

PRIRUČNIK ZA POLAGANJE STRUČNOG ISPITA KOORDINATORA ZA ZAŠTITU NA RADU

PRIRUČNIK

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

Izrada ovog priručnika sufinancirana je sredstvima Europske unije iz Europskog socijalnog fonda u okviru Operativnog programa Učinkoviti Ljudski potencijali 2014.-2020., u sklopu projekta Razvoj sustava e-učenja, upravljanja i praćenja zaštite na radu

Sadržaji koji se prikazuju u priručniku isključiva su odgovornost Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike – Uprave za rad i zaštitu na radu

Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike – Uprava za rad i zaštitu na radu, Zagreb, Ulica grada Vukovara 78, tel.: +385 1 6106641, www.mrosp.gov.hr

Više informacija o EU fondovima: www.strukturnifondovi.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

Priručnik za polaganje stručnog ispita za koordinatora za zaštitu na radu
1. izdanje

Autor:

Centar za sigurnost d.o.o.

Izdavač:

Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike,
Uprava za rad i zaštitu na radu

Za izdavača:

Marin Piletić,

ministar rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike

Priručnik u elektroničkom obliku dostupan za preuzimanje

ISBN 978-953-57410-6-0 (PDF)

SADRŽAJ

UVOD	4
1. PROPISI U PODRUČJU ZAŠTITE NA RADU I U PODRUČJU GRADNJE GRAĐEVINA	5
1.1. Opći pojmovi u području zaštite na radu.....	5
1.2. Važeći propisi koji uređuju gradnju građevina	6
1.3. Obveza ispunjavanja temeljnih i drugih zahtjeva za građevinu	12
1.4. Odredbe u vezi s projektiranjem.....	14
1.5. Poznavanje, sadržaja i izrade elaborata zaštite na radu	15
1.6. Poznavanje oblika i sadržaja elaborata zaštite od požara	17
1.7. Odredbe u vezi s građevinskom dozvolom.....	21
1.8. Odredbe u vezi s gradnjom.....	28
1.9. Važeći propisi kojima se uređuje i provodi zaštita na radu	30
2. DUŽNOSTI KOORDINATORA ZAŠTITE NA RADU.....	36
2.1. Poznavanje zadaća različitih sudionika u gradnji	36
2.2. Poznavanje zadaća koordinatora u fazi projektiranja i koordinatora u fazi izvođenja projekta	39
3. OTKLANJANJE I SMANJIVANJE RIZIKA NA RADU.....	43
4. PRIMJENA PRAVILA ZAŠTITE NA RADU U FAZI PROJEKTIRANJA.....	48
4.1. Usklađivanje plana građenja s pravilima zaštite na radu	48
4.2. Plan izvođenja radova.....	50
5. PRIMJENA PRAVILA ZAŠTITE NA RADU U FAZI GRAĐENJA.....	53
6. INSPEKCIJSKI NADZOR I MJERE.....	67
POPIS PROPISA.....	73
ZAŠTITA NA RADU	73
PROPISI KOJI UREĐUJU PODRUČJE GRADNJE.....	73

UVOD

Statistički podaci već godinama upozoravaju na važnost provedbe mjera za siguran i zdrav rad, a naročito na gradilištima. Poznato je da je djelatnost građevinarstva jedna od najrizičnijih djelatnosti

Prema zadnjim dostupnim podacima (izvor HZZO) tijekom 2020. godine je u djelatnosti građevinarstva ukupno ozlijeđeno 1313 radnika, od čega na mjestu rada 1262 radnika što čini 10,17% radnika zaposlenih u građevinarstvu.

Gospodarska djelatnost (NKD -2007)	Ukupno		Stopa ukupnih ONR na 1000 zaposlenih	Na mjestu rada u djelatnosti		Stopa ONR na mjestu rada na 1000 zaposlenih
	N	%		N	%	
F Građevinarstvo	1313	9,17	11,01	1262	10,17	10,58

Prema istom izvoru (prema dostupnim podacima za 2019. godinu) poginulo je 12 radnika u djelatnosti građevinarstva.

Zbog rizičnosti djelatnosti i velikog broja ozljeda treba provedbenim propisima djelovati na povećanje sigurnosti radnika.

Nekoliko propisa uređuje tematiku u području građevinarstva: to su prije svega:

- *Zakon o zaštiti na radu (N.N. br. 71/14., 118/14., 94/18. i 96/18.)*
- *Zakon o gradnji (N.N. br. 153/13., 20/17., 39/19. i 125/19.)*
- *Zakon o poslovima i djelatnostima prostornog uređenja i gradnje (N.N. br.78/15., 118/18. i 110/19.)*
- *Zakon o Državnom inspektoratu; (N.N. br. 115/18., 117/21.)*

Na temelju članka 20. stavka 9., a u vezi članka 22. stavka 3., te na temelju članka 78. Zakona o zaštiti na radu N.N. br. 71/14, 118/14, 94/18 i 96/18.), ministar nadležan za rad donosi Pravilnik o osposobljavanju i usavršavanju iz zaštite na radu te polaganju stručnog ispita (N.N. br. 142/21.) kojim se propisuje program i način polaganja/priznavanja stručnog ispita za koordinatore zaštite na radu te stalnog stručnog usavršavanja, kao i sadržaj programa stručnog ispita.

Program stručnog ispita sastoji se od slijedećih tema:

1. Propisi u području zaštite na radu i u području gradnje građevina
2. Dužnosti koordinatore zaštite na radu
3. Otklanjanje i smanjivanje rizika na radu
4. Primjena pravila zaštite na radu tijekom izrade projekta
5. Primjena pravila zaštite na radu u tijekom građenja
6. Inspekcijски nadzor i mjere

Cilj ovog vodiča je pomoć kandidatima koji planiraju polagati stručni ispit za koordinatora zaštite na radu. U narednom tekstu bit će obrađene teme za stručni ispit sukladno navedenom Pravilniku.

1. PROPISI U PODRUČJU ZAŠTITE NA RADU I U PODRUČJU GRADNJE GRAĐEVINA

1.1. Opći pojmovi u području zaštite na radu

Opći pojmovi definirani su odredbama Zakona o zaštiti na radu:

- Zaštita na radu je sustav pravila, načela, mjera, postupaka i aktivnosti, čijom se organiziranom primjenom ostvaruje i unapređuje sigurnost i zaštita zdravlja na radu, s ciljem sprječavanja rizika na radu, ozljeda na radu, profesionalnih bolesti, bolesti u vezi s radom te ostalih materijalnih i nematerijalnih šteta na radu i u vezi s radom.
- Radilište je privremeno ili pokretno mjesto rada, kao što je gradilište, šumarsko radilište, mjesto gradnje broda te mjesta na kojima se obavljaju privremeni radovi na održavanju, rušenju i popravcima, poljoprivredni radovi i radovi na istraživanju i iskorištavanju mineralnih sirovina.
- Mjesto rada je svako mjesto na kojemu radnici i osobe na radu moraju biti, ili na koje moraju ići, ili kojemu imaju pristup tijekom rada zbog poslova koje obavljaju za poslodavca, kao i svaki prostor, odnosno prostorija koju poslodavac koristi za obavljanje poslova i koja je pod njegovim izravnim ili neizravnim nadzorom.
- Sredstva rada su građevine namijenjene za rad s pripadajućim instalacijama, uređajima i opremom, prometna sredstva i radna oprema.
- Radna oprema su strojevi i uređaji, postrojenja, sredstva za prijenos i prijevoz tereta i alati te skele i druga sredstva za povremeni rad na visini.
- Poslodavac je fizička ili pravna osoba za koju radnik, odnosno osoba na radu obavlja poslove.
- Radnik je fizička osoba koja u radnom odnosu obavlja poslove za poslodavca.
- Osoba na radu je fizička osoba koja nije u radnom odnosu kod tog poslodavca, ali za njega obavlja određene aktivnosti, odnosno poslove (osoba na stručnom osposobljavanju za rad; osoba na sezonskom radu za obavljanje privremenih, odnosno povremenih sezonskih poslova u poljoprivredi; osoba koja radi na određenim poslovima u skladu s posebnim propisom; redoviti student i redoviti učenik srednjoškolske ustanove na radu u skladu s posebnim propisom; osoba koja radi kao volonter, naučnik, student i učenik na praksi, osoba koja radi u vrijeme izdržavanja kazne zatvora ili odgojne mjere i slično).
- Druga osoba je osoba koja se po bilo kojoj osnovi rada nalazi na mjestu rada (poslovni suradnik, davatelj usluga i dr.).
- Stručnjak zaštite na radu je radnik kojeg je poslodavac odredio za obavljanje poslova zaštite na radu i koji ispunjava propisane uvjete za obavljanje tih poslova.
- Ovlaštenik je radnik kojemu je poslodavac, neovisno o drugim ugovorenim poslovima, dao ovlaštenja za provedbu zaštite na radu.

- Radni okoliš čine fizikalni, kemijski i biološki čimbenici na mjestu rada i u njegovom okruženju.
- Ozljeda na radu je ozljeda radnika nastala u prostoru poslodavca u kojemu obavlja rad, ili ga tijekom rada koristi, ili mu može pristupiti, odnosno u drugom prostoru koji nije prostor poslodavca, ali radnik u njemu obavlja rad.
- Poslovi s posebnim uvjetima rada su poslovi pri čijem obavljanju radnik koji radi na tim poslovima mora, osim općih uvjeta za zasnivanje radnog odnosa, ispunjavati propisane posebne uvjete koji se odnose na dob, stručnu osposobljenost, zdravstveno stanje, odnosno psihičku sposobnost.
- Procjena rizika je postupak kojim se utvrđuje razina opasnosti, štetnosti i napora u smislu nastanka ozljede na radu, profesionalne bolesti, bolesti u svezi s radom te poremećaja u procesu rada koji bi mogao izazvati štetne posljedice za sigurnost i zdravlje radnika. Rizik je umnožak vjerojatnosti nastanka opasnog ili štetnog događaja i štetnosti toga događaja, odnosno njegove posljedice.
- Opasnosti su svi uvjeti na radu i u vezi s radom, koji mogu ugroziti sigurnost i zdravlje radnika. Sukladno Pravilniku o izradi procjene rizika (N.N. br. 112/14. i 129/19.) opasnosti su podijeljene na mehaničke opasnosti, opasnosti od padova, električna struja, požar i eksplozija i termičke opasnosti.
- Štetnosti su:
 - kemijske,
 - biološke (zarazni materijal, zaraženi ljudi, zaražene životinje, opasne biljke, opasne životinje i
 - fizikalne štetnosti (buka, vibracije, promijenjeni tlak, nepovoljni klimatski i mikroklimatski uvjeti, ionizirajuće zračenje, neionizirajuće zračenje, osvjetljenost)
 koje mogu uzrokovati oštećenje zdravlja radnika i drugih osoba koje su im izložene.
- Napori su statodinamički, psihofiziološki napori, napori vida i napori govora, koji mogu uzrokovati oštećenje zdravlja radnika koji su im izloženi.
- Profesionalnom bolešću smatra se bolest za koju se dokaže da je posljedica djelovanja štetnosti u procesu rada i/ili radnom okolišu, odnosno bolest za koju je poznato da može biti posljedica djelovanja štetnosti koje su u svezi s procesom rada i/ili radnim okolišem, a intenzitet štetnosti i duljina trajanja izloženosti toj štetnosti je na razini za koju je poznato da uzrokuje oštećenje zdravlja prema Zakonu o listi profesionalnih bolesti (N.N. br. 162/98., 107/07.)

1.2. Važeći propisi koji uređuju gradnju građevina

Zakon o poslovima i djelatnostima prostornog uređenja i gradnje

Zakonom o poslovima i djelatnostima prostornog uređenja i gradnje (N.N. br. 78/15., 118/18. i 110/19.) se uređuje obavljanje stručnih poslova i djelatnosti prostornog uređenja, projektiranja i/ili stručnog nadzora građenja, građenja, upravljanja projektom gradnje te ispitivanja i prethodnih istraživanja, propisuju se zadaće struka, stručni ispit i stručno usavršavanje te uvjeti za strane osobe koje obavljaju poslove i djelatnosti prostornog uređenja i gradnje

Tim se Zakonom u pravni poredak Republike Hrvatske prenose sljedeće direktive Europske unije:

- Direktiva 2006/123/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o uslugama na unutarnjem tržištu od 12. prosinca 2006. (SL L 376, 27. 12. 2006.)
- Direktiva 2005/36/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o priznavanju stručnih kvalifikacija od 7. rujna 2005. (SL L 255, 30. 9. 2005.), kako je zadnje izmijenjena i dopunjena Direktivom 2013/55/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 20. studenoga 2013. o izmjeni Direktive 2005/36/EZ o priznavanju stručnih kvalifikacija i Uredbe (EU) br. 1024/2012. o administrativnoj suradnji putem Informacijskog sustava unutarnjeg tržišta (»Uredba IMI«) (SL L 354 28. 12. 2013.).

Pod **obavljanjem stručnih poslova prostornog uređenja** podrazumijeva se izrada nacrtu prostornih planova i nacrtu izvješća o stanju u prostoru te obavljanje poslova u vezi s pripremom i donošenjem prostornih planova i izvješća o stanju u prostoru.

Pod **obavljanjem poslova projektiranja** podrazumijeva se obavljanje svih poslova u izradi idejnog, glavnog, izvedbenog, tipskog projekta, utvrđivanja ispunjavanja temeljnih zahtjeva za građevinu, projekta uklanjanja građevine i projekta postojećeg stanja građevine, propisanih posebnim zakonima kojima se uređuje područje prostornog uređenja i područje gradnje, te propisima donesenim na temelju tih zakona.

Poslove projektiranja u svojstvu odgovorne osobe (projektanta i/ili glavnog projektanta) u okviru zadaća svoje struke može obavljati ovlaštenu arhitekt ili ovlaštenu inženjer sukladno posebnom zakonu kojim se uređuje udruživanje u Komoru.

Pod **obavljanjem poslova stručnog nadzora** građenja podrazumijeva se obavljanje svih poslova koje, prema posebnom zakonu kojim se uređuje područje gradnje, obavlja nadzorni inženjer.

Poslove stručnog nadzora građenja u svojstvu odgovorne osobe (nadzornog inženjera) u okviru zadaća svoje struke može obavljati ovlaštenu arhitekt ili ovlaštenu inženjer sukladno posebnom zakonu kojim se uređuje udruživanje u Komoru.

Pod **obavljanjem djelatnosti građenja** podrazumijeva se izvedba građevinskih i drugih radova (pripremni, zemljani, konstrukterski, instalaterski, završni te ugradnja građevinskih proizvoda, postrojenja ili opreme) kojima se gradi nova građevina, rekonstruira, uklanja i održava postojeća građevina.

Pod **obavljanjem djelatnosti upravljanja projektom gradnje** podrazumijeva se obavljanje u ime i za račun investitora poslova financijskog, pravnog i tehničkog savjetovanja u vezi s projektiranjem, građenjem, uporabom i uklanjanjem građevina te drugi poslovi propisani ovim Zakonom.

Pod **obavljanjem djelatnosti ispitivanja** podrazumijeva se obavljanje poslova ispitivanja materijala, određenih dijelova ili cijele građevine u svrhu provjere, odnosno dokazivanja temeljnih zahtjeva za građevinu i/ili drugih zahtjeva, odnosno uvjeta, predviđenih glavnim projektom ili izvješćem o obavljenoj kontroli projekta te kontrolna ispitivanja materijala koja se provode na temelju posebnih propisa, projekta građevine ili sumnje, a koji su od važnosti za projektiranje, građenje i uporabu određene građevine.

Pod **obavljanjem djelatnosti prethodnih istraživanja** podrazumijeva se utvrđivanje uvjeta za građenje, utvrđivanje stanja materijala i građevine te uređaja i instalacija u odnosu na ispunjavanje temeljnih zahtjeva za građevinu.

Odgovarajuće struke, u smislu ovoga Zakona, su arhitektonska, građevinska, strojarska i elektrotehnička struka.

Ovlašteni voditelj građenja

Poslove voditelja građenja u svojstvu odgovorne osobe može obavljati ovlašteni voditelj građenja, sukladno posebnom zakonu kojim se uređuje udruživanje u Komoru. Kao odgovornu osobu za vođenje građenja, odnosno vođenje radova, izvođač imenuje glavnog inženjera gradilišta, inženjera gradilišta i/ili voditelja radova. Za glavnog inženjera gradilišta, inženjera gradilišta i/ili voditelja radova može se u okviru zadaća njegove struke imenovati fizička osoba arhitektonske, građevinske, strojarske ili elektrotehničke struke koja ispunjava uvjete propisane posebnim zakonom kojim se uređuje udruživanje u Komoru.

Ovlašteni voditelj građenja može, u okviru zadaća svoje struke, voditi građenje, odnosno izvođenje građevinskih i drugih radova kojima se gradi nova građevina, rekonstruira, održava ili uklanja postojeća građevina. Ovlašteni voditelj građenja može, u okviru zadaća svoje struke, obavljati poslove ovlaštenog voditelja radova.

Voditelj radova

Za voditelja radova može se imenovati i fizička osoba koja je stekla akademski naziv magistar inženjer struke koja nije određena u gore navedenim strukama ako je nastavni program prema kojem je završila studij primjeren obavljanju poslova vođenja tih radova i koja ispunjava druge uvjete propisane posebnim zakonom kojim se uređuje udruživanje u Komoru.

Ovlašteni voditelj radova može, u okviru zadaća svoje struke, voditi izvođenje građevinskih i drugih radova: pripremnih, zemljanih, konstruktorskih, instalaterskih, završnih te ugradnju građevnih proizvoda, opreme ili postrojenja.

Za voditelja manje složenih radova može se imenovati osoba koja je završila srednju školu po programu za tehničara odgovarajuće struke (razina 4.2 Hrvatskog kvalifikacijskog okvira) i ima najmanje deset godina radnog iskustva u struci i položen stručni ispit.

Izvođač

Graditi i/ili izvoditi radove na građevini može pravna osoba ili fizička osoba obrtnik, registrirana za obavljanje djelatnosti građenja, odnosno za izvođenje pojedinih radova (u daljnjem tekstu: izvođač) koja ispunjava uvjete propisane navedenim Zakonom te posebnim propisima kojima se uređuje gradnja. Izvođač mora u obavljanju djelatnosti građenja imati zaposlenog ovlaštenog voditelja građenja i/ili ovlaštenog voditelja radova.

Izvođač je dužan u obavljanju djelatnosti građenja poštivati odredbe ovoga Zakona i posebnih zakona kojima se uređuje gradnja te osigurati da obavljanje poslova građenja bude u skladu s temeljnim načelima i pravilima koja trebaju poštivati ovlašteni voditelji građenja i ovlašteni voditelji radova.

Izvođač ne smije biti uključen u provođenje stručnog nadzora građenja iste građevine.

Iznimno fizička osoba investitor koja ima završen preddiplomski stručni studij ili preddiplomski sveučilišni studij arhitektonske ili građevinske struke i ima položen stručni ispit za poslove u graditeljstvu može sam graditi obiteljsku kuću koja je u cijelosti namijenjena za stanovanje ili u kojoj je više od 70 % građevinske (bruto) površine namijenjeno za stanovanje i koja ima najviše dvije stambene jedinice, ako je to za njegove vlastite potrebe.

Voditelj projekta

Voditelj projekta može biti fizička osoba koja ima najmanje osam godina radnog iskustva na odgovarajućim poslovima s obrazovanjem iz područja arhitekture, građevinarstva, elektrotehnike ili strojarstva, koja je završila preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij kojim se stječe akademski naziv magistar, magistar inženjer ili koja je uspješno završila odgovarajući specijalistički diplomski stručni studij iz navedenih područja kojim se stječe stručni naziv stručni specijalist inženjer ako

je tijekom cijelog svog studija stekla najmanje 300 ECTS bodova, odnosno koja je na drugi način propisan posebnim propisom stekla odgovarajući stupanj obrazovanja i koja ima potrebna znanja iz područja upravljanja projektima.

Voditelj projekta ima potrebna znanja iz područja upravljanja projektima ako ima: međunarodno priznatu ovjeru sposobnosti za upravljanje projektom ili obrazovanje iz područja arhitekture, građevinarstva, elektrotehnike ili strojarstva s obrazovnim programom koji uključuje najmanje 30 ECTS bodova iz područja relevantnih za upravljanje projektima gradnje.

Međunarodno priznate sustave ovjere sposobnosti upravljanja projektima i obrazovne programe utvrđuje ministar posebnim pravilnikom.

Zakon o gradnji

Zakonom o gradnji (N.N. br. 153/13., 20/17., 39/19. i 125/19.) se uređuje projektiranje, građenje, uporaba i održavanje građevina te provedba upravnih i drugih postupaka s tim u vezi radi osiguranja zaštite i uređenja prostora u skladu s propisima koji uređuju prostorno uređenje te osiguranja temeljnih zahtjeva za građevinu i drugih uvjeta propisanih za građevine ovim Zakonom i propisima donesenim na temelju ovoga Zakona i posebnim propisima.

Ovim se Zakonom u pravni poredak Republike Hrvatske prenosi:

(1) Direktiva 2010/31/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 19. svibnja 2010. o energetske učinkovitosti zgrada (preinaka) (SL L 153, 18.6.2010.).

(3) Direktiva (EU) 2018/844 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2018. o izmjeni Direktive 2010/31/EU o energetskim svojstvima zgrada i Direktive 2012/27/EU o energetske učinkovitosti (Tekst značajan za EGP) (SL L 156, 19. 6. 2018).

(4) Ovim Zakonom osigurava se provedba Uredbe (EU) 2018/1999 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o upravljanju energetskom unijom i djelovanjem u području klime, izmjeni uredaba (EZ) br. 663/2009 i (EZ) br. 715/2009 Europskog parlamenta i Vijeća, direktiva 94/22/EZ, 98/70/EZ, 2009/31/EZ, 2009/73/EZ, 2010/31/EU, 2012/27/EU i 2013/30/EU Europskog parlamenta i Vijeća, direktiva Vijeća 2009/119/EZ i (EU) 2015/652 te stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 525/2013 Europskog parlamenta i Vijeća (Tekst značajan za EGP) (SL L 328, 21. 12. 2018.) u dijelu koji se odnosi na rok i dinamiku donošenja Dugoročne strategije obnove za podupiranje obnove nacionalnog fonda zgrada u energetski visokoučinkovit i dekarboniziran fond zgrada do 2050. godine.«.

Odredbe ovoga Zakona primjenjuju se na gradnju svih građevina na području Republike Hrvatske, osim na gradnju rudarskih objekata i postrojenja određenih posebnim zakonom, gradnju vojnih građevina određenih posebnim propisima i gradnju drugih građevina određenih posebnim zakonom.

Odredbe ovoga Zakona koje se odnose na gradnju nove građevine na odgovarajući se način primjenjuju na rekonstrukciju, održavanje i uklanjanje građevine, ako ovim Zakonom ili propisom donesenim na temelju ovoga Zakona nije drukčije propisano.

Detaljnije, Zakonom se uređuje:

- Razvrstavanje građevina
- Temeljni zahtjevi za građevinu (mehanička otpornost i stabilnost, sigurnost u slučaju požara, higijena, zdravlje i okoliš, sigurnost i pristupačnost tijekom uporabe, zaštita od buke, gospodarenje energijom i očuvanje topline, održiva uporaba prirodnih izvora, odstupanje od temeljnih zahtjeva za građevinu, tehnički propisi, ispitivanje određenih dijelova građevine, dopuštena odstupanja u građenju)

- Energetsko svojstvo zgrade (zahtjevi energetske učinkovitosti, elaborat alternativnih sustava opskrbe energijom, redoviti pregled sustava grijanja i sustava hlađenja ili klimatizacije u zgradi, energetski certifikat zgrade, energetski pregled zgrade, osoba ovlaštena za energetsko certificiranje, energetski pregled zgrade i redoviti pregled sustava grijanja i sustava hlađenja ili klimatizacije u zgradi, strane osobe, provedba programa izobrazbe, neovisna kontrola energetskog certifikata i izvješća o redovitom pregled sustava grijanja i sustava hlađenja ili klimatizacije u zgradi, ukidanje ovlaštenja i ovlaštenja za kontrolu, registar, pravilnik o energetskim pregledima i energetskom certificiranju zgrada, te neovisnoj kontroli izvješća o energetskom pregledu i energetskog certifikata
- Sudionici u gradnji (investitor, projektant, izvođač, nadzorni inženjer, revident)
- Projekti (izrada i čuvanje projekata, vrste projekata (glavni projekt, izvedbeni projekt, tipski projekt, projekt uklanjanja građevine), obavijest o uvjetima za izradu glavnog projekta, utvrđivanje posebnih uvjeta i potvrda glavnog projekta za građenje građevine za koju se ne izdaje lokacijska dozvola, potvrda glavnog projekta za građenje građevine za koju se izdaje lokacijska dozvola, kontrola projekata, utvrđivanje usklađenosti (nostrifikacija) projekta
- Tijela nadležna za izdavanje građevinske i uporabne dozvole (Tijela) nadležna u prvom stupnju, pravni lijekovi, povreda službene dužnosti i dužnosti i ugleda ovlaštenog arhitekta i ovlaštenog inženjera
- Građenje građevine
 - Građevinska dozvola (zahtjev za izdavanje građevinske dozvole, dokaz pravnog interesa, uvjeti za izdavanje građevinske dozvole, primjena propisa o prostornom uređenju, obuhvat i sadržaj građevinske dozvole, građenje do određenog stupnja dovršenosti, stranke u postupku izdavanja građevinske dozvole, poziv za uvid u spis predmeta, dostava građevinske dozvole, građevinska dozvola za pripreme radove, komunalni i vodni doprinos, važenje građevinske dozvole, rok za dovršenje zgrade, izmjena i/ili dopuna građevinske dozvole, promjena investitora)
 - Građenje bez građevinske dozvole (jednostavne i druge građevine i radovi, posebni slučajevi građenja, obnavljanje oštećenih građevina)
 - Početak građenja i gradilište (prijava početka građenja i iskolčenje, odluka o privremenoj zabrani izvođenja radova, uređenje gradilišta, dokumentacija na gradilištu)
- Uporaba, evidentiranje, održavanje i uklanjanje građevina
 - Uporaba građevina (pravne posljedice uporabne dozvole, zahtjev za izdavanje uporabne dozvole, tehnički pregled, pokusni rad, izdavanje uporabne dozvole, privremena uporabna dozvola, uporabna dozvola za dio građevine, troškovi postupka)
 - Evidentiranje građevine u katastru i zemljišnoj knjizi
 - Održavanje građevine
 - Uklanjanje građevina

Nadzor nad provedbom Zakona (Ministarstvo, građevinska inspekcija, upravni nadzor i prekršajne kazne)

Definicije u svezi gradnje bitne za razumijevanje problematike sigurnosti i zaštite zdravlja na gradilištima:

Gradnja je projektiranje i građenje građevina te stručni nadzor građenja

Gradilište je zemljište i/ili građevina, uključivo i privremeno zauzete površine, na kojima se izvodi građenje ili radovi potrebni za primjenu odgovarajuće tehnologije građenja i zaštitu

Građenje je izvedba građevinskih i drugih radova (pripremni, zemljani, konstruktorski, instalaterski, završni te ugradnja građevnih proizvoda, opreme ili postrojenja) kojima se gradi nova građevina, rekonstruira, održava ili uklanja postojeća građevina

Građevina je građenjem nastao i s tlom povezan sklop, izveden od svrhovito povezanih građevnih proizvoda sa ili bez instalacija, sklop s ugrađenim postrojenjem, samostalno postrojenje povezano s tlom ili sklop nastao građenjem

Iskolčenje građevine je geodetski prijenos tlocrta vanjskog obrisa, odnosno osi građevine koja će se graditi, na teren unutar građevne čestice, odnosno obuhvata zahvata u prostoru koji izvodi ovlaštenu inženjer geodezije sukladno posebnom propisu

Održavanje građevine je izvedba građevinskih i drugih radova na postojećoj građevini radi očuvanja temeljnih zahtjeva za građevinu tijekom njezina trajanja, kojima se ne mijenja usklađenost građevine s lokacijskim uvjetima u skladu s kojima je izgrađena

Rekonstrukcija građevine je izvedba građevinskih i drugih radova na postojećoj građevini kojima se utječe na ispunjavanje temeljnih zahtjeva za tu građevinu ili kojima se mijenja usklađenost te građevine s lokacijskim uvjetima u skladu s kojima je izgrađena (dograđivanje, nadograđivanje, uklanjanje vanjskog dijela građevine, izvođenje radova radi promjene namjene građevine ili tehnološkog procesa i sl.), odnosno izvedba građevinskih i drugih radova na ruševini postojeće građevine

Uklanjanje građevine ili njezina dijela je izvedba radova razgradnje građevine ili njezina dijela s mjesta na kojem se nalazi, uključivo i gospodarenje zatečenim otpadom u građevini i na građevnoj čestici, te građevnog materijala i građevnog otpada nastalog razgradnjom građevine sukladno propisima koji uređuju gospodarenje otpadom, te dovođenje građevne čestice, odnosno zemljišta na kojemu se nalazila građevina u uredno stanje

Postojeća građevina je građevina izgrađena na temelju građevinske dozvole ili drugog odgovarajućeg akta i svaka druga građevina koja je prema ovom ili posebnom zakonu s njom izjednačena

Posebni uvjeti su uvjeti za građenje koje u slučaju propisanom posebnim propisom u svrhu provedbe tog propisa javnopravno tijelo utvrđuje na način propisan ovim Zakonom, odnosno posebnim zakonom kojim se uređuje prostorno uređenje, osim uvjeta koji se utvrđuju u postupku procjene utjecaja na okoliš i u postupku ocjene prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu

Katastar je katastar zemljišta, odnosno katastar nekretnina prema posebnom zakonu koji uređuje državnu izmjeru i katastar nekretnina

Javnopravna tijela su tijela državne uprave, druga državna tijela, upravni odjeli, odnosno službe velikih gradova, Grada Zagreba i županija nadležni za obavljanje poslova iz određenih upravnih područja te pravne osobe koje imaju javne ovlasti, određeni posebnim zakonima, koji utvrđivanjem posebnih uvjeta, odnosno potvrđivanjem projekta na način propisan ovim Zakonom sudjeluju u gradnji građevina

Potvrda glavnog projekta je potvrda da je glavni projekt izrađen u skladu s posebnim propisima i/ili posebnim uvjetima koju izdaje javnopravno tijelo u slučajevima propisanim posebnim zakonom na način propisan ovim Zakonom

Energetsko svojstvo zgrade je izračunata ili izmjerena količina energije potrebna za zadovoljavanje potreba za energijom prilikom karakteristične uporabe zgrade, a koja među

ostalim uključuje energiju koja se koristi za grijanje, hlađenje, ventilaciju, pripremu tople vode i osvjtljenje

Zgrada gotovo nulte energije je zgrada koja ima vrlo visoka energetska svojstva. Ta gotovo nulta, odnosno vrlo niska količina energije trebala bi se u vrlo značajnoj mjeri pokrivati energijom iz obnovljivih izvora, uključujući energiju iz obnovljivih izvora koja se proizvodi na zgradi ili u njezinoj blizini, a za koju su zahtjevi utvrđeni posebnim propisom

Građevine i radovi na tim građevinama se s obzirom na zahtjevnost postupaka u vezi s gradnjom razvrstavaju u pet skupina, od zahtjevnijih prema manje zahtjevnima, kako slijedi:

1. skupina – građevine koje se planiraju Državnim planom prostornog razvoja
- 2.a skupina – građevine za koje se utvrđuju posebni uvjeti i provodi postupak procjene utjecaja zahvata na okoliš, postupak ocjene o potrebi procjene utjecaja na okoliš i/ili ocjene prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu
- 2.b skupina – građevine za koje se utvrđuju posebni uvjeti, a ne provodi postupak donošenja rješenja o prihvatljivosti zahvata za okoliš, odnosno postupka ocjene o potrebi procjene utjecaja na okoliš i/ili ocjene prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu
- 3.a skupina – građevine za koje se ne utvrđuju posebni uvjeti
- 3.b skupina – zgrade stambene namjene čija građevinska (bruto) površina ne prelazi 400 m² i zgrade poljoprivredne namjene čija građevinska (bruto) površina ne prelazi 600 m², za koje se ne utvrđuju posebni uvjeti.

1.3. Obveza ispunjavanja temeljnih i drugih zahtjeva za građevinu

Svaka građevina, ovisno o svojoj namjeni, mora biti projektirana i izgrađena na način da tijekom svog trajanja ispunjava temeljne zahtjeve za građevinu te druge zahtjeve, odnosno uvjete propisane ovim Zakonom i posebnim propisima koji utječu na ispunjavanje temeljnog zahtjeva za građevinu ili na drugi način uvjetuju gradnju građevina ili utječu na građevne i druge proizvode koji se ugrađuju u građevinu.

Mehanička otpornost i stabilnost

Građevina mora biti projektirana i izgrađena tako da opterećenja koja na nju mogu djelovati tijekom građenja i uporabe ne mogu dovesti do:

1. rušenja cijele građevine ili nekog njezina dijela
2. velikih deformacija u stupnju koji nije prihvatljiv
3. oštećenja na drugim dijelovima građevine, instalacijama ili ugrađenoj opremi kao rezultat velike deformacije nosive konstrukcije
4. oštećenja kao rezultat nekog događaja, u mjeri koja je nerazmjerna izvornom uzroku.

Sigurnost u slučaju požara

Građevine moraju biti projektirane i izgrađene tako da u slučaju izbijanja požara:

1. nosivost građevine može biti zajamčena tijekom određenog razdoblja
2. nastanak i širenje požara i dima unutar građevine je ograničeno
3. širenje požara na okolne građevine je ograničeno

4. korisnici mogu napustiti građevinu ili na drugi način biti spašeni
5. sigurnost spasilačkog tima je uzeta u obzir.

Higijena, zdravlje i okoliš

Građevina mora biti projektirana i izgrađena tako da tijekom svog vijeka trajanja ne predstavlja prijetnju za higijenu ili zdravlje i sigurnost radnika, korisnika ili susjeda te da tijekom cijelog svog vijeka trajanja nema iznimno velik utjecaj na kvalitetu okoliša ili klimu, tijekom građenja, uporabe ili uklanjanja, a posebno kao rezultat bilo čega od dolje navedenog:

1. istjecanja otrovnog plina
2. emisije opasnih tvari, hlapljivih organskih spojeva (VOC), stakleničkih plinova ili opasnih čestica u zatvoreni i otvoreni prostor
3. emisije opasnog zračenja
4. ispuštanja opasnih tvari u podzemne vode, morske vode, površinske vode ili tlo
5. ispuštanja opasnih tvari u pitku vodu ili tvari koje na drugi način negativno utječu na pitku vodu
6. pogrešno ispuštanje otpadnih voda, emisije dimnih plinova ili nepropisno odlaganje krutog ili tekućeg otpada
7. prisutnost vlage u dijelovima građevine ili na površini unutar građevine.

Sigurnost i pristupačnost tijekom uporabe

Građevina mora biti projektirana i izgrađena tako da ne predstavlja neprihvatljive rizike od nezgoda ili oštećenja tijekom uporabe ili funkcioniranja, kao što su proklizavanje, pad, sudar, opekline, električni udari, ozljede od eksplozija i provale. Posebno, građevine moraju biti projektirane i izgrađene vodeći računa o pristupačnosti i uporabi od strane osoba smanjene pokretljivosti.

Zaštita od buke

Građevina mora biti projektirana i izgrađena tako da buka koju zamjećuju korisnici ili osobe koje se nalaze u blizini ostaje na razini koja ne predstavlja prijetnju njihovu zdravlju i koja im omogućuje spavanje, odmor i rad u zadovoljavajućim uvjetima.

Gospodarenje energijom i očuvanje topline

Građevine i njihove instalacije za grijanje, hlađenje, osvjetljenje i provjetravanje moraju biti projektirane i izgrađene tako da količina energije koju zahtijevaju ostane na niskoj razini, uzimajući u obzir korisnike i klimatske uvjete smještaja građevine. Građevine također moraju biti energetske učinkovite, tako da koriste što je moguće manje energije tijekom građenja i razgradnje.

Održiva uporaba prirodnih izvora

Građevine moraju biti projektirane, izgrađene i uklonjene tako da je uporaba prirodnih izvora održiva, a posebno moraju zajamčiti sljedeće:

1. ponovnu uporabu ili mogućnost reciklaže građevine, njezinih materijala i dijelova nakon uklanjanja

2. trajnost građevine
3. uporabu okolišu prihvatljivih sirovina i sekundarnih materijala u građevinama.

Zahtjevi energetske učinkovitosti

Odredbе ovoga poglavlja primjenjuju se na zgrade s krovom i zidovima u kojima se koristi energija radi postizanja određenih unutarnjih klimatskih uvjeta

Svaka zgrada, ovisno o vrsti i namjeni, mora biti projektirana, izgrađena i održavana tako da tijekom uporabe ispunjava propisane zahtjeve energetske učinkovitosti, ako tehničkim propisom donesenim na temelju ovoga Zakona nije propisano drukčije.

Svaka zgrada, ovisno o vrsti i namjeni, mora biti projektirana i izgrađena tako da je moguće bez značajnih troškova osigurati individualno mjerenje potrošnje energije, energenata i vode s mogućnošću daljinskog očitavanja za pojedine posebne dijelove zgrade.

Projektant je dužan prije izrade glavnog projekta nove zgrade koja mora ispunjavati minimalne zahtjeve na energetska svojstva zgrade uzeti u obzir tehničku, okolišnu i gospodarsku izvedivost dostupnih visokoučinkovitih alternativnih sustava opskrbe energijom, te isto prikazati u glavnom projektu.

1.4. Odredbe u vezi s projektiranjem

Osnovni pojmovi u vezi s projektiranjem

Projektant je fizička osoba koja prema posebnom zakonu ima pravo uporabe strukovnog naziva ovlaštenu arhitekt ili ovlaštenu inženjer.

Projektant je odgovoran da projekt koji je izradio ispunjava propisane uvjete, da je građevina projektirana u skladu s lokacijskom dozvolom, odnosno uvjetima za građenje građevina propisanim prostornim planom te da ispunjava temeljne zahtjeve za građevinu, zahtjeve propisane za energetska svojstva zgrada i druge propisane zahtjeve i uvjete.

Projektant koji je izradio izmjene i/ili dopune glavnog projekta, odnosno izvedbenog projekta odgovoran je za cijeli glavni projekt, odnosno izvedbeni projekt.

Ako u projektiranju sudjeluje više projektanata, za cjelovitost i međusobnu usklađenost projekata odgovoran je glavni projektant.

Glavni projektant može biti istodobno i projektant jednog od dijelova glavnog projekta.

Glavni projektant koji ispunjava uvjete propisane posebnim propisom može prilikom izrade projekta biti koordinator zaštite na radu.

Glavnog projektanta određuje investitor ugovorom o projektiranju ili druga osoba određena tim ugovorom.

Projektiranje, kontrolu i nostrifikaciju projekata, građenje i stručni nadzor građenja **investitor mora pisanim ugovorom povjeriti osobama koje ispunjavaju uvjete za obavljanje tih djelatnosti** prema posebnom zakonu, ako ovim Zakonom nije drukčije propisano.

Investitor koji je ujedno i izvođač mora stručni nadzor građenja povjeriti drugoj osobi koja ispunjava uvjete za obavljanje stručnog nadzora građenja prema posebnom zakonu.

Fizička osoba koja je investitor građevine iz 4. i 5. skupine za svoje potrebe može sama izraditi cijeli glavni projekt, osim geodetskog projekta, i obavljati stručni nadzor građenja ako ima završen diplomski sveučilišni ili preddiplomski sveučilišni studij ili preddiplomski stručni studij arhitektonske ili građevinske struke i ima položeni stručni ispit prema posebnom propisu.

Fizička osoba koja je investitor građevine iz 4. i 5. skupine za svoje potrebe može sama izraditi geodetski projekt koji je sastavni dio glavnog projekta ako ima završen diplomski sveučilišni ili preddiplomski sveučilišni studij ili preddiplomski stručni studij geodetske struke.

1.5. Poznavanje, sadržaja i izrade elaborata zaštite na radu

Odredbama članka 73. *Zakona o zaštiti na radu* propisano je **investitorima i projektantima** da prigodom izrade **glavnog projekta za izgradnju građevina namijenjenih za rad** moraju primijeniti pravila zaštite na radu, te **u postupku izdavanja građevinske dozvole** moraju dostaviti tijelu nadležnom za poslove građenja **elaborat zaštite na radu** koji obuhvaća i razrađuje način primjene pravila zaštite na radu pri korištenju građevina namijenjenih za rad.

Elaborat zaštite na radu daje prikaz svih tehničkih rješenja za primjenu pravila zaštite na radu, koja su predviđena u odgovarajućim projektima. U smislu propisa ovaj elaborat zaštite treba izraditi za sve građevine namijenjene radu s njma pripadajućim pomoćnim prostorijama (skladišta, sanitarne prostorije, ambulante, prostorije za odmor i dr.), komunikacijskim površinama, instalacijama i uređajima.

Kvalitetno izrađen elaborat zaštite na radu ima za cilj sprječavanje ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i bolesti u vezi s radom prilikom uporabe same građevine namijenjene za rad.

Elaborat zaštite na radu obuhvaća i razrađuje načine primjene pravila zaštite na radu pri korištenju građevine uključujući i opremu).

Pri izradi elaborata zaštite na radu treba se pridržavati propisanih sadržaja:

- naziv, namjena i lokacija projektirane građevine;
- naziv i adresa investitora, te naziv i adresa projektantskog ureda;
- popis projekata i imena projektanata koji su sudjelovali u izradi glavnog projekta;
- isprava investitora o imenovanju koordinatora I;
- opis građevine i tehnoloških procesa koji će se u njoj obavljati;
- primijenjene propise zaštite na radu koji se odnose na lokaciju građevine, odstranjivanje štetnih otpadaka, prometnice, radni prostor, pomoćne prostorije i drugo;
- predvidiv broj radnika prema spolu;
- općenite opasnosti, štetnosti i uvjete rada u građevini sa odgovarajućim bročanim vrijednostima (primjerice: siguran način kretanja i obavljanja poslova na vanjskim i unutarnjim putovima; veličina, visina, provjetravanje, zagrijavanje, hlađenje, prirodna i umjetna osvjetljenost radnih i pomoćnih prostorija i prostora; zaštita od klimatskih i meteoroloških uvjeta; vrsta i kapacitet prostorija za presvlačenje i osobnu higijenu radnika; opskrbljenost pitkom i sanitarnom vodom; sigurni pristupi na krovove, platforme i slično u svrhu rukovanja, nadzora i održavanja; zaštita od udara groma i električne struje; zaštita od požara i eksplozija; zaštita od pristupa neovlaštenih osoba; odstranjivanje štetnih tvari i otpada);
- radne postupke koji imaju utjecaja na stanje u radnom i životnom okolišu, posebno u svezi održavanja građevine;
- opasnosti i štetnosti iz procesa rada (kao što su: visoke i niske temperature, toplinska i svjetlosna zračenja, ionizirajuća i neionizirajuća zračenja, ultrazvuk i magnetska polja, buka i vibracije, pare i prašine, biološke i kemijske štetnosti i druge), te opis projektiranih rješenja za njihovo otklanjanje sa pojedinim vrijednostima projektiranih parametara.

- ergonomsku prilagodbu mjesta rada, za mjesta rada na kojima se predviđa rad osobe s invaliditetom;
- tehnička rješenja koja omogućavaju osobi s invaliditetom pristup građevini sukladno posebnom propisu;
- popis opasnih radnih tvari štetnih po zdravlje koje se u procesu rada koriste, prerađuju ili nastaju te njihove karakteristike;
- popis odredbi propisa u području zaštite na radu koji su primijenjeni u glavnom projektu.

Odredbama Zakona o gradnji su propisane obveze glavnog projektanta da prigodom projektiranja mora skrbiti o međusobnoj usklađenosti projekata različitih tehničkih područja koji čine ukupan glavni projekt, te o usklađenosti glavnog projekta s odredbama propisa koji se odnose na građenje i uporabu građevine. Nije izravno propisano tko izrađuje elaborat zaštite na radu jer bi se time umanjila već propisana odgovornost glavnog projektanta za usklađenost glavnog projekta, ali je za izvršenje odgovorno projektantsko društvo i glavni projektant sukladno odredbama članka 52. Zakona o gradnji.

Dobra je praksa da svaki od projektanata u različitim tehničkim područjima (arhitektura, graditeljstvo, strojarstvo, elektrotehnika i druge) izradi dio elaborata u svom području, te se na temelju tako izrađenih dijelova obavlja usklađivanje projekta i izrada cjelovitog elaborata. **Koordinator zaštite na radu i glavni projektant trebaju utvrditi da je elaborat izrađen sukladno propisima i da li u propisanim sadržajima vjerodostojno prikazuje da je projekt usklađen unutar različitih tehničkih područja i s pravilima zaštite na radu pa i u slučaju kada je elaborat izradila treća osoba.**

Ako je elaborat zaštite na radu izradila treća osoba, glavni projektant i koordinator su obvezni provjeriti jesu li u opisima, nacrtima i proračunima na propisani način primijenjene sve mjere zaštite na radu i jesu li sukladne onima opisanima u elaboratu. **Pregled elaborata naročito uključuje slijedeće:**

- sadrži li sve potrebne, a prije navedene sadržaje;
- jesu li opasnosti i štetnosti koje proizlaze iz procesa rada i načini na koji se te opasnosti otklanjaju, opisani tehničkim izmjerama i vrijednostima;
- sadrži li sve propise zaštite na radu koji se moraju primijeniti na građevini;
- sadrži li opise i podatke o načinu primijene osnovnih pravila zaštite na radu, primjerice:
 - siguran način kretanja i obavljanja predviđenih poslova na vanjskim i unutarnjim putovima i prometnicama,
 - opći uvjeti za radnike u radnim i pomoćnim prostorijama i prostorima (veličina, visina, provjetravanje, zagrijavanje, hlađenje, prirodna i umjetna osvjetljenost ...),
 - zaštita od klimatskih i meteoroloških uvjeta,
 - vrsta i kapacitet prostorija za presvlačenje i osobnu higijenu radnika, opskrbljenost pitkom i sanitarnom vodom,
 - sigurni pristupi na krovove, platforme i sl. u svrhu nadzora, održavanja ...;
- jesu li uzete u obzir sve opasnosti i štetnosti koje se mogu pojaviti prilikom uporabe građevine (tu treba uzeti u obzir osim redovitih procesa rada i radove na održavanju građevine, instalacija i sredstava rada), za podsjetnik navodimo najvažnije:

- visoke i niske temperature,
 - toplinska i svjetlosna zračenja,
 - ionizirajuća i neionizirajuća zračenja,
 - ultrazvuk i elektromagnetska polja,
 - buka i vibracije,
 - pare, prašine, aerosoli,
 - biološke štetnosti,
 - kemijske štetnosti;
- specifični oblici zaštite kao što su zaštita od munje, električne struje, energenata, pojedinih postrojenja, zaštita od pristupa neovlaštenih osoba i sl, mogu biti dodani u elaborat u izvornom obliku kako su opisani u određenom projektu (strojarskom, elektroinstalacija, vodovoda i kanalizacije, sustava otprašivanja, transporta i sl.), ako sadrže sve propisane sadržaje.

Dobro obavljeno usklađivanje projekta i dobro izrađen elaborat zaštite na radu imati će učinak u sprječavanju ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i bolesti u svezi s radom prigodom uporabe građevine. Ovo je ujedno i najekonomičniji oblik prevencije za investitora i korisnika, a pomoći će korisniku pri izradi procjene rizika, te za sigurno korištenje i održavanje građevine.

Investitor, njegov pravni sljedbenik, odnosno vlasnik građevine je dužan trajno čuvati glavni i izvedbeni projekt (pa tako i elaborat zaštite na radu) zajedno s građevinskom dozvolom, sukladno odredbama članka 65. st. 1. Zakona o gradnji.

Glavni projekt zajedno s građevinskom dozvolom dužno je trajno čuvati upravno tijelo, odnosno Ministarstvo.

Ako Investitor ne osigura da se pri projektiranju izradi elaborat zaštite na radu koji obuhvaća i razrađuje način primjene pravila zaštite na radu pri korištenju građevina namijenjenih za rad ili kao investitor, vlasnik građevine, koncesionar ili druga osoba za koju se izrađuje projekt ne imenuje koordinatora zaštite na radu pri izradi projekta ili tijekom građenja, kaznit će se novčanom kaznom u skladu s odredbom članka 96. stavak 1. točka 2. ZZR-a.

U skladu s odredbama članka 81. Zakona o gradnji, Javnopravno tijelo od projektanta, odnosno investitora može u svrhu utvrđivanja posebnih uvjeta tražiti izradu elaborata koji prema posebnom zakonu prethodi izradi glavnog projekta.

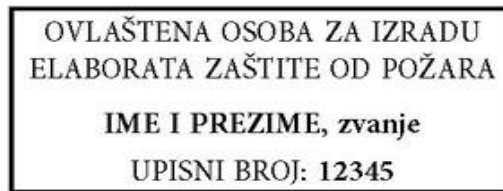
1.6. Poznavanje oblika i sadržaja elaborata zaštite od požara

Elaborat zaštite od požara izrađuju ovlaštene osobe. Način davanja, produživanja i oduzimanja ovlaštenja za izradu elaborata za zaštitu od požara za građevine, te isprave i način dokazivanja činjenica na temelju kojih se ovlaštenje daje propisuje Pravilnik o ovlaštenjima za izradu elaborata zaštite od požara N.N. br.141/2011.

Ovlaštenje se daje fizičkoj osobi koja ispunjava uvjete propisane Zakonom o zaštiti od požara N.N. br. 92/10. Ovlaštenje se daje na rok od 5 godina.

Ovlaštenjem se stječe naziv »ovlaštena osoba za izradu elaborata zaštite od požara, upisni broj i pravo na izradu i uporabu žiga. Žig, je pravokutog oblika, izmjera 65x30 mm te se otiskuje na papir ili drugu odgovarajuću podlogu, a sadrži oznaku: »Ovlaštena osoba za izradu

elaborata zaštite od požara«, podatke o imenu, prezimenu i zvanju te upisni broj ovlaštenika.
Primjer Žiga:

Sadržaj elaborata zaštite od požara za građevine koji služi kao podloga za izradu svih vrsta projekata glavnog projekta prema posebnom propisu definiran je Pravilnikom o sadržaju elaborata zaštite od požara N.N. br. 51/2012.

Elaborat predstavlja skup podataka o sustavnoj zaštiti od požara građevine, a sastoji se od:

- tekstualnog dijela i
- grafičkih priloga.

Sustavna zaštita od požara građevine podrazumijeva organizacijske, tehničke i druge mjere i radnje za otklanjanje opasnosti od nastanka požara u građevini, rano otkrivanje požara u građevini, obavješćivanje korisnika građevine o izbijanju požara, sprječavanje širenja požara i dima u građevini te učinkovito gašenje požara u građevini, sigurno spašavanje ljudi i životinja ugroženih požarom građevine, sprječavanje i smanjenje štetnih posljedica požara u građevini.

Tekstualni dio elaborata

Tekstualni dio elaborata sastoji se od **općeg i stručnog dijela**.

Opći dio tekstualnog dijela elaborata sadrži:

1. podatke o naručitelju elaborata,
2. podatke o osobi ili osobama koje su izradile elaborat,
3. podatke o građevini (vrsta zahvata u prostoru, lokacija, investitor),
4. naslov elaborata,
5. mjesto i datum izrade elaborata,
6. ovjeru elaborata potpisom i žigom osoba koje su izradile elaborat,
7. broj i datum ovlaštenja za izradu elaborata za osobe koje su izradile elaborat,
8. rješenje o imenovanju za izradu elaborata,
9. sadržaj elaborata.

Stručni dio tekstualnog dijela elaborata sadrži:

1. **posebne uvjete zaštite od požara** utvrđene u postupku prema propisu kojim se uređuje prostorno uređenje i gradnja,
2. **podatke o upisu građevine u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske** odnosno o potrebi da se osobama smanjene pokretljivosti osigura nesmetani pristup, kretanje, boravak i rad, za rekonstrukciju građevine za koju se elaboratom ukazuje na vjerojatnu potrebu odstupanja od bitnog zahtjeva zaštite od požara,
3. **opis građevine s prikazom prostornih, funkcionalnih, oblikovnih i tehničko-tehnoloških obilježja** bitnih za ostvarivanje sustavne zaštite od požara građevine, a

osobito podataka o namjeni i značajki zbog kojih je prema posebnom propisu, građevina razvrstana u skupinu 2:

- opis lokacije građevine,
- opis građevine i okolnih građevina,
- veličinu, površinu i namjenu građevine,
- oblikovanje građevine,
- vrstu i opis namjene odnosno tehničko-tehnološkog procesa,
- način i uvjete priključenja građevine na javno prometnu površinu i komunalnu infrastrukturu,
- očekivanu zaposjednutost osobama uključujući i osobe smanjene pokretljivosti,
- očekivanu vrstu, količine i smještaj zapaljivih tekućina, plinova i drugih tvari koje se skladište, stavljaju u promet ili su prisutne u tehnološkom procesu,
- očekivani sustav za upravljanje i nadziranje tehnološkog procesa,
- očekivanu vrstu, količine i smještaj eksplozivnih tvari koje se skladište, stavljaju u promet ili su u tehnološkom procesu,
- očekivanu vrstu, količine i svojstva eksplozivnih smjesa (plinova, para, prašina i maglica),
- podatke o zatečenim svojstvima glede zaštite od požara, za postojeću građevinu,
- podatke o zaštićenom spomeničkom svojstvu, za građevinu upisanu u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske
- podatke o zatečenim svojstvima glede pristupačnosti građevine, za postojeću građevinu,
- ostale podatke koji utječu na ostvarivanje sustavne zaštite od požara građevine.

4. podatke (zahtjeve i/ili ograničenja) o sustavnoj zaštiti od požara građevine koji utječu na projektiranje mjera zaštite od požara:

- popis propisa, normi te projekata i druge tehničke dokumentacije, literature i drugih izvora informacija koji su poslužili za izradu elaborata i utvrđivanje podataka (zahtjeva i/ili ograničenja) o sustavnoj zaštiti od požara građevine,
- prikaz primjenjivih priznatih metoda proračuna i modela za dokazivanje ispunjavanja bitnog zahtjeva zaštite od požara (ako postoje) koji sadrži:
 - nazive i verzije primjenjivih metoda i/ili modela,
 - kratak opis i područje primjene,
- spomenička svojstva kulturnog dobra koja se štite s obrazloženjem potrebe odstupanja od bitnog zahtjeva zaštite od požara pri rekonstrukciji i preporukom za odabir načina na koji se može nadomjestiti ispunjenje bitnog zahtjeva (odgovarajućim tehničkim rješenjem građevine ili drugom mjerom na pouzdani način),
- zatečena i buduća svojstva zaštite od požara postojeće građevine u odnosu na zahtijevane elemente pristupačnosti s obrazloženjem potrebe odstupanja

od bitnog zahtjeva zaštite od požara pri rekonstrukciji i preporukom za odabir načina na koji se može nadomjestiti ispunjenje bitnog zahtjeva (odgovarajućim tehničkim rješenjem građevine ili drugom mjerom na pouzdani način),

- značajke susjednih građevina koje utječu na tehničko rješenje određivanja načina sprječavanja širenja vatre na susjedne građevine (određivanje sigurnosne udaljenosti ili požarno odjeljivanje) u glavnom projektu građevine,
- značajke predvidive vatrogasne tehnike i njezine uporabe koje utječu na tehničko rješenje vatrogasnih pristupa (brojnost, značajke i označavanje) u glavnom projektu građevine,
- značajke predvidivog načina uporabe građevine, požara koji može nastati u građevini te načina napuštanja odnosno spašavanja osoba iz građevine (osobito osoba smanjene pokretljivosti), koje utječu na:
 - tehničko rješenje očuvanja nosivosti konstrukcije građevine u određenom vremenu u glavnom projektu građevine,
 - tehničko rješenje izlaznih puteva za spašavanje osoba (broj, značajke i označavanje) u glavnom projektu građevine,
 - tehničko rješenje sprječavanja širenja vatre i dima unutar građevine (broj, oblik i raspored požarnih odnosno dimnih sektora) u glavnom projektu građevine,
 - tehničko rješenje granica požarnih i dimnih sektora (svojstava otpornosti na požar i/ili reakcije na požar te način izvedbe ili ugradnje elemenata građevine koji se nalaze na granicama požarnih i dimnih sektora – zidovi, vrata, zaklopci, brtve, premazi i drugo) u glavnom projektu građevine,
 - tehničko rješenje mobilne opreme i stabilnih sustava za gašenje požara (brojnost, način ugradnje, raspored, značajke i označavanje) u glavnom projektu građevine,
 - tehničko rješenje stabilnih sustava za dojavu požara (brojnost, način ugradnje, raspored, značajke i označavanje) u glavnom projektu građevine,
 - tehničko rješenje stabilnih sustava za hlađenje u slučaju požara (brojnost, način ugradnje, raspored, značajke i označavanje) u glavnom projektu građevine,
 - tehničko rješenje stabilnih sustava za detekciju zapaljivih plinova i para (brojnost, način ugradnje, raspored, značajke i označavanje) u glavnom projektu građevine,
 - određivanje zona opasnosti od eksplozivnih plinova, para, prašina i maglica ili eksplozivnih tvari u glavnom projektu građevine,
 - tehničko rješenje protueksplozijski zaštićenih električnih i drugih uređaja i opreme te protueksplozijski izvedenih instalacija (brojnost, način ugradnje, raspored, značajke i označavanje) u glavnom projektu građevine,
 - tehničko rješenje provjetravanja i ventilacije prostora koji potencijalno mogu biti ugroženi eksplozivnom atmosferom u glavnom projektu građevine,

- tehničko rješenje ventilacije i klimatizacije za odvođenje topline i dima u slučaju požara (način ugradnje i značajke uređaja, opreme i instalacija) u glavnom projektu građevine,
- tehničko rješenje napajanja sigurnosnih sustava u glavnom projektu građevine.
- značajke požara koji može nastati uslijed predvidivog načina korištenja građevine, požarne opasnosti i požarnog opterećenja pojedinih prostora u građevini te neispravnosti predvidivih funkcionalno-tehničkih sklopova građevine koji mogu prouzročiti nastajanje i omogućiti širenje požara (električne i strojarske opreme i instalacija, plinske instalacije, gromobranske instalacije, dimnjaka i ložišta), koje utječu na tehničko rješenje dano u glavnom projektu građevine,
- zahtjeve za izradu, posjedovanje i smještaj pisane dokumentacije, uputa za rukovanje i postupanje u slučaju opasnosti od požara kao i oznaka opasnosti,
- zahtjeve za smještaj osoba, uređaja, opreme i vozila za potrebe vatrogasne službe.

5. mjere zaštite od požara kod građenja sukladno posebnom propisu.

Elaborat može sadržavati i prikaz priznatih metoda proračuna i modela koji su u skladu s prostornim, funkcionalnim, oblikovnim i tehničko-tehnološkim obilježjima građevine iz idejnog projekta primijenjeni u svrhu određivanja podataka (zahtjeva i/ili ograničenja) o sustavnoj zaštiti od požara građevine koji utječu na projektiranje mjera zaštite od požara. Ukoliko elaborat sadrži metode proračuna potrebno je naglasiti:

- nazive i verzije primijenjenih metoda i/ili modela,
- kratak opis i područje primjene,
- podatke za izračun,
- postupak i dobivene rezultate,
- usporedne pokazatelje proračunatih i propisanih vrijednosti (ako postoje),
- zaključak,
- reference.

Grafički prilozi elaborata

Grafički prilozi elaborata moraju biti usklađeni s tekstualnim dijelom, a sadrže shematski prikaz značajki načina uporabe građevine, požara koji može nastati u građevini te načina napuštanja odnosno spašavanja osoba iz građevine, koji su dani elaboratom

Elaborati zaštite od požara obvezno se prilažu zahtjevima za izdavanje potvrde glavnog projekta ili građevinske dozvole.

1.7. Odredbe u vezi s građevinskom dozvolom

Građenju građevine može se pristupiti **na temelju pravomoćne građevinske dozvole**, a graditi se mora u skladu s tom dozvolom, ako ovim Zakonom ili propisom donesenim na temelju ovoga Zakona nije drukčije propisano.

Investitor može na vlastitu odgovornost i rizik pristupiti građenju na temelju izvršne građevinske dozvole. Građenju građevine za koju je lokacijskom dozvolom ili građevinskom dozvolom određeno formiranje građevne čestice može se pristupiti ako je u katastru formirana

građevna čestica. Investitor je dužan ishoditi izmjenju i/ili dopunu građevinske dozvole ako tijekom građenja namjerava na građevini učiniti izmjene kojima se mijenja usklađenost građevine s utvrđenim lokacijskim uvjetima.

Izmjene tijekom građenja kojima se utječe na ispunjavanje temeljnog zahtjeva sigurnosti u slučaju požara, a kojima se ne mijenja usklađenost građevine s utvrđenim lokacijskim uvjetima, investitor može učiniti na temelju izmjene i/ili dopune glavnog projekta koji je sastavni dio građevinske dozvole na temelju koje se gradi za koje je javnopravno tijelo nadležno za zaštitu od požara izdalo potvrdu o usklađenosti s posebnim uvjetima zaštite od požara, s time da izmjenju i/ili dopunu građevinske dozvole ishodi prije podnošenja zahtjeva za izdavanje uporabne dozvole.

Građevina izgrađena bez građevinske dozvole, kao i građevina za koju se vodi postupak obustave građenja ili uklanjanja građevine prema posebnom zakonu ne smije se priključiti na komunalne vodne građevine. Građevinska dozvola nema pravnih učinaka na vlasništvo i druga stvarna prava na nekretnini za koju je izdana i ne predstavlja pravnu osnovu za ulazak u posjed nekretnine.

Javnost i zainteresirana javnost obavještava se za građevinu razvrstanu u 2.a skupinu građevina putem elektroničke oglasne ploče o podnesenom zahtjevu za izdavanje građevinske dozvole, sadržaju tog zahtjeva, podnesenim dokumentima uz taj zahtjev, izdanim potvrdama glavnog projekta i o izdanoj građevinskoj dozvoli za građenje te građevine. **Građevinska dozvola za građenje građevine objavljuje se radi upoznavanja javnosti i zainteresirane javnosti na elektroničkoj oglasnoj ploči najmanje 30 dana.**

Zahtjev za izdavanje građevinske dozvole

Zahtjev za izdavanje građevinske dozvole podnosi investitor. Zahtjevu za izdavanje građevinske dozvole za koju se prema posebnom zakonu ne izdaje lokacijska dozvola investitor prilaže:

1. glavni projekt u elektroničkom obliku
2. ispis glavnog projekta ovjeren od projektanata i glavnog projektanta ako je u njegovoj izradi sudjelovalo više projektanata
3. iskaznicu energetskih svojstava zgrade u elektroničkom obliku, potpisanu elektroničkim potpisom
4. ispis Iskaznice energetskih svojstava zgrade ovjerene od projektanata i glavnog projektanta ako je u njezinoj izradi sudjelovalo više projektanata».
5. pisano izvješće o kontroli glavnog projekta, ako je kontrola propisana
6. potvrdu o nostrifikaciji glavnog projekta, ako je projekt izrađen prema stranim propisima
7. dokaz pravnog interesa za izdavanje građevinske dozvole
8. dokaz da može biti investitor (koncesija, suglasnost ili drugi akt propisan posebnim propisom) ako se radi o građevini za koju je posebnim zakonom propisano tko može biti investitor i
9. dokaz da je vlasnik građevinskog zemljišta ispunio svoju dužnost prijenosa dijela zemljišta u vlasništvo jedinice lokalne samouprave, odnosno dužnosti sklapanja ugovora o osnivanju služnosti provoza i/ili prolaza, propisane posebnim zakonom kojim se uređuje prostorno uređenje, ako takva dužnost postoji.

Zahtjevu za izdavanje građevinske dozvole za građevinu za koju se prema posebnom zakonu izdaje lokacijska dozvola investitor uz gore navedene dokumente prilaže i:

- lokacijsku dozvolu i
- parcelacijski elaborat koji je ovjerilo tijelo nadležno za državnu izmjeru i katastar nekretnina i potvrdilo Ministarstvo, odnosno upravno tijelo koje je izdalo lokacijsku dozvolu za građevinu za koju je lokacijskom dozvolom određeno formiranje građevne čestice ili je lokacijskom dozvolom određen obuhvat zahvata u prostoru unutar kojeg se formira građevna čestica u skladu s lokacijskom dozvolom, izrađen u elektroničkom obliku ovjeren elektroničkim potpisom.

Gore navedena Dokumentacija može se podnijeti u elektroničkom obliku i elektroničkim putem.

Dokazom pravnog interesa za izdavanje građevinske dozvole smatra se:

- izvadak iz zemljišne knjige iz kojeg je vidljivo da je investitor vlasnik ili nositelj prava građenja na građevnoj čestici ili građevini na kojoj se namjerava graditi
- predugovor, ugovor ili ugovor sklopljen pod uvjetom, na temelju kojeg je investitor stekao ili će steći pravo vlasništva ili pravo građenja
- odluka nadležne vlasti na temelju koje je investitor stekao pravo vlasništva ili pravo građenja
- ugovor o ortaštvu sklopljen s vlasnikom nekretnine čiji je cilj zajedničko građenje
- pisana suglasnost vlasnika zemljišta, odnosno vlasnika postojeće građevine te suglasnost Republike Hrvatske, tijela nadležnog za upravljanje državnom imovinom, za nekretnine kojima Ministarstvo državne imovine upravlja temeljem članka 71. Zakona o upravljanju državnom imovinom (N.N. 52/18.)
- pisana suglasnost fiducijarnog vlasnika dana dotadašnjem vlasniku nekretnine koji je investitor.

Dokazom pravnog interesa za izdavanje građevinske dozvole u pogledu obuhvata zahvata u prostoru smatra se:

- izvadak, ugovor, odluka ili suglasnost iz kojeg je vidljivo da je investitor vlasnik ili nositelj prava građenja na građevnoj čestici ili građevini na kojoj se namjerava graditi
- izvadak iz zemljišne knjige iz kojeg je vidljivo da je investitor nositelj prava služnosti
- predugovor, ugovor ili ugovor sklopljen pod uvjetom na temelju kojeg je investitor stekao ili će steći pravo služnosti, zakupa ili korištenja
- odluka nadležne državne vlasti na temelju koje je investitor stekao pravo služnosti.

Potpis vlasnika nekretnine, odnosno nositelja prava građenja na predugovoru, ugovoru, odnosno suglasnost **mora biti ovjeren od javnog bilježnika.**

Dokazom pravnog interesa za izdavanje građevinske dozvole za građenje građevine čije je građenje u interesu Republike Hrvatske na javnoj cesti, nerazvrstanoj cesti, željezničkoj infrastrukturi i javnom vodnom dobru smatra se suglasnost osobe, odnosno tijela koje upravlja tom cestom, infrastrukturom, odnosno javnim vodnim dobrom.

Uvjeti za izdavanje građevinske dozvole

Tijelo graditeljstva dužno je izdati građevinsku dozvolu za građevinu **za koju se prema posebnom zakonu ne izdaje lokacijska** dozvola nakon što u provedenom postupku utvrdi da:

- su uz zahtjev priloženi svi propisani dokumenti

- su utvrđeni svi propisani posebni uvjeti i uvjeti priključenja
- su izdane sve propisane potvrde glavnog projekta
- je glavni projekt u pogledu lokacijskih uvjeta izrađen u skladu s uvjetima za provedbu zahvata u prostoru propisanim prostornim planom
- je glavni projekt izradila ovlaštena osoba
- je glavni projekt propisno označen i da je izrađen tako da je onemogućena neovlaštena promjena njegova sadržaja, odnosno zamjena njegovih dijelova
- je donesen urbanistički plan uređenja, ako se dozvola izdaje na području za koje je posebnim zakonom propisana obveza njegova donošenja. Navedeni stavak se **ne odnosi se na izdavanje građevinske dozvole za:**
 - o rekonstrukciju postojeće građevine
 - o građenje nove građevine na mjestu ili u neposrednoj blizini mjesta prethodno uklonjene postojeće građevine unutar iste građevne čestice, kojom se bitno ne mijenja namjena, izgled, veličina i utjecaj na okoliš dotadašnje građevine.

Tijelo graditeljstva dužno je izdati građevinsku dozvolu **za građenje nove zgrade za koju se prema posebnom zakonu ne izdaje lokacijska dozvola** nakon što u provedenom postupku utvrdi da:

- su ispunjeni svi prethodno navedeni uvjeti
- postoji mogućnost priključenja građevne čestice, odnosno zgrade na prometnu površinu ili da je izdana građevinska dozvola za građenje prometne površine
- postoji mogućnost priključenja zgrade na javni sustav odvodnje otpadnih voda, ako prostornim planom nije omogućeno priključenje na vlastiti sustav odvodnje i
- postoji mogućnost priključenja zgrade na niskonaponsku električnu mrežu ili da ima autonomni sustav opskrbom električnom energijom ako se radi o zgradi u kojoj je projektirano korištenje iste.

Tijelo graditeljstva dužno je izdati građevinsku dozvolu za građevinu **za koju se prema posebnom zakonu izdaje lokacijska dozvola** nakon što u provedenom postupku utvrdi da:

- su uz zahtjev priloženi svi propisani dokumenti
- su izdane sve propisane potvrde glavnog projekta
- je glavni projekt izrađen u skladu s uvjetima za provedbu zahvata u prostoru određenim lokacijskom dozvolom
- je glavni projekt izradila ovlaštena osoba i
- je glavni projekt propisno označen i da je izrađen tako da je onemogućena neovlaštena promjena njegova sadržaja, odnosno zamjena njegovih dijelova. Na izdavanje građevinske dozvole za građevinu za čije građenje se prema posebnom zakonu ne izdaje lokacijska dozvola u pogledu primjene prostornih planova i drugih propisa na odgovarajući se način primjenjuju odredbe kojima je uređeno izdavanje lokacijske dozvole.

Obuhvat i sadržaj građevinske dozvole

Građevinska dozvola izdaje se za:

- građenje cijele građevine
- izvođenje radova na postojećoj građevini propisanih Zakonom

- građenje jedne ili više cjelovitih građevina složene građevine (etapa) određenih lokacijskom dozvolom ili
- jednu ili više faza pojedine građevine određenih lokacijskom dozvolom.

Glavni projekt je sastavni dio građevinske dozvole, a što na njemu mora biti navedeno i ovjereno po tijelu graditeljstva.

Građenje do određenog stupnja dovršenosti

Na zahtjev investitora građevinska dozvola za građenje zgrade stambene, poslovne ili stambeno-poslovne namjene može se izdati i bez dijela glavnog projekta kojim se daje tehničko rješenje završne obrade ploha podova, zidova i stropova, ne nosivih pregradnih zidova, razvoda instalacija pojedinačnoga stambenog, odnosno poslovnog prostora unutar te građevine. **Za dovršetak građenja takve građevine**, ako se radovima na tom dovršenju ne mijenja usklađenost građevine s utvrđenim lokacijskim uvjetima, **potrebno je imati glavni projekt**. Za zgradu za koju je izdana takva građevinska dozvola može se izdati uporabna dozvola ako je izgrađena do stupnja dovršenosti određenog tom građevinskom dozvolom.

Stranke u postupku izdavanja građevinske dozvole i poziv za uvid u spis predmeta

Stranka u postupku građevinske dozvole je investitor, vlasnik nekretnine za koju se izdaje građevinska dozvola i nositelj drugih stvarnih prava na toj nekretnini te vlasnik i nositelj drugih stvarnih prava na nekretnini koja neposredno graniči s nekretninom za koju se izdaje građevinska dozvola. Tijelo graditeljstva dužno je stranci, prije izdavanja građevinske dozvole, **pružiti mogućnost uvida u spis predmeta radi izjašnjenja**.

Iznimno stranka u postupku izdavanja građevinske dozvole za građenje građevine od interesa za Republiku Hrvatsku ili koju izdaje Ministarstvo **je investitor te vlasnik nekretnine** za koju se izdaje građevinska dozvola i nositelj drugih stvarnih prava na toj nekretnini.

Ako se građevinska dozvola izdaje za građenje građevine koja neposredno graniči **s više od deset nekretnina**, odnosno ako se građevinska dozvola izdaje za građenje građevine na građevnoj čestici koja se formira od deset ili više nekretnina ili za građenje građevine unutar obuhvata zahvata u prostoru koji se sastoji od deset ili više nekretnina, stranke se radi uvida u spis predmeta pozivaju **javnim pozivom koji se objavljuje na oglasnoj ploči tijela graditeljstva i na elektroničkoj oglasnoj ploči**.

Ako se građevinska dozvola izdaje za građenje građevine koja neposredno graniči **s deset nekretnina ili manje**, poziv za uvid u spis predmeta dostavlja se strankama osobnom dostavom, osim u slučaju u kojem je takva dostava nemoguća ili neprikladna, a osobito osobama čija adresa nije upisana u zemljišnoj knjizi niti katastru, nepoznatim nasljednicima i osobama nepoznata boravišta, odnosno sjedišta, **a kojima se poziv dostavlja na način propisan za javni poziv**. Javni poziv smatra se dostavljen istekom osmoga dana od dana objave na oglasnoj ploči tijela graditeljstva, čime je ispunjena dužnost iz članka 115. stavka 2. Zakona. Stranka koja se **ne odazove javnom pozivu, odnosno pozivu ne može zbog toga tražiti obnovu postupka izdavanja građevinske dozvole**.

Javni poziv obvezno sadrži:

- naziv tijela graditeljstva
- ime i adresu, odnosno tvrtku investitora
- naznaku da se radi o predmetu izdavanja građevinske dozvole
- naziv i vrstu građevine i radova za koje se izdaje građevinska dozvola
- mjesto i vrijeme na kojemu zainteresirana stranka može izvršiti uvid u spis predmeta i dati izjašnjenje

- obavijest da se pozivu može odazvati osobno ili putem svojeg opunomoćenika i
- obavijest da se građevinska dozvola može izdati iako se stranka ne odazove pozivu.

Javni poziv se objavljuje najmanje deset dana prije dana koji je u pozivu određen za uvid.

Osoba koja se odazove pozivu za uvid u spis predmeta dužna je dokazati da ima svojstvo stranke.

Osobi koja ne dokaže svojstvo stranke odbit će se rješenjem zahtjev za uvid u spis predmeta. Žalba protiv tog rješenja ne zadržava tijek postupka. Stranki koja se odazvala pozivu za uvid u spis tijelo graditeljstva može na njezin zahtjev odrediti rok od najviše osam dana u kojemu je stranka dužna izjasniti se o namjeravanom građenju pisanim putem. **Ako se stranka ne izjasni u roku, smatra se da joj je pružena mogućnost uvida u spis predmeta i da nema primjedbi.** Ako se stranka iz opravdanih razloga ne može odazvati pozivu za uvid u spis predmeta, uvid može izvršiti i naknadno, ali najkasnije u roku od osam dana od zadnjeg dana određenog u pozivu za uvid, u kojem je slučaju stranka dužna dokazati opravdanost razloga zbog kojih se nije mogla odazvati pozivu.

Dostava građevinske dozvole

Građevinska dozvola, odnosno rješenje o odbijanju zahtjeva za izdavanje građevinske dozvole dostavlja se:

- investitoru s glavnim projektom
- strankama koje su izvršile uvid u spis predmeta ili su se javile tijelu graditeljstva
- strankama koje nisu izvršile uvid u spis predmeta i nisu se javile tijelu graditeljstva izlaganjem na oglasnoj ploči tijela graditeljstva i na elektroničkoj oglasnoj ploči u trajanju od osam dana.

U slučaju dostave građevinska dozvola, odnosno rješenje smatra se dostavljeno istekom osmoga dana od dana objave na oglasnoj ploči. Građevinska dozvola dostavlja se putem elektroničke oglasne ploče katastarskom uredu, jedinici lokalne samouprave na čijem se području namjerava graditi građevina i Hrvatskim vodama, s glavnim projektom.

Građevinska dozvola za pripremne radove

Izvođenju pripremnih radova za građenje građevine može se pristupiti na temelju pravomoćne, odnosno izvršne građevinske dozvole za građenje te građevine.

Iznimno, posebna građevinska dozvola potrebna je za pripremne radove koji mogu utjecati na život i zdravlje ljudi ili na stabilnost okolnih građevina i okolnog zemljišta, kao i za građenje privremenih građevina za potrebe organiziranja gradilišta, i to za:

- asfaltnu bazu, separaciju agregata, tvornicu betona i sl.
- dalekovod i transformatorsku stanicu koju je potrebno izgraditi radi napajanja gradilišta električnom energijom
- privremenu zamjensku i spojnu cestu.

Građevinsku dozvolu izdaje tijelo graditeljstva koje je izdalo građevinsku dozvolu za građevinu za koju se organizira gradilište, istom se mora odrediti rok u kojem se privremena građevina mora ukloniti i uspostaviti primjereno stanje na zemljištu. Građevinska dozvola za privremenu građevinu iz može se izdati i za građevinu koja nije planirana prostornim planom.

Važenje građevinske dozvole i rok za dovršenje zgrade

Građevinska dozvola prestaje važiti ako investitor ne pristupi građenju u roku od tri godine od dana pravomoćnosti dozvole.

Smatra se da je investitor pristupio građenju od dana prijave početka građenja.

Navedeni rok ne teče za vrijeme trajanja postupka izvlaštenja ili odlučivanja o prijedlogu za donošenje odluke o služnosti ili pravu građenja na zemljištu u vlasništvu Republike Hrvatske.

Važenje građevinske dozvole produžuje se na zahtjev investitora jednom za tri godine ako se nisu promijenili uvjeti za provedbu zahvata u prostoru određeni prostornim planom, odnosno lokacijskom dozvolom u skladu s kojima je građevinska dozvola izdana.

Zgrada, ovisno o skupini u koju je razvrstana, **mora u pogledu vanjskog izgleda i uređenja građevne čestice biti dovršena u sljedećem roku:**

- zgrada 1. skupine u roku od deset godina
- zgrada 2.a i 2.b skupine u roku od sedam godina
- zgrada 3.a i 3.b. skupine u roku od pet godina.
- Rok počinje teći od dana prijave početka građenja.

Navedeni rokovi ne odnose se na zgrade koje su pojedinačno zaštićeno kulturno dobro. Izmjena i/ili dopuna građevinske dozvole nije od utjecaja na propisane rokove.

Izvršna, odnosno pravomoćna građevinska dozvola **može se po zahtjevu investitora izmijeniti, dopuniti, poništiti i/ili ukinuti.** U postupku donošenja rješenja o izmjeni i/ili dopuni građevinske dozvole na odgovarajući se način primjenjuju odredbe ovoga Zakona kojima je uređeno izdavanje građevinske dozvole, ako ovim Zakonom nije propisano drukčije.

Građevinska dozvola može se po zahtjevu investitora izmijeniti i/ili dopuniti do izdavanja uporabne dozvole. Rješenje o izmjeni i/ili dopuni građevinske dozvole za građevinu za čije građenje je izdana lokacijska dozvola kojim se mijenjaju i/ili dopunjavaju lokacijski uvjeti donosi se nakon izmjene i/ili dopune lokacijske dozvole. Rješenje o izmjeni i/ili dopuni građevinske dozvole za građevinu za koju se prema posebnom zakonu ne izdaje lokacijska dozvola kojim se mijenjaju i/ili dopunjavaju lokacijski uvjeti donosi se u skladu s prostornim planom u skladu s kojim je građevinska dozvola izdana ili u skladu s prostornim planom koji je na snazi u vrijeme donošenja rješenja ako to investitor zatraži. U postupku donošenja rješenja o izmjeni i/ili dopuni građevinske dozvole pribavljaju se samo oni posebni uvjeti i uvjeti priključenja, odnosno potvrde glavnog projekta na koje izmjena i/ili dopuna ima utjecaja. U postupku donošenja rješenja o izmjeni i/ili dopuni građevinske dozvole ne utvrđuju se ponovno činjenice koje su utvrđene u postupku izdavanja dozvole. U postupku donošenja rješenja o izmjeni i/ili dopuni građevinske dozvole primjenjuje se članak 115. stavak 2. ovoga Zakona samo ako se izmjene i/ili dopune odnose na vanjsku veličinu građevine, veličinu i oblik građevne čestice ili smještaj građevine na građevnoj čestici.

Ako se nakon izdavanja građevinske dozvole **promijeni investitor**, novi investitor je dužan u roku od petnaest dana od dana promjene od tijela graditeljstva zatražiti izmjenu građevinske dozvole u vezi s promjenom imena, odnosno tvrtke investitora. Novi investitor zahtjevu izmjene građevinske dozvole prilaže dokaz pravnog interesa za izdavanje građevinske dozvole ili suglasnost prijašnjeg investitora te dokaz da može biti investitor (koncesija, suglasnost ili drugi akt propisan posebnim propisom) ako se radi o građevini za koju je posebnim zakonom propisano tko može biti investitor. **Bez rješenja o promjeni imena, odnosno tvrtke investitora u građevinskoj dozvoli ne smije se graditi građevina za koju je izdana građevinska dozvola.** Rješenje o promjeni imena, odnosno tvrtke investitora u građevinskoj dozvoli dostavlja se prijašnjem i novom investitoru te građevinskoj inspekciji.

1.8. Odredbe u vezi s gradnjom

Prijava početka građenja i iskolčenje

Investitor je dužan tijelu graditeljstva, **najkasnije u roku od osam dana prije početka građenja, odnosno nastavka radova pisano prijaviti početak građenja.**

U prijavi početka građenja građevine koja se gradi na temelju građevinske dozvole investitor je dužan navesti klasu, urudžbeni broj i datum izdavanja građevinske dozvole, izvođača i nadzornog inženjera te uz prijavu priložiti dokaz da je u katastru formirana građevna čestica, ako se gradi građevina za koju se određuje građevna čestica.

Iznimno, u prijavi početka građenja građevine za koju se lokacijskom dozvolom određuje obuhvat zahvata u prostoru unutar kojega se parcelacijskim elaboratom formira građevna čestica investitor ne prilaže dokaz da je u katastru formirana građevna čestica.

U prijavi početka građenja građevine koja se gradi bez građevinske dozvole na temelju glavnog projekta investitor je dužan navesti izvođača i nadzornog inženjera, te uz prijavu priložiti glavni projekt u elektroničkom obliku s propisanim potvrdama. Investitor u prijavi može navesti podatke propisane propisima o zaštiti na radu koji se prema tim propisima navode u prijavi gradilišta (prema Pravilniku o zaštiti na radu na privremenim gradilištima N.N. br. 48/18.).

Tijelo graditeljstva dužno je u roku od pet dana od primitka prijave početka građenja o tome putem elektroničke oglasne ploče obavijestiti Ministarstvo unutarnjih poslova, građevinsku inspekciju i inspekciju rada te im tim putem omogućiti uvid u građevinsku dozvolu, glavni projekt i dokaz da je u katastru formirana građevna čestica, ako se gradi građevina za koju se određuje građevna čestica. Prije početka građenja investitor je dužan osigurati provedbu iskolčenja građevine.

Odluka o privremenoj zabrani izvođenja radova

Predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave po prethodno pribavljenom mišljenju turističke zajednice općine, odnosno grada može odlukom za određene vrste građevina, na određenim područjima, odrediti razdoblje iduće kalendarske godine i vrijeme u kojemu se ne mogu izvoditi zemljani radovi i radovi na izgradnji konstrukcije građevine.

Ova odluka se ne odnosi na:

1. građevine, odnosno radove za čije je građenje, odnosno izvođenje utvrđen interes Republike Hrvatske
2. uklanjanje građevina na temelju rješenja građevinske inspekcije ili odluke drugog tijela državne vlasti
3. građenje građevina, odnosno izvođenje radova u godini u kojoj je odluka stupila na snagu.

Uređenje gradilišta

Gradilište mora biti uređeno. Privremene građevine i oprema gradilišta moraju biti stabilni te odgovarati propisanim uvjetima zaštite od požara i eksplozije, zaštite na radu i svim drugim mjerama zaštite zdravlja ljudi i okoliša. Gradilište mora imati uređene instalacije u skladu s propisima. Na gradilištu je potrebno predvidjeti i provoditi mjere:

1. zaštite na radu te ostale mjere za zaštitu života i zdravlja ljudi u skladu s posebnim propisima

2. kojima se onečišćenje zraka, tla i podzemnih voda te buka svodi na najmanju mjeru.

Privremene građevine izgrađene u okviru pripremnih radova, oprema gradilišta, neutrošeni građevinski i drugi materijal, otpad i sl. moraju se ukloniti i dovesti zemljište na području gradilišta i na prilazu gradilišta u uredno stanje prije izdavanja uporabne dozvole. Gradilište mora biti osigurano i ograđeno radi sigurnosti prolaznika i sprječavanja nekontroliranog pristupa ljudi na gradilište. Na gradilištu koje se proteže na velikim prostranstvima (željezničke pruge, ceste, dalekovodi i sl.) dijelovi gradilišta koji se ne mogu ograditi moraju biti zaštićeni određenim prometnim znakovima ili označeni na drugi način. Ograđivanje gradilišta nije dopušteno na način koji bi mogao ugroziti prolaznike.

Ploča kojom se označava gradilište

Gradilište **mora biti označeno pločom** koja obvezno sadrži:

- ime, odnosno tvrtku investitora, projektanta, izvođača i osobe koja provodi stručni nadzor građenja,
- broj katastarske čestice i katastarske općine na kojoj se građevina gradi te adresa (ako je poznata)
- naziv i vrstu građevine koja se gradi,
- naziv tijela koje je izdalo građevinsku dozvolu, klasifikacijsku oznaku, urudžbeni broj, datum izdavanja i pravomoćnosti, odnosno izvršnosti te dozvole,
- datum prijave početka građenja, kao i naznaku da se radi o kulturnom dobru ako se radovi izvode na građevini upisanoj u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske.

Pobliži sadržaj i izgled ploče kojom se označava gradilište propisuje ministar **Pravilnikom o sadržaju i izgledu ploče kojom se označava gradilište (N.N. br. 42/14)**.

Postavljanje ploče obvezno je kod:

- građenja nove građevine
- rekonstrukcije postojeće građevine
- uklanjanja postojeće građevine ili njezinog dijela na temelju projekta uklanjanja
- građenja ili izvođenja radova koji se izvode na temelju glavnog /tipskog projekta te
- održavanja postojeće građevine kada je potrebna provedba stručnog nadzora i prijava početka građenja.

Ploču je obavezan postaviti izvođač odnosno glavni izvođač najkasnije na dan početka građenja. U slučaju da je izvođač/glavni izvođač napustio gradilište ili je došlo do prekida građenja, a gradilište je ostalo neoznačeno, obveza je investitora postaviti ploču u skladu s navedenim Pravilnikom.

Ploča mora biti pravokutnog oblika najmanjih dimenzija 420 mm × 594 mm (A2 format). Ploča se izrađuje od materijala i na način koji osiguravaju da tijekom vremena građenja zadrži propisani izgled i sadržaj, a po potrebi zamjenjuje se novom. Sadržaj ploče mora biti napisan na hrvatskom jeziku, latiničnim pismom i prikladne veličine slova. Ploča se postavlja na vidljivom mjestu na ulazu u gradilište. Na gradilištu koje se proteže na velikim prostranstvima (željezničke pruge, ceste, dalekovodi i sl.) ploča se postavlja na početku i na kraju trase te po potrebi i na drugim prikladnim mjestima (npr. ulaz u gradilište na dijelu trase). Ploča mora biti na prikladan način osigurana od pada i oštećenja.

1.9. Važeći propisi kojima se uređuje i provodi zaštita na radu

1.9.1. Zakon o zaštiti na radu (N.N. br. 71/14, 118/14, 94/18 i 96/18.)

Izrada elaborata zaštite na radu i imenovanje koordinatora

U skladu s odredbama članka 73. Zakona o zaštiti na radu, investitor je obavezan primjenjivati opća načela prevencije i pravila zaštite na radu u svim fazama projektiranja i pripremi projekta kada se odlučuje o oblikovnim, tehničkim, tehnološkim, odnosno organizacijskim vidovima kako bi se nesmetano planirale različite aktivnosti ili faze rada koje se trebaju izvoditi istodobno ili u slijedu i procjenjuje vrijeme potrebno za dovršenje takvih radova ili faze rada u skladu s planom izvođenja radova.

Pri projektiranju građevina namijenjenih za rad projektant je obavezan u glavnom projektu primijeniti odgovarajuća pravila zaštite na radu.

Investitor je obavezan osigurati da se pri projektiranju građevina namijenjenih za rad u skladu s posebnim propisom **izradi elaborat zaštite na radu** koji obuhvaća i razrađuje način primjene pravila zaštite na radu pri korištenju građevina namijenjenih za rad.

Investitor, vlasnik građevine, koncesionar ili druga osoba za koju se izrađuje glavni projekt, **mora imenovati jednog ili više koordinatora zaštite na radu:**

- tijekom izrade projekta (Koordinator I)
- tijekom građenja (Koordinator II)

kada radove izvode ili je predviđeno da ih izvode dva ili više izvođača.

Investitor, vlasnik građevine, koncesionar ili druga osoba koja je po posebnom propisu povjerila izvođenje radova, obavezna je **prije uspostave gradilišta osigurati izradu plana izvođenja radova** u skladu Pravilnikom o zaštiti na radu na privremenim gradilištima N.N. br. 48/18.

Novčanom kaznom **kaznit će se** pravna osoba za koju se po posebnom propisu izrađuje projekt, odnosno izvode radovi:

1. **Ako kao investitor ne osigura da se pri projektiranju izradi elaborat zaštite na radu** koji obuhvaća i razrađuje način primjene pravila zaštite na radu pri korištenju građevina namijenjenih za rad
2. **Ako kao investitor, vlasnik građevine, koncesionar ili druga osoba za koju se izrađuje projekt ne imenuje koordinatora zaštite na radu** pri izradi projekta ili tijekom građenja,
3. **Ako na gradilištu nema plan izvođenja radova ili ako takav plan nema propisani sadržaj**

u skladu s odredbom članka 96. Zakona o zaštiti na radu

Prijava radilišta

Člankom 74. i 75. Zakona o Zaštiti na radu propisane su obveze vezane uz prijavu radilišta. Niže u tablici su definirani uvjeti prijave vezani u privremena radilišta (kad radove izvodi sam poslodavac) i Zajednička radilišta (kad radove izvodi više izvođača)

Obveze vezane uz prijavu radilišta				
Tko	Uvjeti radilišta	Obveza	Kada	Kome
Privremena radilišta – Čl. 74. Zakona o ZNR				
Poslodavac koji sam obavlja radove na iskorištavanju šuma	Radilište na kojem će radovi trajati duže od pet dana ¹	Dostaviti obavijest*	Najkasnije jedan dan prije početka izvođenja radova	Tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada
Poslodavac koji sam obavlja građevinske radove		Dostaviti prijavu gradilišta		Tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada
Zajednička radilišta – Čl. 75 Zakona o ZNR				
Investitor, vlasnik građevine, koncesionar ili druga osoba za koju se izvode radovi na iskorištavanju šuma	na kojem će radovi trajati duže od pet dana i na kojem će radove izvoditi dva ili više izvođača ¹	Dostaviti obavijest**	Najkasnije jedan dan prije početka izvođenja radova	Tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada.
Investitor, vlasnik građevine, koncesionar ili druga osoba za koju se izvode građevinski radovi	na kojem će radove izvoditi dva ili više izvođača ¹	Dostaviti prijavu gradilišta		Tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada odnosno nadležnom tijelu graditeljstva***

*Obavijest mora sadržavati podatke o točnoj lokaciji radilišta, vrsti radova, broju radnika, ovlaštenicima poslodavca za primjenu pravila zaštite na radu i predvidivom roku u kojem će se obavljati radovi.

** U obavijesti investitor, vlasnik građevine, koncesionar ili druga osoba za koju se izvode radovi na iskorištavanju šuma, obvezna je navesti izvođače koji će izvoditi radove na radilištu.

*** Prijava mora biti u skladu s provedbenim propisom – Vidjeti niže u tekstu

Napomena: Investitor, vlasnik građevine, koncesionar ili druga osoba za koju se izvode radovi **ne može** svoje obveze propisane ovim člankom prenijeti na izvođača radova.

Obveze o prijavi radilišta, odnosno gradilišta ne primjenjuju se kod izvođenja radova kod kojih zbog hitnosti, navedene obveze nije moguće ispuniti.

Plan izvođenja radova izrađen u skladu s provedbenim propisom mora se nalaziti na radilištu, odnosno gradilištu.

¹ Pravilnikom o zaštiti na radu na privremenim gradilištima, čl. 4. prijava početka izvođenja radova na gradilištu, dostavlja se u skladu s odredbama Zakona o zaštiti na radu u slučaju:

- 1) izvođenja posebno opasnih radova iz Dodatka II. ovoga Pravilnika, bez obzira na trajanje radova,
- 2) kada je predviđeno trajanje radova dulje od 10 dana.

Investitor, vlasnik građevine, koncesionar ili druga osoba za koju se izvode radovi, obvezna je **ažurirati obavijest, odnosno prijavu** u slučaju promjena koje utječu na rok dovršenja radova, kao i u slučajevima uvođenja novog izvođača ili privremene obustave radova.

Sadržaj Prijave gradilišta definiran je dodatkom III Pravilnika o zaštiti na radu na privremenim gradilištima (N.N. br. 48/18.)

Sadržaj prijave gradilišta:

1. Adresa ili katastarska čestica gradilišta
2. Podaci o naručitelju (investitoru) ili o drugim osobama za koje se izvode građevinski radovi
3. Naziv projekta odnosno vrsta građevinskih radova
4. Podaci o glavnom izvođaču radova, izvođačima radova, glavnom inženjeru gradilišta te o voditeljima radova
5. Podaci o koordinatoru zaštite na radu tijekom projektiranja odnosno tijekom građenja
6. Datum početka radova na gradilištu
7. Trajanje radova
8. Predviđeni broj radnika na gradilištu
9. Planirani broj ugovornih izvođača radova (uključujući samozaposlene osobe)
10. Nazivi ugovornih izvođača i drugih osoba koji su već odabrani

1.9.2. Pravilnik o zaštiti na radu za mjesta rada (N.N. br.105/20.)

Pravilnikom se propisuju minimalni sigurnosni i zdravstveni zahtjevi za mjesta rada.

Odredbe ovoga Pravilnika ne primjenjuju se na privremena radilišta, no primjenjuju se na fazu projektiranja i fazu izvođenja radova. Zbog toga, odredbe ovog Pravilnika bit će obrađene u poglavlju 4 i 5. ovog vodiča.

1.9.3. Pravilnik o zaštiti na radu na privremenim gradilištima (N.N. br. 48/18.)

Pravilnikom se utvrđuju mjere, pravila, postupci i aktivnosti zaštite na radu radnika, osoba na radu i samozaposlenih osoba na privremenim gradilištima. Odredbe ovoga Pravilnika ne primjenjuju se prilikom istraživanja i eksploatacije mineralnih sirovina.

Pravilnik definira osnovne pojmove kao:

Privremeno gradilište (u daljnjem tekstu: gradilište) u smislu odredbi ovoga Pravilnika je svako mjesto rada gdje se izvode građevinski i drugi radovi navedeni niže (nepotpuni popis²)

Naručitelj je pravna ili fizička osoba u svojstvu investitora, vlasnika građevine, koncesionara ili druge osobe u čije ime se projektira odnosno izvodi građenje,

Izvođač je pravna ili fizička osoba koja gradi ili izvodi pojedine radove na gradilištu,

Samozaposlena osoba je fizička osoba koja osobnim radom sudjeluje u projektiranju odnosno građenju, osim radnika i osoba na radu.

Koordinator zaštite na radu tijekom projektiranja i građenja je osoba koja ispunjava uvjete propisane pravilnikom o polaganju stručnog ispita te je imenovana radi ispunjavanja obveza propisanih Zakonom o zaštiti na radu.

Uloge ostalih sudionika u gradnji: *Projektant, revident, nadzorni inženjer i drugi sudionici u gradnji* navedene su u poglavlju 2.1.

Prijavu početka izvođenja radova potrebno je dostaviti tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada u skladu čl. 74. Zakona o zaštiti na radu prije početka:

- 1) izvođenja posebno opasnih radova iz (Dodatka II. Pravilnika)², **bez obzira na trajanje radova,**
- 2) kada je predviđeno trajanje radova **dulje od 10 dana.**

Preslika prijave gradilišta mora se nalaziti na gradilištu na vidljivom mjestu.

Plan izvođenja radova

Obvezni sadržaji plana izvođenja radova su propisani u dodatku V ovog *Pravilnika*, a u ovom Vodiču detaljnije je objašnjeno u poglavlju 4 ovog Priručnika.

Važno je napomenuti slijedeće:

PLAN IZVOĐENJA RADOVA MORA SE NALAZITI NA GRADILIŠTU

Pri izvođenju radova na gradilištu potrebno je uvažavati i primjenjivati **opća načela prevencije** propisana Zakonom o zaštiti na radu i to osobito u odnosu na:

- 1) održavanje primjerenog reda i zadovoljavajuće čistoće na gradilištu,

² NEPOTPUNI POPIS POSEBNO OPASNIH RADOVA

1. Radovi kod kojih su radnici izloženi rizicima od zatrpavanja pod odronima zemlje u iskopima i sl. ili propadanja na sipkom ili močvarnom tlu te rizicima pada s visine, gdje je rizik naročito povećan zbog prirode posla ili korištenih postupaka ili zbog okoliša na gradilištu
2. Radovi s opasnim kemikalijama i biološkim agensima koji posebno ugrožavaju sigurnost i zdravlje radnika i za koje je propisan poseban zdravstveni nadzor
3. Radovi u području ionizirajućeg zračenja, pri kojima treba označiti kontrolirana ili nadzirana područja u skladu s posebnim propisima
4. Radovi u blizini električnih vodova pod visokim naponom
5. Radovi pri kojima postoji opasnost od utapanja
6. Radovi pri kopanju, čišćenju ili popravljanju bunara, radovi pod zemljom i u tunelima
7. Radovi pri ronjenju s uporabom zraka pod tlakom
8. Radovi u kesonu s atmosferom stlačenog zraka
9. Radovi s eksplozivom i u prostorima koji su ugroženi eksplozivnom atmosferom
10. Radovi na sastavljanju ili rastavljanju teških montažnih dijelova i/ili sklopova

- 2) izbor i razmještaj mjesta rada, uzimajući u obzir način održavanja pristupnih putova te određivanja smjerova kretanja i površina za prolaz i kretanje ili za opremu,
- 3) uvjete pod kojima se rukuje različitim materijalima,
- 4) tehničko održavanje, prethodne i redovne preglede instalacija i opreme radi ispravljanja svih nedostataka koji mogu utjecati na sigurnost i zdravlje radnika,
- 5) razmještaj i označavanje površina za skladištenje različitih materijala i tvari, posebno kada se radi o opasnim materijalima i tvarima,
- 6) uvjete pod kojima se koriste i premještaju ili uklanjaju opasni materijali i tvari,
- 7) skladištenje i odlaganje ili uklanjanje otpadaka i otpadnog materijala,
- 8) usklađivanje vremena izvođenja različitih vrsta radova ili faza rada na temelju odvijanja poslova na gradilištu,
- 9) suradnju između izvođača odnosno samozaposlenih osoba na gradilištu,
- 10) međusobno djelovanje svih aktivnosti na mjestu na kojem se radi ili u blizini kojega se nalazi gradilište.

Radi sigurnosti i zaštite zdravlja na gradilištu poslodavci su obvezni:

- 1) primijeniti gore navedena opća načela prevencije
- 2) poduzeti mjere koje su u skladu s minimalnim zahtjevima propisanim u Dodatku V., (opisano u poglavlju 5 ovog Priručnika,
- 3) postupati prema uputama koordinatora zaštite na radu.

Obveze samozaposlenih osoba na gradilištu

Kada više poslodavaca dijeli mjesto rada ili kada na istom mjestu rada radove izvode ili je predviđeno da ih izvode dva ili više poslodavaca odnosno drugih osoba (izvođača), samozaposlene osobe su kao izvođači obvezne uzimajući u obzir prirodu poslova, provoditi zaštitu na radu, koordinirati svoje aktivnosti, provoditi informiranje i surađivati u primjeni sigurnosnih i zdravstvenih zahtjeva zaštite i prevencije od rizika na radu, organizirati rad i osigurati izvođenje radova tako da pri izvođenju radova ne ugrožavaju sigurnost i zdravlje radnika drugih poslodavaca i drugih osoba te su osobito obvezni:

- 1) primijeniti opća načela prevencije i poduzeti mjere koje su u skladu s minimalnim zahtjevima propisanim u Dodatku V Pravilnika (vidjeti poglavlje 5 ovog Priručnika),
- 2) obavljati poslove dužnom pažnjom u skladu sa Zakonom o zaštiti na radu te pri tome voditi računa o svojoj sigurnosti i zaštiti zdravlja, kao i sigurnosti i zaštiti zdravlja ostalih osoba koje mogu biti ugrožene njihovim postupcima ili propustima na radu,
- 3) primjenjivati propise zaštite na radu o uporabi radne opreme i osobne zaštitne opreme,
- 4) postupati prema uputama koordinatora zaštite na radu.

Izvođač je obavezan obavijestiti i izvjestiti radnike i njihove predstavnike na gradilištu, u skladu s odredbama Zakona o zaštiti na radu, o svim:

- 1) rizicima za sigurnost i zdravlje pri pojedinim radovima na gradilištu,
- 2) mjerama zaštite na radu koje je poduzeo ili namjerava poduzeti na gradilištu.

Obavijesti i izvješća moraju biti razumljiva radnicima na koje se odnose (što se odnosi i na strane radnike).

Izvođač se u skladu s odredbama Zakona o zaštiti na radu savjetuje s radnicima odnosno njihovim predstavnicima o svim pitanjima zaštite na radu na gradilištu, uz ravnopravno sudjelovanje radnika odnosno njihovih predstavnika.

1.9.4. Drugi propisi koji se odnose na zaštitu na radu u graditeljstvu (osobna zaštitna oprema, znakovi sigurnosti i dr.).

Odredbe drugih propisa obrađene su u poglavlju 4. i 5. ovog Priručnika u kojima se govori o pravilima zaštite na radu u fazi projektiranja i u fazi izvođenja radova.

2. DUŽNOSTI KOORDINATORA ZAŠTITE NA RADU

2.1. Poznavanje zadaća različitih sudionika u gradnji

Sudionici u gradnji jesu:

- investitor (vlasnik građevina, koncesionar ili druga osoba),
- projektant,
- izvođač,
- nadzorni inženjer i
- revident.

Investitor je pravna ili fizička osoba u čije ime se gradi građevina.

Projektiranje, kontrolu i nostrifikaciju projekata, građenje i stručni nadzor građenja investitor mora pisanim ugovorom povjeriti osobama koje ispunjavaju uvjete za obavljanje tih djelatnosti prema posebnom zakonu, ako Zakonom o gradnji (u daljnjem tekstu Zakon) nije drukčije propisano. Investitor je dužan osigurati stručni nadzor građenja građevine, ako Zakonom nije drukčije propisano.

Investitor je dužan osigurati dokumente i podatke potrebne za sastavljanje pisane izjave o izvedenim radovima i o uvjetima održavanja građevine ako tijekom građenja dođe do promjene izvođača.

Investitor koji je ujedno i izvođač mora stručni nadzor građenja povjeriti drugoj osobi koja ispunjava uvjete za obavljanje stručnog nadzora građenja prema posebnom zakonu.

Fizička osoba koja je investitor građevine iz 3.b skupine za svoje potrebe može sama izraditi arhitektonski, odnosno građevinski projekt kao dio glavnog projekta i obavljati stručni nadzor građenja ako ima završen diplomski sveučilišni ili preddiplomski sveučilišni studij ili preddiplomski stručni studij arhitektonske ili građevinske struke i ima položeni stručni ispit prema posebnom propisu.

Projektant je fizička osoba koja prema Zakonu o poslovima i djelatnostima prostornog uređenja i gradnje ima pravo uporabe strukovnog naziva ovlašteni arhitekt ili ovlašteni inženjer.

Projektant je odgovoran da projekt koji je izradio ispunjava propisane uvjete, da je građevina projektirana u skladu s lokacijskom dozvolom, odnosno uvjetima za građenje građevina propisanim prostornim planom te da ispunjava temeljne zahtjeve za građevinu, zahtjeve propisane za energetska svojstva zgrada i druge propisane zahtjeve i uvjete.

Projektant koji je izradio izmjene i/ili dopune glavnog projekta, odnosno izvedbenog projekta odgovoran je za cijeli glavni projekt, odnosno izvedbeni projekt.

Ako u projektiranju sudjeluje više projektanata, za cjelovitost i međusobnu usklađenost projekata odgovoran je glavni projektant.

Glavni projektant može biti istodobno i projektant jednog od dijelova glavnog projekta.

Glavni projektant koji ispunjava uvjete propisane posebnim propisom može prilikom izrade projekta biti koordinator zaštite na radu.

Glavnog projektanta određuje investitor ugovorom o projektiranju ili druga osoba određena tim ugovorom.

Izvođač je osoba koja gradi ili izvodi pojedine radove na građevini. Graditi može osoba koja ispunjava uvjete za obavljanje djelatnosti građenja prema Zakonu o poslovima i djelatnostima prostornog uređenja i Zakonu o gradnji. Izvođač može pristupiti građenju na temelju

pravomoćne, odnosno izvršne građevinske dozvole na odgovornost investitora i nakon što je prethodno izvršena prijava građenja, ako Zakonom nije propisano drukčije.

Izvođač je dužan graditi u skladu s građevinskom dozvolom, Zakonom, tehničkim propisima, posebnim propisima, pravilima struke i pri tome:

1. povjeriti izvođenje građevinskih radova i drugih poslova osobama koje ispunjavaju propisane uvjete za izvođenje tih radova, odnosno obavljanje poslova
2. radove izvoditi tako da se ispune temeljni zahtjevi za građevinu, zahtjevi propisani za energetska svojstva zgrada i drugi zahtjevi i uvjeti za građevinu
3. ugrađivati građevne i druge proizvode te postrojenja u skladu s Zakonom i posebnim propisima
4. osigurati dokaze o svojstvima ugrađenih građevnih proizvoda u odnosu na njihove bitne značajke, dokaze o sukladnosti ugrađene opreme i/ili postrojenja prema posebnom zakonu, isprave o sukladnosti određenih dijelova građevine s temeljnim zahtjevima za građevinu, kao i dokaze kvalitete (rezultati ispitivanja, zapisi o provedenim procedurama kontrole kvalitete i dr.) za koje je obveza prikupljanja tijekom izvođenja građevinskih i drugih radova za sve izvedene dijelove građevine i za radove koji su u tijeku određena Zakonom, posebnim propisom ili projektom
5. gospodariti građevnim otpadom nastalim tijekom građenja na gradilištu sukladno propisima koji uređuju gospodarenje otpadom
6. oporabiti i/ili zbrinuti građevni otpad nastao tijekom građenja na gradilištu sukladno propisima koji uređuju gospodarenje otpadom
7. sastaviti pisanu izjavu o izvedenim radovima i o uvjetima održavanja građevine.

Građevine za koje se ne izdaje građevinska dozvola izvođač je dužan graditi u skladu s glavnim projektom, Zakonom, tehničkim propisima, posebnim propisima i pravilima struke, ako nije drukčije propisano pravilnikom donesenim na temelju Zakona.

Sadržaj pisane izjave izvođača o izvedenim radovima i uvjetima održavanja građevine propisuje ministar **Pravilnikom o sadržaju pisane izjave izvođača o izvedenim radovima i uvjetima održavanja građevine (N.N. 43/14.)**

Izvođač imenuje inženjera gradilišta, odnosno voditelja radova u svojstvu osobe koja vodi građenje, odnosno pojedine radove. Inženjer gradilišta, odnosno voditelj radova odgovoran je izvođaču za provedbu obveza iz članka 54. Zakona.

Ako u građenju sudjeluju dva ili više izvođača, investitor ugovorom o građenju određuje glavnog izvođača koji je odgovoran za međusobno usklađivanje radova i koji imenuje glavnog inženjera gradilišta.

Glavni inženjer gradilišta odgovoran je glavnom izvođaču za cjelovitost i međusobnu usklađenost radova, za međusobnu usklađenost provedbe obveza iz članka 54. Zakona, te ujedno koordinira primjenu propisa kojima se uređuje sigurnost i zdravlje radnika tijekom izvođenja radova.

Glavni inženjer gradilišta može biti istodobno i inženjer gradilišta jednog od izvođača, odnosno voditelj radova za određenu vrstu radova.

Za glavnog inženjera gradilišta, inženjera gradilišta, odnosno voditelja radova može se imenovati osoba koja za to ispunjava uvjete propisane zakonom kojim se uređuju poslovi i djelatnosti prostornog uređenja i gradnje.

Nadzorni inženjer je fizička osoba koja prema Zakonu o poslovima i djelatnosti prostornog uređenja i gradnje ima pravo uporabe strukovnog naziva ovlaštenu arhitekt ili ovlaštenu inženjer i provodi u ime investitora stručni nadzor građenja.

Nadzorni inženjer, odnosno glavni nadzorni inženjer ne može biti zaposlenik osobe koja je izvođač na istoj građevini. Na građevinama na kojima se izvodi više vrsta radova ili radovi većeg opsega stručni nadzor mora provoditi više nadzornih inženjera odgovarajuće struke. U tom slučaju investitor ili osoba koju on odredi dužna je pisanim ugovorom odrediti glavnoga nadzornog inženjera. Glavni nadzorni inženjer odgovoran je za cjelovitost i međusobnu usklađenost stručnog nadzora građenja i dužan je o tome sastaviti završno izvješće. Glavni nadzorni inženjer može biti istodobno i nadzorni inženjer za određenu vrstu radova.

Nadzorni inženjer dužan je u provedbi stručnog nadzora građenja:

1. nadzirati građenje tako da bude u skladu s građevinskom dozvolom, odnosno glavnim projektom, Zakonom, posebnim propisima i pravilima struke
2. utvrditi ispunjava li izvođač i odgovorna osoba koja vodi građenje ili pojedine radove uvjete propisane posebnim zakonom
3. utvrditi je li iskolčenje građevine obavila osoba ovlaštena za obavljanje poslova državne izmjere i katastra nekretnina prema posebnom zakonu
4. odrediti provedbu kontrolnih ispitivanja određenih dijelova građevine u svrhu provjere, odnosno dokazivanja ispunjavanja temeljnih zahtjeva za građevinu i/ili drugih zahtjeva, odnosno uvjeta predviđenih glavnim projektom ili izvješćem o obavljenoj kontroli projekta i obveze provjere u pogledu građevnih proizvoda
5. bez odgode upoznati investitora sa svim nedostacima, odnosno nepravilnostima koje uoči u glavnom projektu i tijekom građenja, a investitora i građevinsku inspekciju i druge inspekcije o poduzetim mjerama
6. sastaviti završno izvješće o izvedbi građevine.

Nadzorni inženjer dužan je u provedbi stručnog nadzora građenja, kada za to postoji potreba, odrediti način otklanjanja nedostataka, odnosno nepravilnosti građenja građevine. To posebice u slučaju ako:

1. navedenom i pregledanom dokumentacijom nije dokazana sukladnost, odnosno kvaliteta ugrađenih građevina, proizvoda, opreme i/ili postrojenja
2. izvođač, odnosno odgovorna osoba koja vodi građenje ili pojedine radove prema Zakonu ne ispunjava uvjete propisane posebnim zakonom
3. iskolčenje građevine nije obavila osoba ovlaštena za obavljanje poslova državne izmjere i katastra nekretnina prema posebnom zakonu.

Provedba navedenih dužnosti iz stručnog nadzora i način otklanjanja nedostataka, odnosno nepravilnosti upisuje se u građevinski dnevnik.

Stručni nadzor građenja provodi se prilikom građenja svih građevina i izvođenja svih radova za koje se izdaje građevinska dozvola i/ili uporabna dozvola, ako Zakonom nije propisano drukčije.

Stručni nadzor građenja zgrada 3.a i 3.b skupine (vidi čl. 4. Zakona) provodi se samo u odnosu na ispunjavanje temeljnog zahtjeva mehaničke otpornosti i stabilnosti.

Način provedbe stručnog nadzora građenja, obrazac, uvjete i način vođenja građevinskog dnevnika i sadržaj završnog izvješća nadzornog inženjera propisuje ministar **Pravilnikom o načinu provedbe stručnog nadzora građenja, obrascu, uvjetima i načinu vođenja građevinskog dnevnika te o sadržaju završnog izvješća nadzornog inženjera – Pročišćeni tekst.**

Revident je fizička osoba ovlaštena za kontrolu projekata, ovlaštena za kontrolu projekata prema propisu kojim se uređuje udruživanje u komoru građevinskih inženjera, a prema **Pravilniku o uvjetima i mjerilima za davanje ovlaštenja za kontrolu projekata (N.N. 32/14.)**

Revident je odgovoran da projekt ili dio projekta za koji je proveo kontrolu i dao pozitivno izvješće udovoljava zahtjevima Zakona, posebnih zakona i propisa donesenih na temelju tih zakona, tehničkih specifikacija i pravila struke u pogledu kontroliranog svojstva.

Revident ne može obaviti kontrolu projekta u čijoj je izradi u cijelosti ili djelomično sudjelovao ili ako je taj projekt u cijelosti ili djelomično izrađen ili nostrificiran u pravnoj osobi u kojoj je zaposlen.

2.2. Poznavanje zadaća koordinatora u fazi projektiranja i koordinatora u fazi izvođenja projekta

2.2.1. Dužnosti koordinatora u fazi projektiranja

Investitor, vlasnik građevine, koncesionar ili druga osoba za koju se izrađuje glavni projekt, **mora imenovati jednog ili više koordinatora zaštite na radu:**

- tijekom izrade projekta (Koordinator I)
- tijekom građenja (Koordinator II)

kada radove izvode ili je predviđeno da ih izvode dva ili više izvođača.

Sukladno odredbama Pravilnika o osposobljavanju i usavršavanju iz zaštite na radu te polaganju stručnog ispita (N.N. br. 142/21.), određeni su uvjeti za polaganje stručnog ispita.

Za osobu koja ispunjava uvjete za Koordinatora I nisu propisana nikakva ograničenja u odnosu na njezin radno pravni status (oblik ugovora), druge zadaće na projektu (projektant, nadzorni inženjer, inženjer na gradilištu) ni zaposlenje kod poslodavca (kao investitora, projektantskog društva, ovlaštenog društva za poslove zaštite na radu ili drugo).

Napominjemo da investitor ovim imenovanjem nije otklonio svoju odgovornost za provedbu pravila zaštite na radu na gradilištu, niti odgovornost glavnog projektanta.

Prema čl. 73. Zakona o zaštiti na radu Investitor je obvezan primjenjivati opća načela prevencije i pravila zaštite na radu **u svim fazama projektiranja i pripremi projekta** kada se odlučuje o oblikovnim, tehničkim, tehnološkim, odnosno organizacijskim vidovima kako bi se nesmetano planirale različite aktivnosti ili faze rada koje se trebaju izvoditi istodobno ili u slijedu i procjenjuje vrijeme potrebno za dovršenje takvih radova ili faze rada u skladu s **planom izvođenja radova.**

Pri projektiranju građevina namijenjenih za rad projektant je obvezan u glavnom projektu primijeniti odgovarajuća pravila zaštite na radu.

Investitor je obvezan osigurati da se pri projektiranju građevina namijenjenih za rad u skladu s posebnim propisom izradi **elaborat zaštite na radu** koji obuhvaća i razrađuje način primjene pravila zaštite na radu pri korištenju građevina namijenjenih za rad.

Dužnosti koordinatora I tijekom izrade projekta propisane su odredbama članka 77. Zakona o zaštiti na radu kako slijedi:

- koordinirati primjenu općih načela zaštite na radu i pravila zaštite na radu tijekom projektiranja
- izraditi ili dati izraditi plan izvođenja radova prema provedbenom propisu, uzimajući u obzir pravila primjenjiva na pojedinom radilištu, vodeći računa o svim aktivnostima

koje se obavljaju na radilištu, koji mora sadržavati i posebne mjere ako su poslovi na radilištu opasni radovi prema Pravilniku o zaštiti na radu na privremenim gradilištima (N.N.br. 48/18.)

Koordinator za zaštitu na radu tijekom projektiranja obavlja usklađivanje projekta s pravilima zaštite na radu.

Uspješnim usklađivanjem će se postići slijedeće:

- a) da su u projektu svakog pojedinog tehničkog područja (arhitektura, građevinarstvo, strojarstvo, elektrotehnika, tehnologija) primijenjeni svi propisi i pravila zaštite na radu koji su bitni za korištenje projektirane građevine;
- b) da su projekti pojedinih tehničkih područja međusobno usklađeni na način da osiguravaju funkcionalnost, sigurnost, zdravlje i ekonomičnost u korištenju;
- c) da su projektirane izmjere radnih prostorija i prostora, projektirane vrijednosti parametara radnog okoliša, projektirane vrijednosti tehnoloških parametara i druge bitne veličine u skladu s propisanim.

Za obavljanje ovog posla potrebno je ostvariti suradnju s glavnim projektantom i projektantima u svim tehničkim područjima, sve dok se ne postigne da su projektirane veličine u skladu s propisima ili povoljnije.

Prilikom usklađivanja projekta s pravilima zaštite na radu je važno nastojati da se sve predvidive opasnosti i štetnosti otklone primjenom osnovnih pravila zaštite na radu (tehničkim rješenjima na sredstvima rada i organizacijom rada), a primjenu posebnih pravila zaštite na radu predvidjeti samo tamo gdje to nije moguće u potpunosti ostvariti osnovnim pravilima.

Nakon usklađivanja projekta s pravilima zaštite na radu, koordinator može izraditi ili dati izraditi Elaborat zaštite na radu s posebnostima pojedine djelatnosti i pojedinih poslova i s bitnim zahtjevima za sigurno i zdravo korištenje građevine.

2.2.2. Dužnosti koordinatora u fazi izvođenja radova

Prije početka građenja, Investitor je obavezan imenovati koordinatora II.

Za koordinatora II propisani su jednaki uvjeti kao i za koordinatora I (u skladu s odredbama Pravilnika o osposobljavanju i usavršavanju iz zaštite na radu te polaganju stručnog ispita (N.N. br. 142/21), pa investitor može sam odlučiti želi li imati koordinate u jednoj, dvije ili više fizičkih osoba, uz uvjet da se radi o osobama koje imaju najmanje stručni ili akademski naziv baccalaures (inženjer) arhitekture, građevinarstva, elektrotehnike ili strojarstva, te položen državni stručni ispit za poslove građenja. Uz to mora imati položen stručni ispit za koordinatora zaštite na radu ili stručni ispit za stručnjaka zaštite na radu. Poslove koordinatora II može obavljati i baccalaures (inženjer) sigurnosti s položenim stručnim ispitom za stručnjaka zaštite na radu i stručnim ispitom za koordinatora zaštite na radu, ali takvu osobu investitor ne može imenovati za koordinatora I.

Za osobu koja ispunjava navedene uvjete nisu propisana nikakva ograničenja u odnosu na njezin radno pravni status (oblik ugovora), druge zadaće na projektu (projektant, nadzorni

inženjer, inženjer na gradilištu) ni zaposlenje kod poslodavca (kao investitora, projektantskog društva, ovlaštenog društva za poslove zaštite na radu ili drugo).

Ipak, postoje dvojbe oko imenovanja koordinatora II koji je ujedno i stručnjak zaštite na radu kod poslodavca koji izvodi radove na gradilištu obzirom da je to u suprotnosti s odredbom članka 22. stavka 1. *Zakona o zaštiti na radu*. Ovom odredbom je stručnjaku zaštite na radu propisana neovisnost u odnosu na poslodavca i radnike što u ovom slučaju ne bi bilo moguće izvesti.

Usklađivanje obavljanja radova

Poslodavci koji obavljaju poslove na istom mjestu rada, odnosno kada više poslodavaca dijeli mjesto rada ili kada na istom mjestu rada radove izvode ili je predviđeno da ih izvode dva ili više poslodavca, odnosno drugih osoba (izvođača), obvezni su, uzimajući u obzir prirodu poslova, provoditi zaštitu na radu, koordinirati svoje aktivnosti, provoditi informiranje i surađivati u primjeni sigurnosnih i zdravstvenih odredbi ovoga Zakona radi zaštite i prevencije od rizika na radu te organizirati rad i osigurati izvođenje radova tako da pri izvođenju radova ne ugrožavaju sigurnost i zdravlje radnika drugih poslodavaca i drugih osoba.

Dužnosti koordinatora II tijekom izvođenja radova propisane su odredbama članka 77. stavka 2. *Zakona o zaštiti na radu* i članka 6. *Pravilnika o zaštiti na radu na privremenim gradilištima*, kako slijedi:

1. koordinirati primjenu općih načela zaštite na radu kod donošenja odluka o rokovima i bitnim mjerama tijekom planiranja i izvođenja pojedinih faza rada, koje se izvode istodobno ili u slijedu
2. koordinirati izvođenje odgovarajućih postupaka kako bi se osiguralo da poslodavci i druge osobe dosljedno primjenjuju opća načela zaštite na radu i izvode radove u skladu s planom izvođenja radova
3. izraditi ili dati izraditi potrebna usklađenja plana izvođenja radova i dokumentacije sa svim promjenama na gradilištu
4. osigurati suradnju i uzajamno obavješćivanje svih izvođača radova i njihovih radničkih predstavnika
5. provjeravati provode li se radni postupci na siguran način i usklađivati propisane aktivnosti
6. organizirati da na gradilište imaju pristup samo osobe koje su na njemu zaposlene i osobe koje imaju dozvolu ulaska na gradilište. Projektanti i poslodavci koji izvode radove na gradilištu, odnosno sudionici u gradnji, obvezni su uvažavati upute koordinatora zaštite na radu.

Imenovanje koordinatora ne oslobađa projektante, izvođače i druge osobe na gradilištu, odnosno sudionike u gradnji od njihove odgovornosti za primjenu pravila zaštite na radu.

Za obavljanje navedenih dužnosti potrebna je odgovarajuća i čestastalna nazočnost koordinatora II na gradilištu.

Pri izvođenju radova na gradilištu potrebno je uvažavati i primjenjivati opća načela prevencije propisana Pravilnikom o zaštiti na radu na privremenim gradilištima i to osobito u odnosu na:

1. održavanje primjerenog reda i zadovoljavajuće čistoće na gradilištu,

2. izbor i razmještaj mjesta rada, uzimajući u obzir način održavanja pristupnih putova te određivanja smjerova kretanja i površina za prolaz i kretanje ili za opremu,
3. uvjete pod kojima se rukuje različitim materijalima,
4. tehničko održavanje, prethodne i redovne preglede instalacija i opreme radi ispravljanja svih nedostataka koji mogu utjecati na sigurnost i zdravlje radnika,
5. razmještaj i označavanje površina za skladištenje različitih materijala i tvari, posebno kada se radi o opasnim materijalima i tvarima,
6. uvjete pod kojima se koriste i premještaju ili uklanjaju opasni materijali i tvari,
7. skladištenje i odlaganje ili uklanjanje otpadaka i otpadnog materijala,
8. usklađivanje vremena izvođenja različitih vrsta radova ili faza rada na temelju odvijanja poslova na gradilištu,
9. suradnju između izvođača odnosno samozaposlenih osoba na gradilištu,
10. međusobno djelovanje svih aktivnosti na mjestu na kojem se radi ili u blizini kojega se nalazi gradilište.

3. OTKLANJANJE I SMANJIVANJE RIZIKA NA RADU

Kako bi otklonio ili na najmanju mjeru smanjio opasnosti, štetnosti i napore koji mogu biti uzrokom ozljeda na radu, profesionalnih bolesti ili bolesti u svezi s radom, poslodavac mora primjeniti:

- osnovna pravila zaštite na radu
- posebna pravila zaštite na radu
- priznata pravila zaštite na radu

Osnovna pravila zaštite na radu (Članak 12. Zakona o zaštiti na radu)

Osnovna pravila zaštite na radu sadrže zahtjeve kojima mora udovoljavati sredstvo rada kada je u uporabi.

Sredstva rada su:

- građevine namijenjene za rad s pripadajućim prostorijama, instalacijama i uređajima, prostorijama i površinama za kretanje radnika te pomoćnim prostorijama i njihovim instalacijama i uređajima (sanitarne prostorije, garderobe, prostorije za uzimanje obroka hrane, pušenje i povremeno zagrijavanje radnika),
- prometna sredstva željezničkoga, cestovnoga, pomorskog, riječnoga, jezerskog i zračnog prometa,
- radna oprema: strojevi i uređaji, postrojenja, sredstva za prijenos i prijevoz tereta i alati te skele i druga sredstva za povremeni rad na visini.

Osnovna pravila zaštite na radu sadrže zahtjeve kojima mora udovoljavati sredstvo rada kada je u uporabi, a osobito:

1. zaštitu od mehaničkih opasnosti
2. zaštitu od udara električne struje
3. sprječavanje nastanka požara i eksplozije
4. osiguranje mehaničke otpornosti i stabilnosti građevine
5. osiguranje potrebne radne površine i radnog prostora
6. osiguranje potrebnih putova za prolaz, prijevoz i evakuaciju radnika i drugih osoba
7. osiguranje čistoće
8. osiguranje propisane temperature i vlažnosti zraka i ograničenja brzine strujanja zraka
9. osiguranje propisane rasvjete
10. zaštitu od buke i vibracija
11. zaštitu od štetnih atmosferskih i klimatskih utjecaja
12. zaštitu od fizikalnih, kemijskih i bioloških štetnih djelovanja
13. zaštitu od prekomjernih napora
14. zaštitu od elektromagnetskog i ostalog zračenja
15. osiguranje prostorija i uređaja za osobnu higijenu.

Posebna pravila zaštite na radu (Članak 13. Zakona o zaštiti na radu)

Ako se rizici za sigurnost i zdravlje radnika ne mogu ukloniti ili se mogu samo djelomično ukloniti primjenom osnovnih pravila zaštite na radu, dodatno se primjenjuju posebna pravila zaštite na radu koja se odnose na radnike, način obavljanja poslova i radne postupke.

Posebna pravila zaštite na radu sadrže zahtjeve glede:

- dobi,
- spola,
- završenog stručnog obrazovanja i drugih oblika osposobljavanja i usavršavanja za rad,
- zdravstvenog stanja,
- tjelesnog stanja,
- psihofizioloških i psihičkih sposobnosti,
- kojima radnici moraju udovoljavati pri obavljanju poslova s posebnim uvjetima rada.

Posebna pravila zaštite na radu, sadrže i prava i obveze u vezi s:

- organizacijom radnog vremena i korištenjem odmora
- načinom korištenja odgovarajuće osobne zaštitne opreme
- posebnim postupcima pri uporabi, odnosno izloženosti fizikalnim štetnostima, opasnim kemikalijama, odnosno biološkim štetnostima
- postavljanjem sigurnosnih znakova kojima se daje informacija ili uputa
- uputama o radnim postupcima i načinu obavljanja poslova, posebno glede trajanja posla, obavljanja jednoličnog rada i rada po učinku u određenom vremenu (normirani rad) te izloženosti radnika drugim naporima na radu ili u vezi s radom
- postupcima s ozlijeđenim ili oboljelim radnikom do pružanja hitne medicinske pomoći, odnosno do prijama u zdravstvenu ustanovu.

Priznata pravila zaštite na radu (Članak 14. Zakona o zaštiti na radu)

Ako u pravnom poretku Republike Hrvatske nisu na snazi pravna pravila zaštite na radu koja bi poslodavac trebao primijeniti radi sigurnosti i zaštite zdravlja radnika, primjenjivat će priznata pravila zaštite na radu koja podrazumijevaju norme, pravila struke ili u praksi provjerene načine, pomoću kojih se otklanjaju ili smanjuju rizici na radu i kojima se sprječava nastanak ozljeda na radu, profesionalnih bolesti, bolesti u vezi s radom te ostalih štetnih posljedica za radnike

Opća načela prevencije (članak 11. Zakona o zaštiti na radu)

Svrha provođenja zaštite na radu je sustavno unapređivanje sigurnosti i zaštite zdravlja radnika i osoba na radu, sprječavanje ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i bolesti u vezi s radom.

Radi unapređivanja sigurnosti i zaštite zdravlja na radu propisuju se opća načela sprječavanja rizika na radu i zaštite zdravlja, pravila za uklanjanje čimbenika rizika i postupci osposobljavanja radnika te postupci obavješćivanja i savjetovanja radnika i njihovih predstavnika s poslodavcima i njihovim ovlaštenicima.

Zakonom se propisuju i dodatni uvjeti zaštite posebno osjetljivih skupina radnika i osoba na radu od, za njih, specifičnih rizika.

Poslodavac je obavezan provoditi zaštitu na radu na temelju sljedećih **općih načela prevencije**:

- izbjegavanja rizika
- procjenjivanja rizika
- sprječavanja rizika na njihovom izvoru

- prilagođavanja rada radnicima u vezi s oblikovanjem mjesta rada, izborom radne opreme te načinom rada i radnim postupcima radi ublažavanja jednoličnog rada, rada s nametnutim ritmom, rada po učinku u određenom vremenu (normirani rad) te ostalih napora s ciljem smanjenja njihovog štetnog učinka na zdravlje
- prilagođavanja tehničkom napretku
- zamjene opasnog neopasnim ili manje opasnim
- razvoja dosljedne sveobuhvatne politike prevencije povezivanjem tehnologije, organizacije rada, uvjeta rada, ljudskih odnosa i utjecaja radnog okoliša
- davanja prednosti skupnim mjerama zaštite pred pojedinačnim
- odgovarajuće osposobljavanje i obavješćivanje radnika
- besplatnosti prevencije, odnosno mjera zaštite na radu za radnike.

U tu svrhu, poslodavac mora procjeniti rizike i utvrditi načine izbjegavanja rizika ili smanjivanja na prihvatljivu razinu. Poslodavac mora imati Procjenu rizika za sve poslove.

Procjena rizika (članak 18. Zakona o zaštiti na radu)

Poslodavac je obavezan, uzimajući u obzir poslove i njihovu prirodu, **procjenjivati rizike** za život i zdravlje radnika i osoba na radu, osobito u odnosu na sredstva rada, radni okoliš, tehnologiju, fizikalne štetnosti, kemikalije, odnosno biološke agense koje koristi, uređenje mjesta rada, organizaciju procesa rada, jednoličnost rada, statodinamičke i psihofiziološke napore, rad s nametnutim ritmom, rad po učinku u određenom vremenu (normirani rad), noćni rad, psihičko radno opterećenje i druge rizike koji su prisutni, radi sprječavanja ili smanjenja rizika.

Procjena rizika je postupak kojim se utvrđuje razina opasnosti, štetnosti i napora u smislu nastanka ozljede na radu, profesionalne bolesti, bolesti u svezi s radom te poremećaja u procesu rada koji bi mogao izazvati štetne posljedice za sigurnost i zdravlje radnika.

Poslodavac je obavezan **imati procjenu rizika izrađenu u pisanom ili elektroničkom obliku, koja odgovara postojećim rizicima na radu i u vezi s radom i koja je dostupna radniku na mjestu rada.**

Poslodavac je obavezan **na temelju procjene rizika primjenjivati pravila zaštite na radu, preventivne mjere, organizirati i provoditi radne i proizvodne postupke, odnosno metode te poduzimati druge aktivnosti za sprječavanje i smanjenje izloženosti radnika utvrđenim rizicima, kako bi otklonio ili sveo na najmanju moguću mjeru vjerojatnost nastanka ozljede na radu, oboljenja od profesionalne bolesti ili bolesti u vezi s radom te kako bi na svim stupnjevima organizacije rada i upravljanja osigurao bolju razinu zaštite na radu.**

Propusti učinjeni u postupku procjene rizika (npr. propust uočiti vjerojatnost nastanka opasnog ili štetnog događaja na radu ili u vezi s radom, pogrešna procjena štetnosti događaja, odnosno podcjenjivanje njegove štetne posljedice i sl.) ne oslobađaju poslodavca obveza i odgovornosti u vezi sa zaštitom na radu.

Poslodavac je obavezan radnike odnosno njihove predstavnike uključiti u postupak procjene rizika i o tome imati dokumentirane informacije.

Uvjeti, način i metode izrade procjene rizika, obvezni sadržaji obuhvaćeni procjenom, podatke na kojima se procjena rizika mora temeljiti i klasifikacija opasnosti, štetnosti i napora na radu i u vezi s radom propisani su Pravilnikom o izradi procjene rizika N.N.br 112/14. i 129/19.

Poslodavac je obvezan imati izrađenu procjenu rizika za sve poslove koje za njega obavljaju radnici i osobe na radu. Procjena rizika mora odgovarati postojećim opasnostima, štetnostima odnosno naporima.

Klasifikacija opasnosti, štetnosti i napora na radu i u vezi s radom se nalazi u Prilogu III Pravilnika i čini njegov sastavni dio.

Procjenjivanje rizika se provodi u skladu s **Matricom procjene rizika** prema općim kriterijima razine rizika (vjerojatnost, posljedica). Za svaku opasnost, štetnost ili napor iz Priloga III potrebno je odrediti vjerojatnost i posljedice, odnosno procijeniti rizik.

Rizik se procjenjuje kao:

- 1) mali rizik,
- 2) srednji rizik ili
- 3) veliki rizik.

1. Vjerojatnost:

1.	Malo vjerojatno	Ne bi se trebalo dogoditi tijekom cijele profesionalne karijere radnika.
2.	Vjerojatno	Može se dogoditi samo nekoliko puta tijekom profesionalne karijere radnika.
3.	Vrlo vjerojatno	Može se ponavljati tijekom profesionalne karijere radnika

2. Posljedice (veličina posljedica – štetnosti):

1.	Malo štetno	Ozljede i bolesti koje ne uzrokuju produženu bol (kao npr. male ogrebotine, iritacije oka, glavobolje itd.).
2.	Srednje štetno	Ozljede i bolesti koje uzrokuju umjerenu, ali produženu bol ili bol koja se povremeno ponavlja (kao npr. rane, manji prijelomi, opekotine drugog stupnja na ograničenom dijelu tijela, dermatološke alergije itd.).
3.	Izrazito štetno	Ozljede i bolesti koje uzrokuju tešku i stalnu bol i/ili smrt (kao npr. amputacije, komplicirani prijelomi, rak, opekotine drugog ili trećeg stupnja na velikom dijelu tijela itd.).

3. Matrica procjene rizika:

Vjerojatnost	Veličina posljedica (štetnosti)		
	Malo štetno	Srednje štetno	Izrazito štetno
Malo vjerojatno	Mali rizik	Mali rizik	Srednji rizik
Vjerojatno	Mali rizik	Srednji rizik	Veliki rizik
Vrlo vjerojatno	Srednji rizik	Veliki rizik	Veliki rizik

Procjenjivanje rizika se provodi uz aktivno sudjelovanje radnika koji obavljaju poslove i uvažavanje njihovih stavova.

Pri procjenjivanju rizika se moraju uvažiti provedbeni propisi iz zaštite na radu (kao što su propisi za osobnu zaštitnu opremu, za ručno prenošenje tereta, za rad sa zaslonima, za radnu opremu, za fizikalna, kemijska i biološka štetna djelovanja) te smjernice iz zaštite na radu (kao što su smjernice o procjeni kemijskih, fizikalnih i bioloških štetnih djelovanja i industrijskih procesa opasnih ili štetnih za sigurnost i zdravlje trudnica, osoba koje su rodile ili doje).

Poslodavac je obvezan **na temelju procjene rizika primjenjivati pravila, mjere, postupke i aktivnosti za sprječavanje i smanjivanje rizika te osiguravati višu razinu zaštite na radu.**

Poslodavac mora odrediti **rokove, ovlaštenike za provedbu te način kontrole nad provedbom mjera** navedenih u procjeni rizika.

Obvezni prilozi uz procjenu rizika su:

- 1) sigurnosni podaci izvora fizikalnih štetnosti, kemikalija, odnosno bioloških agensa koji se koriste
- 2) popis radne opreme koja se koristi pri obavljanju poslova,
- 3) popis osobne zaštitne opreme za poslove kod kojih se mora upotrebljavati,
- 4) popis potrebnih ispitivanja,
- 5) popis poslova s posebnim uvjetima rada

Poslovi koordinatora uvelike će se olakšati ukoliko izvođač radova na gradilištu ima ažuriranu i kvalitetno izrađenu procjenu rizika za poslove koji će se obavljati na gradilištu. U tom slučaju koordinator iz procjene rizika može vidjeti popis radne opreme i datume ispitivanja, kemikalije koje će eventualno koristiti, popis osobne zaštitne opreme koju radnici moraju imati i koristiti, te popis poslova s posebnim uvjetima rada s naznakom točaka za zdravstvenu sposobnost.

Izvođač radova je obavezan imati procjenu rizika na gradilištu.

Iznimo, sukladno čl. 62. Zakona o zaštiti na radu, procjena rizika, dokazi i zapisnici **ne moraju se nalaziti na radilištu na kojemu rad ukupno traje kraće od 60 dana, ali moraju biti dostupni u roku koji odredi nadležni inspektor.**

4. PRIMJENA PRAVILA ZAŠTITE NA RADU U FAZI PROJEKTIRANJA

U fazi projektiranja najbitnije je utvrditi da li je projekt usklađen s pravilima zaštite na radu. Cilj je investitoru ili korisniku građevine osigurati što bolje uvjete rada ili optimalne uvjete rada, ali najmanje onakve uvjete rada koji su propisani Zakonom o zaštiti na radu, propisima koji se na temelju toga zakona primjenjuju i posebnim propisima za pojedinu djelatnost ili pojedine poslove. Usklađenost projekta sa zahtjevima zaštite na radu provjerava koordinator I. Da bi bio uspješan u navedenom poslu, potrebno je imati dobru suradnju s glavnim projektantom i projektantima u svim tehničkim područjima, sve dok se ne postigne da su projektirane veličine u skladu s propisima ili povoljnije.

Prilikom pregleda i usklađivanja projekta potrebno je dati prednost osnovnim pravilima zaštite na radu tj. tehničkim mjerama kojima će se eliminirati ili na najmanju mjeru smanjiti opasnost, štetnost ili napor pri radu i korištenju sredstava rada. Posebna pravila koja se odnose na korisnike prostora (buduće radnike) treba izbjegavati (npr. da se preporuča osobna zaštitna oprema na mjestima gdje postoji mogućnost da se potreba za tim eliminiira tehničkim rješenjima).

Koordinator I bi trebao dobro poznavati Pravilnik o zaštiti na radu za mjesta rada kojim se prilično detaljno opisuju zahtjevi za građevine i instalacije, ali i niz dugih tehničkih propisa i normi kojima se pobliže definiraju uvjeti radnog okoliša (npr. za mikroklimu, osvjetljenost, buku, zračenja, ventilaciju i klimatizaciju i dr.)

Dodatna provjera i usklađivanje primjenjenih mjera zaštite na radu utvrdit će se u elaboratu zaštite na radu (Vidi poglavlje 1.5 ovog Priručnika) u kojem se utvrđuju i dodatno razrađuju pravila zaštite na radu. Elaborat može izrađivati projektant ali i u njegovo ime i koordinator zaštite na radu.

4.1. Usklađivanje plana građenja s pravilima zaštite na radu

U svrhu optimalnog utroška sredstava i vremena, ostvarivanje projektirane kvalitete, te građenja u skladu s projektom, neophodno je planirati građenje. Pri tome je sigurnost i zaštita zdravlja na radu važan čimbenik u ostvarivanju rokova i postizanju ekonomičnosti građenja.

Na gradilištu na kojemu se ne upravlja događajima, već događaji upravljaju gradilištem, nije moguće upravljati ni kvalitetom ni rokovima, a takvo je građenje uz to i najskuplje.

Planiranje građenja obavlja se u nekoliko osnovnih koraka:

- projektant i investitor moraju dogovoriti tehnologije građenja i načine izvođenja pojedinih radova s odgovarajućim mjerama sigurnosti, zaštite zdravlja i zaštite okoliša, na način da se ostvari projektirana kvaliteta građevine u okviru investicijskih rokova i sredstava;
- projektant mora odrediti tehnološki slijed pojedinih radova;
- projektant, uz pomoć koordinatora I, mora odrediti dopuštena preklapanja u izvođenju pojedinih radova uz primjenu dodatnih mjera sigurnosti i zaštite na radu, pri tome je posebno važno uzeti u obzir kapacitiranje pojedinih radova, o čemu će kasnije ovisiti izbor izvođača radova
- investitor, projektant i koordinator I moraju usuglasiti razinu rizika, prihvatljivog za izvršenje projekta u predviđenoj kvaliteti, roku i s predviđenim sredstvima, te odrediti kritične točke i kritične putove građenja.

- opisom rada i načinom zaštite radnika koji rade u neposrednoj blizini ili na mjestima gdje se pojavljuju po zdravlje štetni plinovi, prašine, pare odnosno gdje može doći do požara, eksplozije ili mogu nastati druge opasnosti;
- opisom rada i načinom zaštite radnika koji rade području ionizirajućeg zračenja, s naznakom označavanja kontroliranih ili nadziranih područja
- opisom rada i načinom zaštite radnika koji rade u blizini električnih vodova pod visokim naponom
- opisom rada i načinom zaštite radnika koji rade na mjestima na kojima postoji opasnost od utapanja
- opisom rada i načinom zaštite radnika koji rade radove pod zemljom, u tunelima ili pri kopanju, čišćenju ili popravljanju bunara
- opisom rada i načinom zaštite radnika koji obavljaju pod vodom (ronjenje uz uporabu zraka pod tlakom) ili u kesonu s atmosferom stlačenog zraka
- opisom rada i načinom zaštite radnika koji rade u prostorima ugroženim eksplozivnom atmosferom
- načinom zaštite radnika pri sastavljanju ili rastavljanju objekata teških montažnih dijelova ili sklopova
- Postupci za svaku pojedinu opasnu fazu rada ili faze radova koje se obavljaju istovremeno ili u slijedu jedna iza druge, pri čemu je potrebno definirati tehničke odnosno organizacijske mjere koje je potrebno poduzeti prije početka radova u skladu s općim načelima prevencije (iz članka 6. Pravilnika):
 - održavanje primjerenog reda i zadovoljavajuće čistoće na gradilištu,
 - izbor i razmještaj mjesta rada, uzimajući u obzir način održavanja pristupnih putova te određivanja smjerova kretanja i površina za prolaz i kretanje ili za opremu,
 - uvjete pod kojima se rukuje različitim materijalima,
 - tehničko održavanje, prethodne i redovne preglede instalacija i opreme radi ispravljanja svih nedostataka koji mogu utjecati na sigurnost i zdravlje radnika,
 - razmještaj i označavanje površina za skladištenje različitih materijala i tvari, posebno kada se radi o opasnim materijalima i tvarima,
 - uvjete pod kojima se koriste i premještaju ili uklanjaju opasni materijali i tvari,
 - skladištenje i odlaganje ili uklanjanje otpadaka i otpadnog materijala,
 - usklađivanje vremena izvođenja različitih vrsta radova ili faza rada na temelju odvijanja poslova na gradilištu,
 - suradnju između izvođača odnosno samozaposlenih osoba na gradilištu,
 - međusobno djelovanje svih aktivnosti na mjestu na kojem se radi ili u blizini kojega se nalazi gradilište te naznakom minimalnog broja radnika koji u toj fazi moraju sudjelovati
- 4. Potrebna sredstva rada kao i način provjere njihove ispravnosti prije početka izvođenja radova te popis opasnih kemikalijama koje će se koristiti na gradilištu
- 5. Vremenski plan izvođenja radova (kojim se određuje redoslijed/istovremenost i rokovi za izvršenje).
- 6. Obveza izvođača o međusobnom izvješćivanju o tijeku pojedinačnih faza rada
- 7. Procjena troškova uređenja gradilišta i provođenja zajedničkih mjera zaštite na radu na gradilištu

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

Osim navedenog sadržaja u planu izvođenja radova potrebno je navesti i način provođenja mjera definiranim u dodatku V Pravilnika o zaštiti na radu na privremenim gradilištima - Minimalni zahtjevi za mjesta rada na gradilištu (pogledati poglavlje 5 ovog Priručnika).

Investitor će zaštititi svoje interese, a time i bitno olakšati rad koordinatora I i koordinatora II ako, uz ostalo, ugovori s projektantskim društvom obveznu izradu *plana građenja*, te izvođače obveže ugovorima na izvođenje radova sukladno *planu izvođenja radova*.

5. PRIMJENA PRAVILA ZAŠTITE NA RADU U FAZI GRAĐENJA

Prvi posao koordinatora II je usporediti plan izvođenja radova koji je dobio od koordinatora I s ugovorima za izvođenje radova, te obaviti usklađivanje u onim sadržajima u kojima nisu usklađeni s ugovorima.

Ako investitor to već nije učinio, tada ga koordinator II mora upozoriti na obvezu prijavljivanja gradilišta prema *Zakonu o gradnji* i prema *Zakonu o zaštiti na radu*, te mu pripremiti odgovarajuće prijave građevinskoj inspekciji i inspektorima rada. U Dodatku III *Pravilnika o zaštiti na radu na privremenim gradilištima* navedeni su podaci koje investitor ili poslodavac mora navesti kada prijavljuje gradilište inspektorima rada:

1. Adresa ili katastarska čestica gradilišta
2. Podaci o naručitelju (investitoru) ili o drugim osobama za koje se izvode građevinski radovi
3. Naziv projekta odnosno vrsta građevinskih radova (novogradnja, rekonstrukcija, održavanje, čišćenje, rušenje – uklanjanje...)
4. Podaci o glavnom izvođaču radova, izvođačima radova, glavnom inženjeru gradilišta te o voditeljima radova
5. Podaci o koordinatoru zaštite na radu tijekom projektiranja odnosno tijekom građenja
6. Datum početka radova na gradilištu
7. Trajanje radova
8. Predviđeni broj radnika na gradilištu
9. Planirani broj ugovornih izvođača radova (uključujući samozaposlene osobe)
10. Nazivi ugovornih izvođača i drugih osoba koji su već odabrani

Preslika prijave gradilišta mora biti vidno izložena na gradilištu.

Za uspješno usklađivanje (koordinaciju) sigurnosti i zaštite zdravlja na gradilištu, posebno je važno uspostaviti tijesnu suradnju koordinatora II s nadzornim inženjerima i voditeljima radova na gradilištu. Da bi izbjegli nesuglasice, investitor bi trebao ugovorima obvezati sve sudionike u gradnji na suradnju s koordinatorom, ugovoriti osnovne oblike suradnje i načine rješavanja sporova.

Koordinator zaštite na radu na gradilištu mora pokrenuti izradu planova izvođenja radova svih izvođača na gradilištu kako bi na temelju istih izradio „glavni plan“ izvođenja radova.

Koordinator zaštite na radu tijekom građenja obavezan izraditi ili dati izraditi potrebna usklađenja plana izvođenja radova i dokumentacije sa svim promjenama na gradilištu.

Jedna od prvih obaveza koordinatora II je da uspostavi planirani režim ulazanja u prostor gradilišta, te napuštanja gradilišta od strane osoba i stvari. U pravilu ne smije dopustiti ulazak osoba prema kojima nisu poduzete odgovarajuće propisane mjere zaštite, ovisno o tome radi li se o radnicima gradilišta, novim radnicima na gradilištu, radnicima poslodavaca koji ne obavljaju radove na gradilištu, te drugim osobama. O tome treba ustrojiti i odgovarajuću evidenciju.

Predmet prvih provjera od strane koordinatora treba biti propisana dokumentacija koju mora posjedovati svaki izvođač već kada dolazi na gradilište, a provjera se treba odnositi na to ima li dokumentaciju i je li ona u skladu s propisima.

Sukladno odredbama Zakona gradnji (N.N. br. 153/13., 20/17, 39/19, 125/19.) izvođač na gradilištu mora imati slijedeću dokumentaciju:

Dokumentacija na gradilištu

Izvođač na gradilištu, ovisno o vrsti građevine, odnosno radova, mora imati:

1. rješenje o upisu u sudski registar, odnosno obrtnicu i suglasnost za obavljanje djelatnosti građenja sukladno posebnom propisu
2. ugovor o građenju sklopljen između investitora i izvođača
3. akt o imenovanju glavnog inženjera gradilišta, inženjera gradilišta, odnosno voditelja radova
4. ugovor o stručnom nadzoru građenja sklopljen između investitora i nadzornog inženjera
5. građevinsku dozvolu s glavnim projektom, odnosno glavni projekt, tipski projekt, odnosno drugi propisani akt za građevine i radove određene pravilnikom iz članka 128. stavka 1. ovoga Zakona
6. izvedbeni projekt ako je to propisano ovim Zakonom ili ugovoreno
7. izvješće o obavljenoj kontroli glavnog i izvedbenog projekta ako je to propisano
8. građevinski dnevnik
9. dokaze o svojstvima ugrađenih građevnih proizvoda u odnosu na njihove bitne značajke, dokaze o sukladnosti ugrađene opreme i/ili postrojenja prema posebnom zakonu, isprave o sukladnosti određenih dijelova građevine temeljnim zahtjevima za građevinu, kao i dokaze kvalitete (rezultati ispitivanja, zapisi o provedenim procedurama kontrole kvalitete i dr.) za koje je obveza prikupljanja tijekom izvođenja građevinskih i drugih radova za sve izvedene dijelove građevine i za radove koji su u tijeku određena ovim Zakonom, posebnim propisom ili projektom
10. elaborat iskolčenja građevine
11. propisanu dokumentaciju o gospodarenju otpadom sukladno posebnim propisima koji uređuju gospodarenje otpadom.

Navedena dokumentacija mora biti napisana na hrvatskom jeziku latiničnim pismom. Dokumentaciju iz točki 6., 7., 8. i 9. nakon završetka građenja dužan je trajno čuvati investitor, odnosno vlasnik građevine.

Navedenu dokumentaciju provjerava nadzorni inženjer. Način vođenja građevinskog dnevnika propisan je Pravilnikom o načinu provedbe stručnog nadzora građenja, uvjetima i načinu vođenja građevinskog dnevnika te o sadržaju završnog izvješća nadzornog inženjera (N.N. br. 131/21.)

Koordinator II treba također biti upoznat s gore navedenom dokumentacijom, a posebno je obveza koordinatora II provjeriti dokumentaciju propisanu odredbama Zakona o zaštiti na radu (čl. 61) i to:

1) procjena rizika za mjesto rada i poslove koji se na njemu obavljaju

Procjena rizika je temeljni dokument iz zaštite na radu kojom se utvrđuje na svakom poslu kojim opasnostima, štetnostima i naporima je radnik izložen, utvrđuje se vjerojatnost nastanka i posljedica štetnog događaja iz kojih slijedi veličina rizika. Na gradilištu je potrebno imati za svaki posao izvadak iz procjene rizika u kojem je vidljiva veličina rizika na pojedinom poslu i način smanjenja rizika. Procjena mora odgovarati postojećem stanju što znači da su popis

radne opreme, kemikalija, i dr. odgovara tom poslu. Ukoliko procjena nije ažurna Izvođač može biti kažnjen novčanom kaznom.

2) *upute za rad na siguran način za mjesto rada i poslove koji se na njemu obavljaju*

Sukladno čl. 32. Zakona o zaštiti na radu Poslodavac je obavezan osigurati da radniku budu dostupne upute za rad na siguran način za mjesto rada i poslove koji se na njemu obavljaju. Poslodavac je obavezan istaknuti na mjestima rada pisane upute o radnom okolišu, sredstvima rada, opasnim kemikalijama, biološkim štetnostima, opasnostima na radu, izvorima fizikalnih štetnosti i drugim rizicima na radu i u vezi s radom, u skladu s procjenom rizika.

Poslodavac je obavezan osigurati da pristup mjestima rada na kojima se obavljaju poslovi s posebnim uvjetima rada imaju samo radnici koji su dobili pisane upute za rad na siguran način i osobnu zaštitnu opremu čija obavezna uporaba proizlazi iz procjene rizika.

3) *pisani dokaz o osposobljenosti radnika za rad na siguran način*

Dokaz o osposobljenosti radnika je pravilno ispunjen ZOS obrazac. Bitno je u navedenom obrascu napisati opis poslova i aktivnosti za pojedinog radnika. Za cjelokupan uvid o osposobljenosti dobro je u navedenom obrascu navesti i radnu opremu s kojom radnik rukuje kao i program po kojem je radnik osposobljen. Obrazac nije valjan bez potpisa svih sudionika (radnika, njegovog neposrednog ovlaštenika (koji također mora biti oposobljen po posebnom programu za ovlaštenike) te stručnjaka zaštite na radu koji potpisom potvrđuje provedbu cjelokupnog procesa osposobljavanja. Koordinator mora obratiti pažnju i na datume provjere osposobljenosti (od teoretskog osposobljavanja treba proći izvjesno vrijeme za praćenje rada radnika, znači da praktično osposobljavanje ne može biti završeno kad i teoretsko osposobljavanje)

4) *pisani dokaz da radnik udovoljava uvjetima za obavljanje poslova s posebnim uvjetima rada*

Najjednostavniji oblik dokazivanja ispunjava li radnik uvjete za obavljanje pojedinog posla s posebnim uvjetima rada je **isprava ordinacije medicine rada** o ispunjavanju propisanih posebnih uvjeta koji se odnose zdravstveno stanje, odnosno psihičku sposobnost. Osim toga, radnici koji su na poslovima s posebnim uvjetima rada moraju imati i odgovarajuću dob (više od 18 godina), spol te stručnu sposobnost (odgovarajuću stručnu spremu za pojedine poslove ili stručnu osposobljenost – npr. za rukovanje građevinskim strojevima). Dokaze za navedeno su ili elektronički zapis o radnom statusu ili preslike svjedodžbi ili uvjerenja o osposobljenosti.

5) *zapisnike o ispitivanju radne opreme, instalacija i radnog okoliša*

Za svu korištenu radnu opremu koja podliježe obvezi periodičnih ispitivanja (sukladno Pravilniku o pregledu i ispitivanju radne opreme (N.N. br. 16/16.), mora postojati valjani dokaz o ispitivanju i ispravnosti radne opreme. Vodite računa da se oprema koja se nanovo sastavlja (npr. dizalice na novom radilištu) mora ispitati nakon stavljanja u uporabu. Ostala radna oprema najčešće se ispituje prema uputi proizvođača odnosno najmanje jednom u tri godine.

Iznimno, procjena rizika, dokazi i zapisnici ne moraju se nalaziti na radilištu na kojemu rad ukupno traje kraće od 60 dana, ali moraju biti dostupni u roku koji odredi nadležni inspektor.

Osim popisane dokumentacije na gradilištu mora biti i:

1. prijava gradilišta
2. planovi izvođenja radova
3. evidencije poslodavaca i radnika na gradilištu

U praksi su uhodane popularno nazvane „šihterice“ koje vodi svaki izvođač za svoje radnike i ukupno za cijelo gradilište kod glavnog inženjera gradilišta, odnosno koordinatora. Važno je napomenuti da se evidencije moraju voditi **poimence svaki dan za sve radnike na gradilištu**. Za sigurnost na gradilištu je bitno pitanje, odgovaraju li podatci u evidencijama stvarnom stanju na gradilištu.

4. popis radnika osposobljenih za pružanje prve pomoći (s kontrolom dostupne opreme za pružanje prve pomoći)

Svaki izvođač na gradilištu mora imati popis svojih radnika osposobljenih za pružanje prve pomoći na radu, a glavni inženjer gradilišta ukupno za gradilište. Koordinator treba provjeravati nalaze li se ti radnici na gradilištu, na način da uspoređuje popise radnika osposobljenih za pružanje prve pomoći s evidencijama radnika i poslodavaca na gradilištu („šihterica“), te na njihovim mjestima rada.

Jednako je važno provjeriti jesu li navedeni radnici stvarno osposobljeni, odnosno jesu li osposobljeni na propisani način. Dokaz da je radnik osposobljen za pružanje prve pomoći na radu je **isprava izdana od Ordinacije medicine rada ili od Hrvatskog crvenog križa**.

5. ostala dokumentaciju potrebna za izvođenje radova (o instalacijama, dizalicama, skelama, razuporama i sl.) i
6. dokumentacija prema odredbama drugih propisa (o gradnji, zaštiti od požara, zaštiti okoliša i drugo).

Da bi izvršavao propisane mu obveze, koordinator mora biti nazočan na gradilištu cijelo vrijeme za koje radove izvode radnici dva ili više poslodavaca. Za to vrijeme mora nadzirati obavljaju li se poslovi u skladu s propisima o sigurnosti i zaštiti zdravlja i planovima izvođenja radova, te poduzimati mjere za primjenu propisa u području sigurnosti i zaštite zdravlja na radu i poštivanje planova izvođenja radova. Uz to mora pratiti realizaciju i odstupanja od planova izvođenja radova, procjenjivati kako će odstupanja od planova utjecati na rokove na gradilištu i primjenu pravila zaštite na radu, te pravovremeno poduzimati potrebne mjere sigurnosti i zaštite zdravlja, poduzimati aktivnosti za usklađivanje planova izvođača i druge dokumentacije s novonastalim stanjem na gradilištu.

Odredbama Zakona o zaštiti na radu dana su prava i dužnosti koordinatoru, ali mu nisu dani alati kojima bi mogao *samostalno* ispunjavati svoje obveze. Zato koordinator II mora ostvariti tijesnu suradnju, prije svega s predstavnikom investitora, zatim sa drugim članovima stručnog tima investitora, a to su ovlašteni nadzorni inženjeri i ovlašteni predstavnik glavnog izvođača, odnosno glavni inženjer na gradilištu. Podrška koordinatoru od strane investitora kao i suradnja svih ovlaštenika investitora na gradilištu bit će presudna za sigurnost i zaštitu zdravlja na gradilištu, naravno ako ne izostanu potrebne sposobnosti samog koordinatora. Kako smo već prije naveli investitor bi trebao, već pri ugovaranju poslova sa sudionicima građenja, skrbiti da osigura svakome od njih odgovarajući utjecaj na gradilištu. Kada su u pitanju poslovi koordinatora, investitoru treba skrenuti pozornost na kaznene odredbe *Zakona o zaštiti na radu* u kojima su kao prekršaj opisane nezakonitosti u postupanju investitora, a koje ujedno imaju uzročno posljedične veze s kvalitetnim obavljanjem poslova koordinatora.

Kod davanja ugovornih ovlasti koordinatoru zaštite na radu na gradilištu i drugim ovlaštenicima treba skrbiti da se time ne dovode u suprotnost ovlasti sudionika u gradnji koje su već propisane odredbama *Zakona o gradnji* ni ovlasti ovlaštenika poslodavaca propisane odredbama *Zakona o zaštiti na radu*.

Primjerice, ako koordinator zatekne kod podizvođača radnike koji obavljaju poslove na visini bez zaštitne ograde, treba tražiti od voditelja građenja podizvođača da prekine radove i postupi prema planu izvođenja radova u kojemu je takav rad predviđen uz prethodno postavljanje zaštitne ograde, te o tome odmah obavijestiti glavnog inženjera građenja. Koordinator nema ovlasti sam rješavati rizične okolnosti ako podizvođač ne postupi ili ne postupi dovoljno brzo prema njegovim uputama, odnosno čak ni kada je siguran da su izravno ugroženi životi ili zdravlje ljudi koordinator nema ovlasti preuzeti upravljanje tehnologijama i organizacijama rada na gradilištu. Zbog moguće njegove odgovornosti u takvim slučajevima važno je da koordinator vodi dnevnik rizičnih događaja, te svoje intervencije upisuje u građevinski dnevnik ili pismeno obavještava o tome investitora. Investitor može preduhitriti takve slučajeve na način da ugovori određene ovlasti koordinatora prema svim izvođačima i omogući primjenu ugovornih kazni pa i jednostranog raskida ugovora o građenju na štetu izvođača koji obavlja poslove protivno propisima i protivno planu izvođenja radova te time dovodi u opasnost život i zdravlje osoba, okoliš, kvalitetu građevine, rokove ili uzrokuje nepredviđene troškove građenja.

Osim navedenog, dužnost koordinatora II je kontrolirati ispunjenost zahtjeva za sigurnost i zdravlje na gradilištu sukladno Dodatku V Pravilnika o zaštiti na radu na privremenim gradilištima N.N. br. 48/18.

Obveze predviđene u navedenom Dodatku se primjenjuju tamo gdje to zahtijevaju specifičnosti gradilišta, aktivnosti, određene okolnosti ili opasnosti, štetnosti i naponi, u skladu s pravilima zaštite na radu. Izraz »prostorije« u navedenom dodatku odnose se i na prostorije za smještaj radnika. Osim minimalnih zahtjeva za sigurnost i zdravlje na gradilištu prema ovome Dodatku, primjenjuju se i minimalni zahtjevi prema odredbama Pravilnika o zaštiti na radu pri uporabi radne opreme.

Dio A - Opći minimalni zahtjevi za mjesta rada na gradilištu

1. Stabilnost i čvrstoća

1.1. Materijali, oprema i svi dijelovi koji bilo kakvim pomicanjem mogu ugroziti sigurnost izdavlje radnika, moraju se učvrstiti na prikladan i siguran način.

1.2. Pristup bilo kojoj površini nedostatne čvrstoće nije dopušten, osim ako je osigurana oprema ili sredstva koja omogućavaju sigurno obavljanje radova.

2. Instalacije za distribuciju energije

2.1. Instalacije moraju biti projektirane, izvedene i korištene tako da ne predstavljaju opasnost od požara ili eksplozije. Osobe moraju biti na odgovarajući način zaštićene od opasnosti od električnog udara uzrokovanog izravnim ili neizravnim dodiranjem.

2.2. Prilikom projektiranja, instaliranja i izbora opreme i sigurnosnih uređaja moraju se uzeti u obzir vrsta i snaga distribuirane energije, vanjski uvjeti i osposobljenost osoba koje imaju pristup dijelovima instalacije.

3. Evakuacijski putovi i izlazi u nuždi

3.1. Evakuacijski putovi i izlazi u nuždi moraju biti slobodni i voditi do sigurnog područja najkraćim mogućim putem.

3.2. U slučaju opasnosti odnosno štetnosti, radnicima mora biti omogućeno što brže i sigurnije napuštanje mjesta rada.

3.3. Broj, raspored i veličina evakuacijskih putova i izlaza u nuždi ovisi o aktivnostima i opremi na gradilištu, veličini gradilišta, namjeni prostorija i najvećem broju osoba na gradilištu.

3.4. Posebni evakuacijski putovi i izlazi u nuždi moraju biti dovoljno otporni i postavljeni na odgovarajuća mjesta te označeni znakovima u skladu s Pravilnikom o sigurnosnim znakovima. Sigurnosni znakovi moraju biti dovoljno otporni i postavljeni na odgovarajućim mjestima.

3.5. Evakuacijski putovi i izlazi u nuždi te prolazi i vrata koji do njih vode moraju biti bez prepreka, kako bi se u svakom trenutku mogli nesmetano koristiti.

3.6. Evakuacijski putovi i izlazi u nuždi trebaju biti osvijetljeni i opremljeni nužnom rasvjetom odgovarajuće razine osvijetljenosti u slučaju nestanka postojeće rasvjete.

4. Otkrivanje i gašenje požara

4.1. Ovisno o specifičnostima gradilišta, veličini i namjeni prostorija, opremi na gradilištu, fizikalnim i kemijskim svojstvima prisutnih tvari, smjesa i pripravaka te najvećem mogućem broju prisutnih osoba, mora se osigurati dovoljan broj odgovarajućih aparata za gašenje požara i prema potrebi se moraju postaviti naprave i alarmni sustavi za dojavu požara.

4.2. Naprave za gašenje požara, naprave za dojavu požara i alarmni sustavi moraju biti redovito kontrolirani i održavani. Pregledi i ispitivanja obavljaju se u skladu s propisima.

4.3. Oprema za gašenje požara koja nije ugrađena (nije automatska), mora biti lako dostupna i jednostavna za rukovanje. Oprema mora biti označena u skladu s Pravilnikom o sigurnosnim znakovima.

Sigurnosni znakovi moraju biti dovoljno otporni i postavljeni na odgovarajuća mjesta.

5. Provjetravanje

S obzirom na radne postupke koji se provode i na fizičke zahtjeve pri radu, moraju se poduzeti mjere kojima se osigurava dovoljan dotok svježeg zraka. Ako se koristi sustav prisilnog provjetravanja, on se mora održavati u ispravnom stanju, a radnici ne smiju biti izloženi brzini strujanja zraka koja je štetna za zdravlje. Sustav za prisilno provjetravanje mora biti opremljen signalizacijom za dojavu kvara.

6. Izlaganje posebnim opasnostima odnosno štetnostima

6.1. Radnici ne smiju biti izloženi štetnom djelovanju u radnom okolišu posebice u pogledu: zračenja, buke, vibracija, aerosola (prašina, vlakna, dim i magla), tekućina (razlijevanje, prskanje), plinova i para, bakterija, virusa, gljivica ili parazita i dr.

6.2. Ako radnici obavljaju poslove u prostoru u kojem atmosfera može sadržavati toksične ili štetne tvari ili ne sadrži dovoljno kisika ili je zapaljiva, ta atmosfera mora biti pod nadzorom te se moraju poduzeti odgovarajuće mjere zaštite na radu.

6.3. Radnik ne smije biti izložen navedenoj atmosferi u zatvorenom prostoru, ako nisu poduzete mjere iz točke 6.2.

Radnik treba cijelo vrijeme rada biti nadziran izvana tako da mu se u svakom trenutku može pružiti pomoć te se moraju poduzeti odgovarajuće preventivne mjere radi osiguranja učinkovite i trenutačne pomoći.

7. Temperatura

Za vrijeme obavljanja poslova, temperatura mora biti primjerena radnim postupcima i fizičkim zahtjevima pri radu.

8. Prirodna i umjetna rasvjeta mjesta rada, prostora i prolaza na gradilištu

8.1. Mjesta rada moraju imati više prirodne svjetlosti te dovoljno primjerene umjetne rasvjete noću i kada prirodno dnevno svjetlo nije dostatno. Ako okolnosti na mjestu rada zahtijevaju, moraju se koristiti prenosivi izvori svjetlosti koji moraju biti zaštićeni od neželjenih

utjecaja. Boja umjetnog svjetla koje se koristi ne smije promijeniti zapažanje znakova ili putokaza ili na njih utjecati.

8.2. Instalacije za rasvjetu mjesta rada moraju biti postavljene tako da radnike ne dovode u opasnost od nezgode uzrokovane vrstom postavljene rasvjete.

8.3. Mjesta rada, prometni putovi i prolazi gdje su radnici naročito izloženi opasnostima na radu pri zakazivanju umjetne rasvjete, moraju biti opremljeni odgovarajućom nužnom rasvjetom.

9. Vrata i rampe

9.1. Klizna vrata moraju imati sigurnosni uređaj koji sprečava njihovo iskakanje i prevrtanje.

9.2. Vrata i rampe koje se otvaraju prema gore moraju biti opremljeni mehanizmom koji sprečava njihovo padanje.

9.3. Vrata i rampe na evakuacijskim putovima moraju biti primjereno označene u skladu s propisima.

9.4. U blizini rampi koje su namijenjene prometu vozila, moraju postojati vrata za kretanje pješaka, osim u slučaju kada za pješake nema opasnosti pri prolazu. Vrata moraju biti vidljivo označena i stalno prohodna.

9.5. Vrata na mehanizirani pogon i rampe ne smiju predstavljati nikakvu opasnost za radnike. Vrata moraju biti opremljena lako uočljivim i dostupnim napravama za zaustavljanje u slučaju opasnosti. Ako se u slučaju nestanka struje ne otvaraju automatski, mora biti moguće njihovo ručno otvaranje.

10. Prolazi – područja opasnosti

10.1. Prolazi, uključujući stubišta, pričvršćene ljestve te prostor za utovar i prilazne rampe moraju biti projektirani, razmješteni, izvedeni i prema potrebi se moraju mijenjati da se osigura jednostavan, siguran i prikladan pristup, koji neće ugroziti radnike koji rade u blizini tih prolaza.

10.2. Putovi koji se koriste za prolaz pješaka i/ili transport roba, uključujući one koji se koriste za utovar ili istovar, moraju odgovarati broju korisnika i vrsti posla koji se na njima obavlja.

Ako se na prolazima koriste prijevozna sredstva, mora se osigurati dovoljno sigurnog prostora ili odgovarajućih zaštitnih naprava za ostale korisnike gradilišta. Putovi moraju biti vidljivo označeni, redovito pregledavani i pravilno održavani.

10.3. Potrebno je osigurati dovoljno slobodnog prostora između prolaza za vozila i vrata, rampi, prolaza za pješake, hodnika i stubišta.

10.4. Ako gradilište uključuje područja na koja je pristup ograničen, ona moraju biti opremljena napravama koje sprečavaju ulaz neovlaštenim osobama. Moraju se poduzeti odgovarajuće mjere za zaštitu radnika koji su ovlašteni za pristup na opasna područja. Opasna područja moraju se jasno označiti.

11. Teretne platforme i rampe

11.1. Teretne platforme i rampe moraju odgovarati dimenzijama tereta koji se prevozi.

11.2. Teretne platforme moraju imati barem jedan izlaz.

11.3. Rampe za utovar moraju biti dovoljno sigurne, da radnici s njih ne mogu pasti.

12. Slobodno kretanje na mjestu rada

Površina poda na mjestu rada mora radnicima omogućavati dovoljnu slobodu kretanja pri obavljanju posla, uzimajući u obzir svu postojeću potrebnu opremu i naprave.

13. Prva pomoć

13.1. Poslodavac mora osigurati pružanje prve pomoći na gradilištu i poduzeti mjere kojima se omogućuje liječnička pomoć radnicima koji su ozlijeđeni ili su iznenada oboljeli. Osobe koje su osposobljene za pružanje prve pomoći moraju se nalaziti na gradilištu.

13.2. Potrebno je osigurati jednu ili više prostorija namijenjenih za pružanje prve pomoći, kada to zahtijeva opseg radova ili vrsta posla.

13.3. Prostorije namijenjene za pružanje prve pomoći moraju biti opremljene opremom i sredstvima za pružanje prve pomoći te lako dostupne za nosila. Prostorije moraju biti označene u skladu s Pravilnikom o sigurnosnim znakovima.

13.4. Pored zahtjeva iz točke 13.3., oprema za pružanje prve pomoći mora biti dostupna na svim mjestima na kojima to zahtijevaju uvjeti rada. Ta oprema mora biti odgovarajuće označena i lako dostupna. Adresa i telefonski broj službe hitne pomoći moraju biti postavljeni na vidnom mjestu.

14. Sanitarna oprema

14.1. Garderobe i garderobni ormarići

14.1.1. Ako radnici moraju nositi prikladnu radnu odjeću i ako se zbog zdravstvenih razloga ili pristojnosti ne mogu presvlačiti na drugom mjestu, potrebno je osigurati prikladne garderobe. Garderobe moraju biti lako dostupne, dovoljno prostrane i opremljene sjedalima.

14.1.2. Garderobe moraju biti dovoljno velike te kada to zahtijevaju okolnosti opremljene napravama za sušenje radne odjeće radnika, kao i njegove vlastite odjeće te ormarićima za zaključavanje osobnih stvari. Ako to okolnosti zahtijevaju (na primjer opasne i štetne tvari, vlaga, nečistoća), radnici moraju imati mogućnost držati radnu odjeću odvojeno od osobne odjeće i osobnih stvari.

14.1.3. Potrebno je osigurati odvojene garderobe ili odvojeno korištenje garderoba za žene i muškarce.

14.1.4. Ako u vezi s točkom 14.1.1. nisu propisane garderobe, svakom se radniku mora osigurati mjesto gdje će zaključati vlastitu odjeću i osobne stvari.

14.2. Tuševi i umivaonici

14.2.1. Radnicima mora biti osiguran dovoljan broj tuševa, ako to zahtijeva priroda posla ili zdravstveni razlozi. Potrebno je osigurati odvojene tuševe ili odvojeno korištenje tuševa za žene i muškarce.

14.2.2. Kupaonice s tuševima moraju biti dovoljno velike da se svaki radnik može nesmetano oprati u skladu s higijenskim normama. Tuševi moraju biti opskrbljeni toplom i hladnom tekućom vodom.

14.2.3. Ako tuševi nisu potrebni, prema prvom stavku točke 14.2.1., potrebno je u blizini mjesta rada i garderoba osigurati dovoljan broj prikladnih umivaonika s tekućom vodom (toplom vodom prema potrebi). Potrebno je osigurati odvojene umivaonike ili odvojeno korištenje umivaonika za žene i muškarce.

14.2.4. Prostorije s tuševima ili umivaonicima moraju biti povezane s garderobama.

14.3. Nužnici i umivaonici

U blizini mjesta rada, prostorija za odmor, garderoba i prostorija s tuševima ili umivaonicima, radnicima se moraju osigurati prostorije s odgovarajućim brojem nužnika i umivaonika. Potrebno je osigurati odvojene nužnike ili odvojeno korištenje nužnika za žene i muškarce.

15. Prostorije za odmor i/ili prostor za boravak

15.1. Ako je to potrebno zbog sigurnosnih i zdravstvenih razloga, posebno zbog prirode posla koji se obavlja ili prisutnosti većeg broja zaposlenih kao i zbog udaljenosti gradilišta, radnicima se moraju osigurati lako dostupne prostorije za odmor i/ili boravak.

15.2. Prostorije za odmor i/ili boravak moraju biti dovoljno velike i opremljene stolovima i stolicama s naslonom koji odgovara broju radnika.

15.3. Ako ne postoje takve prostorije, potrebno je osigurati druge objekte u kojima će radnici boraviti za vrijeme prekida rada.

15.4. Stalni prostori za boravak, osim ako se koriste samo u iznimnim slučajevima, moraju imati dovoljno sanitarne opreme, prostora za odmor i provođenje slobodnog vremena. Prostoriji moraju biti opremljeni krevetima, ormarima, stolovima i stolicama s naslonom, vodeći računa o broju radnika te prema potrebi moraju biti raspoređeni s obzirom na prisutnost radnika oba spola.

15.5. U prostorijama za odmor i/ili boravak moraju se poduzeti odgovarajuće mjere zaštite nepušača od dima duhanskih i srodnih proizvoda, biljnih proizvoda za pušenje te para elektroničkih cigareta.

16. Trudnice i dojilje

Trudnicama i dojiljama mora se omogućiti ležanje i odmaranje u prikladnim uvjetima.

17. Radnici sa smanjenom radnom sposobnošću odnosno invaliditetom

Ako je potrebno, mjesta rada moraju biti prilagođena radnicima sa smanjenom radnom sposobnošću odnosno invaliditetom. To se odnosi posebno na vrata, prolaze, stepeništa, tuševne, umivaonike, nužnike i mjesta rada koja koriste ili u kojima borave osobe sa smanjenom radnom sposobnošću odnosno invaliditetom.

18. Ostale odredbe

18.1. Okoliš i vanjska granica gradilišta moraju biti označeni i izvedeni tako da su jasno uočljivi i prepoznatljivi.

18.2. Radnicima na gradilištu mora se u prostorijama za boravak i u blizini mjesta rada osigurati dovoljna količina pitke vode i po mogućnosti drugog bezalkoholnog pića.

18.3. Radnicima se moraju:

- osigurati posebne prostorije sa zadovoljavajućim uvjetima za prehranu,
- gdje je prikladno, osigurati prostorije za pripremu vlastitih obroka u zadovoljavajućim uvjetima.

Dio B. - Posebni minimalni zahtjevi za mjesta rada na gradilištu

Uvodna napomena

Ako tako nalažu posebne okolnosti, podjela minimalnih zahtjeva u dvije skupine, kako je navedeno u nastavku, nije obvezujuća.

Odjeljak I.

Unutarnja mjesta rada na gradilištu

1. Stabilnost i čvrstoća

Konstrukcija i stabilnost objekata moraju odgovarati prirodi njihove uporabe.

2. Izlazi u nuždi

Izlazna vrata za nuždu moraju se otvarati prema van. Izlazna vrata za nuždu ne smiju biti zaključana ili zatvorena tako da ih bilo koja osoba koja bi ih htjela koristiti u slučaju opasnosti ne bi mogla lako i brzo otvoriti. Klizna ili okretna vrata ne smiju se koristiti za izlaze u nuždi.

3. Provjetravanje

Ako se koriste klimatizacijski ili mehanički uređaji za provjetravanje, radnici ne smiju njihovim djelovanjem biti izloženi velikim brzinama strujanja zraka koje izazivaju nelagodu. Nečistoća ili prljavština koja bi onečišćenjem zraka mogla neposredno ugroziti zdravlje radnika, mora se neodgodivo ukloniti.

4. Temperatura

4.1. Temperatura u prostorijama za odmor, u prostorijama za osobe koje su trenutačno na obavljanju poslova, sanitarnim čvorovima, blagovaonicama i prostorijama za pružanje prve pomoći mora odgovarati posebnim namjenama tih prostorija.

4.2. Prozori, svjetlarnici i staklene pregrade moraju onemogućiti pretjerani učinak sunčevog svjetla, uzimajući u obzir prirodu posla i namjenu prostorije.

5. Prirodno osvjetljenje i umjetna rasvjeta

Radne prostorije moraju imati što više prirodnog svjetla i moraju biti opremljene odgovarajućom umjetnom rasvjetom radi sigurnosti i zaštite zdravlja radnika.

6. Podovi, zidovi, stropovi i krovovi prostorija

6.1. Podoviradnih prostorija ne smiju imati opasnih izbočina, rupa ili nagiba te moraju biti tvrdi, stabilni i protuklizni.

6.2. Površine podova, zidova i stropova u prostorijama moraju biti takve da se mogu lako čistiti odnosno održavati, u skladu s odgovarajućom razinom higijene.

6.3. Prozirni ili providni zidovi, posebno potpuno staklene pregrade u prostorijama ili u blizini radnih prostorija i prolaza, moraju biti vidljivo označeni i izrađeni od sigurnosnog materijala ili moraju biti osigurani od takvih mjesta ili prometnica, da radnici ne bi došli u dodir sa zidovima odnosno da se ne bi ozlijedili u slučaju razbijanja zida.

7. Prozori i svjetlarnici

7.1. Radnicima mora biti omogućeno da na siguran način mogu otvoriti, zatvoriti, prilagoditi ili pričvrstiti prozore, svjetlarnike i ventilacijske otvore. Dok su prozori, svjetlarnici i ventilacijski otvori otvoreni, oni ne smiju predstavljati opasnost za radnike.

7.2. Prozori i svjetlarnici moraju biti projektirani u skladu s opremom ili na drugi način opremljeni napravama koje će omogućiti njihovo čišćenje bez opasnosti za radnike koji obavljaju taj posao ili druge osobe koje su prisutne na tim mjestima.

8. Vrata i ulazi

8.1. Položaj, broj i dimenzije vrata i ulaza te materijali od kojih su izrađeni moraju odgovarati namjeni prostorija i površina.

8.2. Prozirna vrata moraju biti odgovarajuće označena u visini očiju.

8.3. Okretna vrata moraju biti prozirna ili imati providan umetak.

8.4. Ako prozirne i providne površine na vratima i ulazima nisu izrađene od sigurnosnog materijala i ako za radnike postoji opasnost od ozljeda u slučaju razbijanja tih površina takve površine se moraju zaštititi od loma.

9. Prolazi

Ako oprema i uporaba prostorija to zahtijeva radi zaštite radnika, prolazi se moraju jasno označiti.

10. Posebne mjere za pokretne stepenice i pokretne trake za pješake

Pokretne stepenice i pokretne trake za pješake moraju sigurno djelovati. Moraju biti opremljene svim potrebnim sigurnosnim napravama. Moraju imati ugrađene lako uočljive i dostupne uređaje za isključivanje u nuždi.

11. Veličina prostorija i zračni prostor u prostorijama

Radne prostorije moraju imati dovoljno veliku površinu i biti dovoljno visoke kako bi radnici mogli obavljati posao a da pritom ne bude ugrožena njihova sigurnost, zdravlje ili udobnost.

Odjeljak II. - Vanjska mjesta rada na gradilištu

1. Stabilnost i čvrstoća

1.1. Pokretna ili nepokretna mjesta rada na visini ili tlu moraju biti čvrsta i stabilna, uzimajući u obzir:

- broj radnika koji rade na njima,
- najveću nosivost i raspodjelu opterećenja,
- vanjske utjecaje kojima mogu biti izloženi.

Ako nosiva konstrukcija i ostali sastavni dijelovi tih mjesta rada nisu sami po sebi stabilni, njihova se stabilnost mora osigurati prikladnim i sigurnim načinima učvršćivanja da bi se izbjeglo svako nepredviđeno ili nekontrolirano pomicanje cijelog mjesta rada ili njegovih pojedinih dijelova.

1.2. Pregled

Stabilnost i čvrstoća moraju se provjeravati na odgovarajući način, a posebno poslije svake promjene visine ili dubine mjesta rada.

2. Instalacije za distribuciju energije

2.1. Instalacije za distribuciju energije na gradilištu, a naročito ako su izložene vanjskim utjecajima, moraju se redovito pregledavati i održavati.

2.2. Instalacije koje su postojale prije otvaranja gradilišta potrebno je locirati, provjeriti i jasno označiti.

2.3. Zračne električne vodove potrebno je, gdje god je to moguće, preusmjeriti s područja gradilišta ili je potrebno prekinuti dovod struje. Ako to nije moguće, moraju se postaviti ograde i upozorenja da bi se spriječio dodir vozila i opreme s vodovima pod naponom. Na mjestima gdje vozila prolaze ispod vodova pod naponom, moraju se postaviti odgovarajuće upozoravajuće oznake i viseće zaštitne naprave.

3. Atmosferski utjecaji

Radnici moraju biti zaštićeni od atmosferskih utjecaja, koji bi mogli biti štetni za njihovo zdravlje i sigurnost.

4. Padajući predmeti

Radnici moraju skupnim mjerama biti zaštićeni od padajućih predmeta, ako je to tehnički izvedivo. Materijali i oprema moraju biti složeni ili razmješteni tako da se spriječi njihovo urušavanje ili prevrtanje.

Ako je potrebno, na gradilištu moraju postojati natkriveni prolazi ili se mora onemogućiti pristup opasnom području.

5. Padovi s visine

5.1. Padovi s visine moraju se fizički spriječiti ograđivanjem svih mjesta rada na visini dovoljno čvrstim i visokim ogradama koje imaju najmanje podni rubni zaštitni dio, središnji dio i rukohvat ili na drugi siguran način. Na visini većoj od 1 m iznad tla ili poda, visina zaštitne ograde ne smije biti manja od 1,0 m.

5.2. Rad na visini smije se obavljati uz uporabu odgovarajuće zaštite odnosno odgovarajuće opreme, kao što su košare, platforme ili sigurnosne mreže. Ako zbog prirode posla uporaba takve opreme nije moguća, moraju se osigurati prikladni načini pristupa i moraju se koristiti sigurnosni pojasevi ili drugi sigurnosni načini vezivanja. Osim zahtjeva pod točkom 5. primjenjuju se i odgovarajući zahtjevi Pravilnika o zaštiti na radu pri uporabi radne opreme.

6. Skele i ljestve

6.1. Sve skele moraju biti projektirane, ispravno postavljene i održavane radi sprječavanja njihovog urušavanja, prevrtanja ili pomicanja.

6.2. Radne platforme, prolazi i ljestve na skelama moraju biti postavljene, dimenzionirane, osigurane i korištene tako da osobe ne mogu s njih pasti niti biti izložene riziku od padajućih predmeta.

6.3. Provjeru ispravnosti skela mora obavljati odgovorna stručna osoba:

- prije uporabe,
- naknadno, u redovitim vremenskim razmacima,
- nakon svake promjene, nakon dužeg vremena u kojem se skela nije koristila, izlaganja lošim vremenskim utjecajima ili seizmičkim podrhtavanjima ili bilo kojim drugim okolnostima koje mogu ugroziti čvrstoću ili stabilnost skele.

6.4. Ljestve moraju biti dovoljno čvrste i ispravno održavane. Moraju se pravilno koristiti, na prikladnim mjestima i u skladu s namjenom.

6.5. Pokretne skele moraju se učvrstiti protiv nekontroliranog pomicanja. Osim zahtjeva pod točkom 6. primjenjuju se i odgovarajući zahtjevi iz Pravilnika o zaštiti na radu pri uporabi radne opreme.

7. Oprema za dizanje

7.1. Uređaji i pribor za dizanje, uključujući njihove sastavne dijelove, dodatke, sidra i potpornje, moraju biti:

- ispravno projektirani, ispravno izvedeni i dovoljno čvrsti za korištenje u svrhu za koju su namijenjeni,
- ispravno postavljene i korištene,
- održavane u dobrom radnom stanju,
- pregledane i redovito ispitivane te kontrolirane u skladu s važećim propisima,
- upravljane jedino od strane stručnih radnika, koji su posebno osposobljeni.

7.2. Na svim uređajima i priboru za dizanje mora biti vidljivo označena najveća dozvoljena nosivost.

7.3. Oprema i pribor za dizanje ne smiju se koristiti u svrhe za koje nisu namijenjeni. Osim zahtjeva pod točkom 7. primjenjuju se i odgovarajući zahtjevi iz Pravilnika o zaštiti na radu pri uporabi radne opreme.

8. Vozila i strojevi za iskopavanje i rukovanje materijalima

8.1. Sredstva za prijevoz i strojevi za iskopavanje i rukovanje materijalima moraju biti:

- pravilno projektirani i konstruirani, pri čemu je potrebno što više uvažavati ergonomska načela,
- održavani u dobrom radnom stanju,
- pravilno korišteni.

8.2. Vozači i rukovatelji vozilima i strojevima za iskopavanje i rukovanje materijalima moraju biti posebno osposobljeni za te poslove.

8.3. Poduzimanjem zaštitnih mjera treba osigurati da vozila i strojevi za iskopavanje i rukovanje materijalima ne padnu u građevne jame ili u vodu.

8.4. Strojevi za iskopavanje i rukovanje materijalima moraju prema potrebi biti opremljeni konstrukcijama koje štite vozača od predmeta koji padaju i od prignječenja ako se stroj prevrne.

9. Instalacije i radna oprema

9.1. Instalacije, strojevi i oprema, uključujući ručni alat, bez obzira je li na električni pogon ili nije, moraju biti:

- projektirani i ispravno izvedeni, uzimajući u obzir, što je moguće više, ergonomska načela,
- održavani u dobrom radnom stanju,
- korišteni isključivo u svrhu za koju su projektirani,
- upravljani jedino od strane posebno osposobljenih radnika.

9.2. Instalacije i oprema pod tlakom moraju se pregledavati i redovito ispitivati u skladu s posebnim propisima.

10. Građevne jame, bunari, podzemni radovi, tuneli i zemljani radovi

10.1. U građevnim jamama, bunarima, podzemnim radovima ili tunelima moraju se poduzeti odgovarajuće zaštitne mjere:

- korištenjem odgovarajuće potporne konstrukcije ili nasipa,
- sprečavanjem opasnosti od pada osobe, materijala ili predmeta ili opasnosti od poplave,
- osiguranjem dovoljnog provjetravanja svih mjesta rada, da bi se osigurala primjerena kvaliteta zraka koji nije opasan ili štetan za zdravlje,
- omogućavanjem radnicima da se sklone na sigurno područje u slučaju požara ili nadržavanja vode ili materijala.

10.2. Prije početka iskopavanja moraju se poduzeti mjere radi uočavanja i smanjivanja na najmanju moguću mjeru svake opasnosti uzrokovane od podzemnih instalacija i ostalih sustava razvoda.

10.3. Moraju se osigurati sigurni putovi pri dolasku i odlasku s mjesta iskopavanja.

10.4. Hrpe zemlje i materijala te pokretna vozila moraju biti na sigurnoj udaljenosti od građevnih jama, a prema potrebi se moraju izvesti odgovarajuće zaštitne ograde.

11. Rušenje

Pri rušenju zgrade ili konstrukcije:

- moraju se poduzeti odgovarajuće sigurnosne mjere, metode i postupci,
- radovi se moraju planirati i izvoditi samo pod nadzorom stručne osobe.

12. Metalni ili betonski okviri, oplata i teški montažni elementi

12.1. Metalni ili betonski okviri i njihovi sastavni dijelovi, oplata, montažni elementi ili privremene potporne konstrukcije i potpornji moraju se postaviti i rastaviti samo pod nadzorom stručne osobe.

12.2. Potrebno je poduzeti odgovarajuće mjere opreza za zaštitu radnika od opasnosti od privremene lomljivosti ili nestabilnosti konstrukcije.

12.3. Oplate, privremene potporne konstrukcije i potpornji moraju se projektirati i oblikovati te postaviti i održavati tako da bez opasnosti izdrže opterećenja odnosno naprezanja kojima mogu biti izloženi.

13. Podvodna zvona i kesoni

13.1. Podvodna zvona i kesoni moraju biti:

- konstruirani i izvedeni od prikladnog materijala dovoljne čvrstoće,
- prikladno opremljeni da se radnici u slučaju prodiranja vode i materijala mogu skloniti u siguran prostor.

13.2. Izgradnja, postavljanje, izmjena ili rastavljanje podvodnog zvona ili kesona može se obavljati samo pod nadzorom stručne osobe.

13.3. Sva podvodna zvona i kesone moraju pregledavati stručne osobe u redovitim vremenskim razmacima.

14. Radovi na krovu

14.1. Kada je potrebno radi izbjegavanja rizika ili ako se rad na krovu obavlja na visini većoj od 3 m ili na krovu s nagibom većim od 30 %, moraju se poduzeti sve preventivne mjere za sprečavanje pada radnika, alata ili drugih predmeta ili materijala.

14.2. Kada radnici rade na krovu ili u njegovoj blizini ili na bilo kojoj drugoj površini koja je izrađena od lomljivog materijala, kroz koju se može propasti, potrebno je primijeniti sigurnosne mjere protiv propadanja i pada radnika na tlo.

6. INSPEKCIJSKI NADZOR I MJERE

Odredbama Zakona o sustavu državne uprave je propisano da se inspeksijski nadzor provodi u skladu s posebnim zakonom, odnosno u ovom slučaju sukladno odredbama Zakona o zaštiti na radu i Zakona o Državnom inspektoratu, a na način da se obavlja izravan uvid u opće i pojedinačne akte, uvjete i način rada nadziranih pravnih i fizičkih osoba, te da se poduzimaju zakonom i drugim propisima predviđene mjere s ciljem da se ustanovljeno stanje i poslovanje uskladi sa zakonom i drugim propisima. Sukladno odredbama Zakona o sustavu državne uprave i odredbama članka 90. Zakona o zaštiti na radu, za nadzor nad provedbom zakona o zaštiti na radu ovlašteni su **inspektori rada**.

Inspektori imaju posebnu iskaznicu kojom dokazuju svoj službeni položaj, identitet i ovlasti. Inspektori imaju pravo pregledati poslovne prostorije, poslovne spise, zgrade, predmete, robu i druge stvari kod nadziranih osoba, saslušati pojedine osobe u upravnom postupku, pregledati isprave na temelju kojih se može utvrditi identitet osoba, kao i obavljati druge radnje u skladu sa svrhom inspeksijskog nadzora. Ako se inspektor prilikom provođenja inspeksijskog nadzora pruži fizički otpor, odnosno ako se takav otpor osnovano očekuje, inspektor može zatražiti pomoć ovlaštenih službenih osoba nadležne policijske uprave.

Prava i obveze inspektora su da, ako utvrdi povredu propisa, naredi otklanjanje utvrđenih nepravilnosti u određenom roku, podnese prijavu nadležnom državnom tijelu zbog kaznenog djela te izreče zakonom ili drugim propisom utvrđenu prekršajnu kaznu. Inspektor je obavezan sastaviti zapisnik o izvršenom pregledu, utvrđenom stanju i poduzetim mjerama i radnjama te voditi očevidnik o obavljenim inspeksijskim nadzorima. Inspektor ima i nakon toga obvezu poduzeti propisane mjere i radnje ako utvrđeni nedostaci nisu otklonjeni u ostavljenom roku. Izravne ovlasti inspektora rada u području zaštite na radu su propisane odredbama *Zakona o zaštiti na radu*, kako slijedi:

Provedba nadzora

Prema Članku 91.

U provedbi inspeksijskog nadzora u području zaštite na radu nadležni inspektor će usmenim rješenjem, na vrijeme dok se ne otkloni utvrđeni nedostatak, poslodavcu zabraniti:

- 1) uporabu sredstava rada i osobne zaštitne opreme, odnosno građevine ili njezinog sastavnog dijela, prostorije, postrojenja, uređaja i druge opreme za rad koji su neispravni ili za koje poslodavac ne može predočiti dokumentaciju propisanu ovim Zakonom i drugim propisima (članci 41. i 42.)
- 2) obavljanje radnih postupaka protivno ovom Zakonu i drugim propisima, bez uporabe propisane osobne zaštitne opreme te drugog ponašanja ili postupanja koje je protivno odredbama ovoga Zakona i drugih propisa (članci 41., 43., 44., 48. i 49.)
- 3) korištenje izvora fizikalnih, kemijskih, bioloških i drugih štetnosti, ako nije radniku osigurao podatke o rizicima koje uzrokuju ili za koje, na mjestu rada, nema dokumentaciju propisanu ovim Zakonom i drugim propisima (članci 45., 46., 47., 48., 49. i 50.).

U provedbi inspeksijskog nadzora u području zaštite na radu nadležni inspektor će usmenim rješenjem, na vrijeme dok se ne otkloni utvrđeni nedostatak, pravnoj, odnosno fizičkoj osobi zabraniti obavljanje poslova zaštite na radu ako za obavljanje tih poslova nema propisano ovlaštenje (članak 82.).

(3) U provedbi inspeksijskog nadzora u području zaštite na radu nadležni inspektor će usmenim rješenjem, na vrijeme dok se ne otkloni utvrđeni nedostatak, poslodavcu narediti:

1) udaljenje s mjesta rada radnika za kojeg ne može predočiti dokaze o ispunjavanju uvjeta koji su propisani ovim Zakonom i drugim propisima (članci 28., 36., 38., 39., 40. i 54.)

2) udaljenje s mjesta rada radnika za kojeg se opravdano pretpostavlja da je pod utjecajem alkohola ili drugih sredstava ovisnosti (članci 58. i 59.).

Inspektor je obavezan u zapisniku o provedbi inspekcijskog nadzora u području zaštite na radu navesti doneseno usmeno rješenje iz stavaka 1., 2. i 3. ovoga članka.

Rješenje iz stavaka 1., 2. i 3. ovoga članka izvršava se pečaćenjem prostorija, objekata ili sredstava iz stavka 1. ovoga članka ili njihovog dijela ili na drugi pogodan način.

Žalba izjavljena protiv rješenja iz stavaka 1., 2. i 3. ovoga članka ne odgađa izvršenje rješenja.

Prema Članku 92.

U provedbi inspekcijskog nadzora u području zaštite na radu nadležni inspektor će usmenim rješenjem poslodavcu narediti:

- 1) izradu procjene rizika za poslove na mjestu rada, odnosno da procjenu rizika učini dostupnu radniku na mjestu rada (članak 18.)
- 2) provjeru osposobljenosti radnika za rad na siguran način (članak 28.)
- 3) osnivanje odbora za zaštitu na radu ili sazivanje sjednice toga odbora (članak 34.)
- 4) ispitivanje sredstava rada (članak 42.)
- 5) ispitivanje parametara radnog okoliša (članak 45.)
- 6) postavljanje sigurnosnih znakova (članak 53.)
- 7) organiziranje pružanja prve pomoći radnicima na radu na propisani način (članak 56.)
- 8) da na mjestu rada, na vidljivo mjesto, postavi sigurnosne znakove i upute iz članka 62. stavka 1. Zakona
- 10) da radniku osigura zdravstvenu zaštitu primjerenu rizicima za sigurnost i zdravlje (članak 63.).

Inspektor je obavezan u zapisniku o provedbi inspekcijskog nadzora u području zaštite na radu navesti doneseno usmeno rješenje iz stavka 1. ovoga članka.

Prema Članku 93.

Nadležni inspektor rada dužan je obaviti nadzor povodom događaja iz članka 65. (o smrtnoj ozljedi nastaloj u prostoriji ili na prostoru u kojem poslodavac obavlja rad i o ozljedi nastaloj u prostoriji ili na prostoru u kojem poslodavac obavlja rad zbog koje je radniku ili osobi na radu pružena hitna medicinska pomoć i zbog koje je ozlijeđena osoba zadržana na liječenju u stacionarnoj zdravstvenoj ustanovi ili dnevnoj bolnici) odmah nakon primitka obavijesti o nastanku takvoga događaja od poslodavca, policije, radnika ili liječnika koji je ozlijeđenoj osobi pružio medicinsku pomoć.

Nadležni inspektor rada dužan je obaviti nadzor kod poslodavca kod kojeg je utvrđena profesionalna bolest radnika.

O događaju iz članka 65. stavka 1. ovoga Zakona (smrtnoj ozljedi) nadležni inspektor rada dužan je, najkasnije u roku od 24 sata od primljene obavijesti o događaju, izvijestiti svoga čelnika.

Čelnik tijela nadležnog za inspekciju rada napatkom određuje koje podatke mora sadržavati izvješće iz stavka 3. ovoga članka.

Prekršajne odredbe

Prema članku 94.

Novčanom kaznom u iznosu od 7.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj koordinator zaštite na radu fizička osoba ako ne izradi ili ne da izraditi plan izvođenja radova, ili ako ne izradi ili ne da izraditi potrebna usklađenja plana izvođenja radova i dokumentacije sa svim promjenama na gradilištu (članak 77. stavak 1. podstavak 2. i stavak 2. podstavak 3.).

U slučaju ponavljanja prekršaja iz stavka 1. ovoga članka počinitelj će se kazniti novčanom kaznom u dvostrukom iznosu.

Za prekršaj iz stavaka 1. i 2. ovoga članka počinitelju se može izreći novčana kazna na mjestu izvršenja prekršaja u iznosu od 1.900,00 kuna.

Prema Članku 95.

Novčanom kaznom u iznosu od 10.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj poslodavac pravna osoba:

- 1) ako u slučaju smrtne ozljede ne sazove sjednicu odbora za zaštitu na radu u roku od dva radna dana od nastanka takve ozljede (članak 34. stavak 8.)
- 2) ako ne organizira sastajanje odbora za zaštitu na radu najmanje jedanput u šest mjeseci i ako u slučaju smrtne ozljede ne sazove sjednicu odbora za zaštitu na radu u roku od dva radna dana od nastanka takve ozljede (članak 34. stavci 7. i 8.)
- 3) ako ne izradi plan evakuacije i spašavanja ili ne odredi radnike koji će provoditi mjere i osigurati pozivanje i omogućiti postupanje javnih službi nadležnih za zaštitu od požara i spašavanje, ili ne osposobi radnike na način da ih upozna s planom evakuacije i spašavanja za slučaj izvanrednog događaja, ili ne provodi praktične vježbe evakuacije i spašavanja najmanje jednom u dvije godine (članak 55. stavci 1. i 5.)
- 4) ako ne provodi zaštitu nepušača od djelovanja dima duhanskih i srodnih proizvoda, biljnih proizvoda za pušenje i para elektroničkih cigareta te ako ne spriječi pušenje na radnim sastancima ili na mjestu rada (članak 57. stavci 1., 2. i 3.)
- 5) ako ne provodi zabranu zlouporabe alkoholnih pića i sredstava ovisnosti na mjestu rada prikladnim mjerama (članak 58. stavak 2.)
- 6) ako ne osigura povjereniku radnika za zaštitu na radu potrebno vrijeme i uvjete za nesmetano obnašanje dužnosti (članak 72.).

Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 3.000,00 kuna poslodavac fizička osoba i odgovorna osoba pravne osobe.

U slučaju ponavljanja prekršaja iz stavka 1. ovoga članka počinitelj će se kazniti novčanom kaznom u dvostrukom iznosu.

Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka može se izreći novčana kazna na mjestu izvršenja prekršaja poslodavcu pravnoj osobi u iznosu od 1.900,00 kuna, a poslodavcu fizičkoj osobi i odgovornoj osobi pravne osobe u iznosu od 1.500,00 kuna

Prema Članku 96.

Novčanom kaznom u iznosu od 30.000,00 kuna kaznit će se pravna osoba za koju se po posebnom propisu izrađuje projekt, odnosno izvode radovi:

- 1) ako kao investitor ne osigura da se pri projektiranju izradi elaborat zaštite na radu koji obuhvaća i razrađuje način primjene pravila zaštite na radu pri korištenju građevina namijenjenih za rad ili kao investitor, vlasnik građevine, koncesionar ili druga osoba za koju se izrađuje projekt ne imenuje koordinatora zaštite na radu pri izradi projekta ili tijekom građenja (članak 73. stavci 3. i 4.)**
- 2) ako najkasnije jedan dan prije početka izvođenja radova na iskorištavanju šuma na privremenom radilištu na kojem će radovi trajati duže od pet dana i na kojemu će radove izvoditi dva ili više izvođača nije tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada dostavio obavijest iz članka 74. stavka 2. ovoga Zakona**
- 3) ako najkasnije jedan dan prije početka izvođenja građevinskih radova na gradilištu na kojemu će radove izvoditi dva ili više izvođača nije dostavio prijavu gradilišta tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada u skladu s provedbenim propisom (članak 75. stavci 3. i**
- 4) ako na gradilištu nema plan izvođenja radova ili ako takav plan nema propisani sadržaj (članak 75. stavak 5.).**

Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 4.900,00 kuna poslodavac fizička osoba i odgovorna osoba pravne osobe.

U slučaju ponavljanja prekršaja iz stavka 1. ovoga članka počinitelj će se kazniti novčanom kaznom u dvostrukom iznosu.

Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka može se izreći novčana kazna na mjestu izvršenja prekršaja pravnoj osobi u iznosu od 10.000,00 kuna, a poslodavcu fizičkoj osobi i odgovornoj osobi pravne osobe u iznosu od 1.900,00 kuna.

Prema Članku 97.

Novčanom kaznom u iznosu od 30.000,00 kuna kaznit će se poslodavac pravna osoba koji:

- 1) sam obavlja radove na iskorištavanju šuma, ako najkasnije jedan dan prije početka izvođenja radova na privremenom radilištu na kojem će radovi trajati duže od pet dana ne dostavi obavijest tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada (članak 74. stavak 2.)**
- 2) sam obavlja građevinske radove, ako najkasnije jedan dan prije početka izvođenja radova na privremenom gradilištu ne dostavi prijavu gradilišta tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada u skladu s provedbenim propisom (članak 74. stavak 3.).**

Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 4.900,00 kuna poslodavac fizička osoba i odgovorna osoba pravne osobe.

U slučaju ponavljanja prekršaja iz stavka 1. ovoga članka počinitelj će se kazniti novčanom kaznom u dvostrukom iznosu.

Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka može se izreći novčana kazna na mjestu izvršenja prekršaja poslodavcu pravnoj osobi u iznosu od 10.000,00 kuna, a poslodavcu fizičkoj osobi i odgovornoj osobi pravne osobe u iznosu od 1.900,00 kuna.

Prema Članku 98.

Novčanom kaznom u iznosu od 30.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj poslodavac pravna osoba:

- 1) **ako nije procijenio rizike** za život i zdravlje radnika i osoba na radu u pisanom ili elektroničkom obliku, uzimajući u obzir poslove i njihovu prirodu, ili ako procjena rizika nije dostupna radniku na mjestu rada, ili ako u postupku izrade procjene rizika nisu sudjelovali radnici odnosno njihovi predstavnici (članak 18. stavci 1., 2. i 5.)
- 2) ako poslove zaštite na radu ne obavlja u skladu s odredbama članka 20. ovoga Zakona
- 3) ako nije osigurao da pristup mjestima rada na kojim se obavljaju poslovi s posebnim uvjetima rada imaju samo radnici koji su dobili pisane upute za rad na siguran način i osobnu zaštitnu opremu (članak 32. stavak 4.)
- 4) ako odmah po nastanku smrtne ozljede i ozljede nastale u prostoriji ili na prostoru u kojem poslodavac obavlja rad zbog koje je radniku ili osobi na radu pružena hitna medicinska pomoć i zbog koje je ozlijeđena osoba zadržana na liječenju u stacionarnoj zdravstvenoj ustanovi ili dnevnoj bolnici, ne obavijesti tijelo nadležno za inspeksijski nadzor (članak 65. stavci 1., 2. i 3.)
- 5) ako troškovi provođenja zaštite na radu terete radnika (članak 17. stavak 6.).

Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 6.000,00 kuna poslodavac fizička osoba i odgovorna osoba pravne osobe.

U slučaju ponavljanja prekršaja iz stavka 1. ovoga članka počinitelj će se kazniti novčanom kaznom u dvostrukom iznosu.

Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka može se izreći novčana kazna na mjestu izvršenja prekršaja poslodavcu pravnoj osobi u iznosu od 10.000,00 kuna, a poslodavcu fizičkoj osobi i odgovornoj osobi pravne osobe u iznosu od 1.900,00 kuna.

Uvjeti inspeksijskog nadzora

Inspeksijski nadzor se, u pravilu, pokreće *povodom* predstavke, obavijesti ili prijave pravnih ili fizičkih osoba, povodom naloga unutar rukovodne strukture Državnog inspektorata te povodom odabira inspektora sukladno planu rada. Inspektor ima diskreciono pravo ocijeniti hoće li inspeksijski nadzor biti učinkovitiji ako poslodavca obavijesti o nadzoru ili će biti učinkovitiji ako u nadzor krene bez najave. U pravilu se nadzori na gradilištima te nadzori povodom predstavki i obavijesti ne najavljuju, a kada se najavljuju to se čini jedan do tri dana prije samoga nadzora.

Tijekom nadzora inspektor rada će prije svega obaviti *očevid* na mjestima rada kod nadziranog poslodavca i pri tome se upoznati sa proizvodnim procesom te opasnostima i štetnostima na mjestima rada. Na svakom mjestu rada, na kojem ocijeni da postoje povećane opasnosti, pregledat će sredstva rada (prostoriju ili prostor, instalacije, strojeve, uređaje, alate, naprave, zaštitne i dojavne sustave, zaštitnu opremu i drugu opremu mjesta rada), osobna zaštitna sredstva, radni okoliš, sirovine, proizvode, upute na mjestu rada i sigurnosne znakove, te zabilježiti potrebne podatke. Obavit će razgovor sa zatečenim radnicima, osobama na radu, drugim osobama i neposrednim ovlaštenikom o uvjetima rada, radnim postupcima, organizaciji rada, radnom vremenu, osposobljavanju za rad na siguran način, ozljedama na radu i drugom, te zabilježiti potrebne podatke. Prikupit će i druge podatke za koje procijeni da mogu utjecati na uvjete rada na tom mjestu rada.

Ako tijekom pregleda mjesta rada, inspektor rada uoči izravne opasnosti za život i zdravlje radnika ili drugih osoba, bez odlaganja će narediti ovlašteniku poslodavca da poduzme mjere za otklanjanje opasnosti pa čak i u slučaju da je za to potrebno na neko vrijeme obustaviti rad.

Ako inspektor uoči propuste radnika i neposrednog ovlaštenika za koje su propisane kaznene mjere naplate novčane kazne na mjestu izvršenja prekršaja, naplatit će propisane iznose i o tome izdati prekršiteljima potvrdu.

Nakon toga će, od osobe ovlaštene za zastupanje poslodavca u postupku inspekcijskog nadzora, zatražiti *uvid u dokumentaciju* i propisane isprave, kako bi utvrdio je su li na pregledanim mjestima rada primijenjena sva pravila zaštite na radu na propisani način. To se poglavito odnosi na ugovore o radu, radne knjižice, evidencije i zapisnike o ocjeni praktične osposobljenosti za rad na siguran način, rješenja o utvrđenim smanjenim radnim sposobnostima radnika, te uvjerenja medicine rada o utvrđenim radnim sposobnostima i dokaze o stručnoj osposobljenosti radnika na poslovima s posebnim uvjetima rada. Zatim će pregledati uvjerenja i zapisnike o ispitivanju instalacija, ispitivanju parametara radnog okoliša, strojeva i uređaja s povećanim opasnostima. Obavit će uvid u procjenu opasnosti na mjestima rada poslodavca, akte o provedbi pravila zaštite na radu, upute za rad i drugu potrebnu dokumentaciju.

O svim provedenim postupcima i obavljenim radnjama inspektor će, u suradnji s ovlaštenom osobom poslodavca, sastaviti zapisnik o inspekcijskom nadzoru.

Ovlaštena osoba poslodavca koja sudjeluje u inspekcijskom nadzoru ima pravo, prije potpisivanja zapisnika o inspekcijskom nadzoru, iznijeti primjedbe na utvrđene činjenice i okolnosti, a inspektor ih mora upisati u zapisnik.

Na rješenje inspektora poslodavac ima pravo izjaviti žalbu. Žalba se mora izjaviti u roku i na način koji je opisan u rješenju.

Inspektor rada će poduzeti i druge inspekcijske mjere, ako je inspekcijskim nadzorom i zapisnikom utvrdio činjenice koje ga na to obvezuju. Te mjere mogu biti *optužni prijedlog* nadležnom prekršajnom sudu, *kaznena prijava* nadležnom državnom odvjetniku, te obavijest (*izvješće*) drugom nadležnom tijelu o nezaklonostima protiv kojih inspektor rada nije ovlašten postupati.

POPIS PROPISA

ZAŠTITA NA RADU

Zakon o zaštiti na radu (N.N. br. 71/14., 118/14., 94/18. i 96/18.)

Pravilnik o zaštiti na radu na privremenim gradilištima (N.N. br. 48/18.)

Pravilnik o zaštiti na radu radnika izloženih statodinamičkim, psihofiziološkim i drugim naporima na radu (N.N. br. 73/21.)

Pravilnik o ovlaštenjima za izradu elaborata zaštite od požara (N.N. br. 141/11.)

Pravilnik o obavljanju poslova zaštite na radu (N.N. br. 126/19.)

Pravilnik o izradi procjene rizika (N.N. br. 112/14. i 129/19.)

Pravilnik o pregledu i ispitivanju radne opreme (N.N. br. 16/16.)

Pravilnik o ispitivanju radnog okoliša (N.N. br. 16/16.)

Pravilnik o zaštiti na radu za mjesta rada (N.N. br. 105/20.)

Pravilnik o uporabi osobne zaštitne opreme (N.N. br. 5/21.)

Popis hrvatskih normi za osobnu zaštitnu opremu

Pravilnik o sigurnosti i zaštiti zdravlja na radu trudne radnice, radnice koja je nedavno rodila i radnice koja doji (N.N. br. 91/15.)

Pravilnik o sigurnosnim znakovima (N.N. br. 91/15.)

Pravilnik o pružanju prve pomoći radnicima na radu (N.N. br. 56/83.)

Pravilnik o poslovima s posebnim uvjetima rada (N.N. br. 5/84.)

Pravilnik o osposobljavanju i usavršavanju iz zaštite na radu te polaganju stručnog ispita (N.N. br. 142/21.)

Pravilnik o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti, načinu i postupku utvrđivanja prisutnosti alkohola, opojnih droga i psihotropnih tvari u organizmu izvršnih radnika željezničkog sustava (N.N. br. 122/16.)

PROPISI KOJI UREĐUJU PODRUČJE GRADNJE

Zakon o gradnji (N.N. br. 153/13., 20/17., 39/19. i 125/19.)

Pravilnik o sadržaju plana uređenja privremenih i zajedničkih privremenih radilišta (za jedan uski dio za radilišta u šumarstvu) (N.N. br. 45/84.)

Zakon o prostornom uređenju (N.N. 153/13., 65/17., 114/18., 39/19., 98/19.)

Zakon o poslovima i djelatnostima prostornog uređenja i gradnje (NN br. 78/15., 118/18. i 110/19.)

Pravilnik o tehničkom pregledu građevine (N.N. br. 46/18.)

Pravilnik o sadržaju i izgledu ploče kojom se označava gradilište (N.N. br. 42/14.)